

Maradék emberek az emberkertből

T. Igor Csaba

TARTALOM

A tatár herceg utóélete

Zsóka

Mihaela

A tatár herceg utóélete

Annak az évnek a tavaszán egy autó haladt nyugatról kelet felé, egy kevésbé forgalmas országúton. Kora tavasz volt, de az időjárás inkább az április végének felelt meg. A nő, aki vezette, egyedül volt a kocsiban, szerette ezt az utat, bár éppen, mert kevés forgalma volt, az út láthatóan el is volt hanyagolva. Néha, amikor olyan szakaszra ért, ahol valamilyen okból gödrök voltak, vagy mert a falvak előjáróságának nem volt pénze az útjavításra, vagy mert a falu lakói nagyállattartással foglalkoztak, bizony kerülgetni kellett azokat. Vagyis hát a gödröket, nem pedig a falvak lakóit. Mégis kellemes volt az út, ráért gondolkozni és kicsit lenyitva az ablakot, a tavaszi levegő illatát élvezni.

A nő fiatal volt, nagyjából a harmincas éveinek az elején lehetett. Szépnek is volt mondható, mint egyébként minden fiatal nő, ha egészséges. Hosszú, kissé kiugró járomcsontokkal, de nem nagyon, csak éppen, hogy egy kis keleti jelleget adjon az arcának.

A gondolatai pedig mind egyre visszatértek egy régi eseményhez. Amiről ugyebár, csak hallás útján értesülhetett.

Történt, hogy Igor Csaba, az idősebbik, nem pedig ennek a történetnek a lejegyzője, nem sokkal az országban bekövetkezett változás után, külföldi látogatást tett. A látogatás oka az volt, hogy doktorálni akart. Megfelelő vezetőt is választott hozzá, egy Magyarországon élő idős professzorasszonyt. Tán a hölgy témái nyerték el a tetszését, tán egyéb, ma már nem lehet tudni. Ám elszámította magát. Az idős hölgy akkor már beteg is volt és semmiképpen nem vállalt ilyen nyűgöt a nyakába. Csaba tehát egy ideig még tengett-lengett Budapesten, bejárta az egyetem különböző bugyrait, majd hazament dolgavégezetlenül. No hát az éppen aktuális tengés-lengés közben az egyetemi könyvtárban egy idős bácsira figyelt fel. Nagyon idősnek látszott, mégis nem lankadó lendülettel szedett elő új meg új könyveket, s szorgalmasan jegyzetelt belőlük. Csaba úgy gondolta, hogy kilencven éves is meglehet. Utóbb kiderült, hogy nem sokat tévedett. Mivel olyan figyelmesen nézegette, egy idő után a bácsika is felfigyelt rá. Amikor aztán megtudta, hogy Erdélyből jött doktorálni (akkoriban Pesten mindenki erdélyinek neveztetett, aki keletről érkezett a határon túlról), szóba is elegyedett vele. Elmondta, hogy őt Katona Györgynek nevezik, és egy szerinte érdekes dologgal szeretné megbízni.

A név hallatán Csaba majdnem hanyatt esett. Létezett ugyanis egy régi, de talán az akkor is használtak közül a legjobb – nem igen lehetett még egyetemi tankönyvhöz hozzájutni – orvosi szakkönyv, amely legendás volt és amelynek Katona György volt a társszerzője. Nem is tudott Csaba megszólalni egy darabig, s akkor is csak annyit tudott kinyögni, hogy:

– Az a Katona?...

Mire a bácsi megnyugtatta, hogy igen, az a Katona. Majd, meglepetésre, mégsem orvosi témával hozakodott elő, hanem egy tényleg különlegessel. Elmondta, hogy V. városában, ahol akkoriban Csaba is lakott, a két világháború közt igen élénken működő szabadkőműves páholy volt. És hogy volna-e kedve Csabának feltámasztani azt a tetszhalálból? Csaba akkor, igen udvariasan bár, de visszautasította a felkérést, azzal érvelve, hogy szinte semmit nem tud a szabadkőművesekről azon túl, amit a Háború és békében olvasott, azért hát sajnos nem neki való az ilyen megbízatás.

– Az a szegény Csaba alighanem egész életében főleg azt tette, hogy igyekezett elfutni a jó dolgok elől – gondolta az autót vezető hölgy mosolyogva.

Elégedett volt, hisz amit annak idején Csaba nem tett meg, azt igaz, hogy jókora késéssel, de ő pótolta nem is olyan rég. És most azzal a büszke tudattal él, hogy ez idő szerint a régióban ő az első szabadkőműves nő. Ilyen fiatal létére nem csekélység!

Puff! Kis sivítás, a kormány erősen jobbra húz. Alig tudta az autót az úton megtartani. Kiszállt, hogy lássa, mi lehet, ámbar anélkül is tudta. Kereket kell cserélni!

Ahogy dolgoztatott az ügyön, két másik autó is megállt mellette. Férfiak szálltak ki belőle, felajánlva a segítségüket. Ez mindig így szokott történni ilyenkor. Kati – ez volt a neve – hagyta, hadd tüsténkedjenek. Pedig pont ezt nem kellett volna. Ámbar, az is lehet, hogy mindegy lett volna. Amíg ketten dolgoztak, két másik mellette állt és szóval tartotta. Az egész alig valami kis ideig tartott, s egyszerre csak sötétet látott. Valami rongyot dobtak a fejére. Menekült volna, de szorosan fogták. Betuszkolták az egyik kocsiba a kettő közül, s vitték. Azt már nem látta, hogy a másik kocsi nem indult el rögtön, csak miután az utasai gondosan elseperték az útról az előzőleg oda kiszórt különleges szegeket.

A támadók hatan voltak, ezt Kati már csak akkor állapíthatta meg, amikor megérkeztek vele egy kihalt, félig romos házba, messze az úttól. Sok minden történt aztán ott vele, de a vége mindenesetre az lett, hogy egy jól irányzott ütéssel megölték. Azután pedig ott is hagyták a romos házban, de nem azelőtt, hogy a ruháit lecserélték volna egy hajléktalan rongyaira. Amint hogy egyéb okok mellett, éppen ezért nincs semmi értelme, hogy részletezzem a Katával ott történt szörnyűségeket, amelyek semmi egyébre nem lennének jók, csak a túlzott kielégüléstől már megcsömörlött „modern” emberek szenzációéhségét csiklandozni. Amint teszi azt sok film és könyv. De Kádár Kata már attól a perctől fogva gyakorlatilag halott volt, hogy behurcolták abba a romos házba. Ő is tudta ezt, a kínzói is tudták.

Aztán csak múlt az idő, senki nem akadt a megölt lány nyomára, pedig valamennyire még rendőrök is keresték. A Kádárék kocsiját megtalálták, jó idő elmúltával, egy távoli megyében, összetörve. Ám Kádár Gyula sohasem kapta vissza a lányát. Se elevenen, se holtan.

Azt a hajléktalan nőt, aki a romos házban élt és halt meg egy idő után, nos őt pedig eltemették, jobb híján – a temető árkába. Egy jószívű pap még misét is mondott az emlékezetére. Ki volt, amíg élt? Senki se tudta.

A vidék lakói azóta babonásan irtóznak attól a háztól. Senki nem mer oda bemenni, még fényes nappal sem. Hiszen azt az öreg, hajléktalan nőt – agyonverve találták meg.

* * *

„Képzeljünk el egy szép, nagy és erősre megépített házat, jó keményre égetett téglákból állót! És most képzeljük el annak a tulajdonosát, aki, részben úri kedve telvén benne, meg a mások sugallatára, azt a szokást vette fel, hogy hol itt, hol ott kalapál ki belőle egy-egy téglát, silányabbal helyettesítve azt. A kiszedett téglát pedig vagy szétveri a kalapácsával, vagy eldobja magától jó messzire. Aztán pedig, mint aki jól végezte dolgát, leül a ház közelében, s nézi, mint tépi darabokra a föld rengése. Hát ilyen ház volt a középkori, Árpád-kori Magyar királyság. A téglák pedig olyan családok, a Koppány, a Vata, az Ajtony, a Tonuzoba meg az erdélyi Gyulák családjai. És még ki tudja, hányan, akikről nem szólnak a krónikák. Jó szerencse volt még, hogy egyik-másik, „az okosabb enged” felkiáltással, megpróbált idomulni az új szelek fújásához. A tulajdonos pedig? Volt-e egyáltalán tulajdonosa? Senki, hacsak maga az Isten. Pedig vele is elég kegyetlen tréfát űztek. Mert három évszázadon át ölték egymást aszerint, hogy azt az egy Istent ki hogy nevezte. De hát az Isten türelmes. Ez már csak abból is látszik, hogy három évszázad elmúltával még mindig állt az építmény, dacolva a Nyugat minden nyomásával. Még két évszázadnak kellett elteltie és egy keletről jött rokoni támadásnak elkövetkeznie ahhoz, hogy összeomljon.”

– Nagyon mérges vagy, hogy ilyen vadul vered azt a szegény billentyűt? – szólalt meg Julcsi, látván a férje nekikeseredését az írásnak. Ő maga ezúttal csendben ült egy jókora karosszékből, s valamit olvasgatott. – Aztán mi lesz belőle? Vers? Regény? Elbeszélés?

– Alighanem csak valami esszé – mosolyodott el Pista, a „rímember”, felnézve a laptopból. – Aztán majd olvasd el, s megmondod, hogy tetszik!

Így kezdte el írni Nemvaló István azt a magyar középkorról szóló írását, amelyből magam is merítettem ennek a történetnek a középkorra vonatkozó részét. Amint az mindjárt látható lesz.

Az Úr ezerkétszázharmincötödik évének augusztusában, annak is az elején, egy fiatal lovag szállt meg abban a kolostorban. A kolostor réginek tűnt, mintha már dűledezett volna is, de benn a barátok rendesen szorgoskodtak. Belülről mindenesetre ápoltabbnak látszott, mint kívülről. A fráterek is jó húsban voltak, mint olyan szerzetesek, akik nem vetik meg a terített asztal örömeit, s van is nekik miből. Szóval, gazdag kolostornak látszott. „De akkor miért nem javíttatják vagy javítják meg a külső falakat?” morgolódott a lovag magában. Pedig lusták aligha lehetnek, mert belül minden szép és tiszta. Vannak is elegen hozzá. Aztán napirendre tért a gondolat fölött, hívén, hogy lehet, az esetleges rablótámadások elkerülése végett nem hivalkodnak a külső épületek állapotával. „Nekem így is jó, sőt jobb!” végezte aztán el saját magában, egyszersmind utalva arra is, hogy kerüli a feltűnést, ha lehetséges.

Másnap délelőtt a szolgálatos barát benyitott az ajtaján. Nem volt zárható az az ajtó, úgy aludt a lovag, hogy csak éppen be volt téve.

– Elérkezett az idő, uram! – szólt a barát reszelős hangon.

A lovag felült azon a kényelmetlen alvó-alkalmatosságon, amellyel a kolostorszállások általában szolgálni szoktak, s dörzsölte a szeméből az álmosságot.

– Méltóztassál levetni a ruháidat! – szólt újfent a barát – Mindet.

A lovag elgondolkozott kissé azon, hogy vajon mi fog történni a ruháival, de aztán eszébe jutott, hogy veszett fejsze nyele, hiszen a lova, páncélja, fegyverei is mind a kolostor istállójában, raktárában pihennek. Már pedig azoknak együtt sokkal nagyobb az értéke, mint holmi ruháknak, legyenek azok bármi díszesek is. Követte hát a barát felhívását, s anyaszült meztelenre vetkőzött. Ekkor a barát egy nagy vastag, durva szövésű lepedőt kerített a lovag teste köré úgy, hogy a fejét is befedte.

– Kérlek, gyere utánam!

Kanyargós folyosón mentek, majd egy deszkából készült alagúton. Az alagút enyhén lejtett, míg a vége felé szép lassan beleereszkedett a jó meleg vízbe.

– Majd meglátja méltóságod, hogy milyen jól érzi magát, amikor kijön innen! – kuvikolt megint a barát.

Bánta is a lovag, hogy hogy fogja érezni magát „akkor”, nem is akart idejönni, de királyi parancs volt, hogy már pedig a gyógyító vizet ki kell próbálnia. Tény, hogy egy lovagi tornán csúnyán megsebesült úgy három hónapnak előtte, s a király nem szívesen nézte el szeretett lovagjának sérült állapotát. Parancsolta tehát, hogy menjen el ahhoz a monostorhoz és vesse alá magát a gyógyító kúrának. „De ne addig ám, amíg sebek vannak a testén, hanem csak azután, amikor már behegedtek!” szólt a parancs, ismervén a mondást, hogy az ördög, a rontás könnyen bejut az ember testébe, ha rajta nyílt sebet talál.

Hát most itt van. A vizet meglehetősen piszkosnak találta. Még tett egy néhány lépést, és kijutott a szabad ég alá. Akkor látta, hogy a víz nem piszkos, hanem nagyon piszkos. Náluk, Székelyországban is vannak fürdőhelyek, de azok ennél sokkal tisztábbak. „Az ördög tudja, mi lelhetette a királyt, hogy éppen ide parancsolta jönnie! No, mindegy! Lehet, hogy ez tényleg gyógyító víz. De az is lehet, hogy a királynak más is járt az eszében, amikor éppen ide küldte!” Majd megkérdezi alkalomadtán.

A vízben rajta kívül még meglehetősen sokan voltak. Férfiak, nők vegyesen. Ezt persze nem nagyon látta a lebernyegek alatt, de érezte néha, amikor egy-egy test a közvetlen közelébe került. Nem is volt kellemetlen a rugalmasabb formákat megtapasztalni. Ihol-e, éppen most valami határozottan női tapintású emberi test nyomult hozzá. El se akar menni. A lovag a piszkos víz takarásában – már nyakig állt benne – arrafelé nyúlt és végigsimította a mellésodródott testet. Kis kacchanás volt rá a válasz a közvetlen közeléből. Akkor már bátrabban

nyúlt oda még egyszer. Meg is fogta a domború idomot. A kacchanás megismétlődött. A mellette libegő lepedő pedig feljebb csúszott egy kicsit, hogy láthatóvá lett a gazdája. Harmincas éveinek közepén járó nő barnapiros arca lett láthatóvá, a meleg víztől különben is kipirulva.

– Ne olyan hevesen, lovag uram!

A lovag ebből érthette, hogy a másik lepedő tudja, hogy ő kicsoda.

– Ez heves? – kérdezte vissza.

Megint kis kacagás.

– Majd délután jöjjön ki a nagy fekete faház mögé! És most kérem, hallgassa a barátot!

Igen, egy barát olvasott fel valamit egy emelvényen a fürdőző közönségnek. Persze, már jó előre meg volt mondva, hogy azt csendben meg kell hallgatni, ha érti, ha nem, mert akkor sokkal jobban hat a kúra.

Amikor a barát befejezte a szent szöveg felolvasását, akkor vonultak ki a vízből a népek. Mint valami kísértetcsapat, úgy néztek ki a földigérő lepedőkben. „Na, ezt tízszer kell megismételni!” gondolta a lovag magában. „Addig mindenre lesz idő, például arra is, hogy a király parancsa szerint jól szétnézzek a vidéken!”

A meglehetősen böjtös ebéd elköltése után „Nicsak, hiszen ma péntek van!” úgy határozott, hogy szundít egyet a szállásán. Majd ráér utána is a fekete házhoz elmenni.

A ház színe nem a festés, hanem az idő miatt volt fekete. Mögötte valami halom emelkedett. Dombnak nem lehetett nevezni. Domb az egész vidéken nem volt. Az a halom is inkább csak közről látszott, hogy jó kis emelkedő.

– Már azt hittem, hogy nem is jössz, lovag úr! Hát illik egy hölgyet így megvárakoztatni?

Kiderült tehát, hogy a hölgy már egy ideje ott várakozott.

– Na de gyerünk, menjünk be!

A ház bejárata ott, a hátulsó oldalán volt. Az sem volt bezárva, talán nem is lehetett bezárni. Hanem belül, éppen úgy mint a kolostor többi épületei, sokkal jobb karban volt tartva, mint kívülről. A lovag szóvá is tette. Igen, tényleg az esetleges rablók miatt volt minden olyan elhanyagolt.

„Vajon elhiszik-e az esetleges rablók ezt a primitív ravaszkodást?”

De úgy nézett ki, hogy elhiszik, mert ha nem így lett volna, minden bizonnyal más óvintézkedéseket is tettek volna.

„Vagy tán nincsenek is rablók ezen a vidéken, s egész más oka volna ennek az elhagyatottságnak?”

A lovagot nem csak a fürdőzés élvezetével bízta meg a király indulásakor, hanem azzal is, hogy tartsa nyitva a szemét. Akkor tehát valami okának kell lennie annak a képnek, amely fogadta. Egyelőre mindenesetre nem lelte az értelmét.

A hölgy nemcsak a lepedő alatt volt igéző, hanem úri módon felöltözve is. Úgy tűnt, hogy a fekete faházat arra is felhasználták a barátok, hogy a fürdővendégek egymással ismerkedjenek. Mindenesetre kellemes környezetet biztosított. Egy fiatal szolgafiú hordta fel az étkeket, s valahol, tán egy paraván mögött, egy leányhang dalolt édesen. Közben valami pengetős hangszeren kísérte a saját énekét.

– Dehogya! Nem a barátok biztosítják ezeket, hanem én. Azok, akik kiszolgálnak minket, nem mások, mint az én két szolgám! – aztán tapsolt egyet, s a paraván mögül előjött a leány is, aki énekelt. Ő is, mint a fiú, olyan tizennégy éves forma lehetett. Mindketten apródnak voltak öltözve.

– Bizony, ők az én szolgálaim – ismételte meg a szép hölgy, miközben a lovagot kínálhatta. – És még hozzá igen érdekes a történetük is. Csak nagyon szomorú. Meghallgathatod, ha akarod, nem titok. Én mondjam el, vagy ők maguk?

– Mondják el hát ők maguk! Mégis csak jobban tudják a saját történetüket.

– Jó! Legyen így! Aztán, ahol olyan részhez érünk, amit én tudok jobban, ott majd közbeszólók.

Így hát kiderült, hogy sok évvel annak előtte élt azon a tájon egy nagyon nagy úr. Őt hívták Péternek, s a monostor is az ő alapítása volt. Ma is Szent Péter a védőszentje. Igen ám, de ez a nagy úr árulásba keveredett, sőt, ami még rosszabb, összeesküvést szőtt az akkori királyné megölésére. És... meg is tette. Nagy összeesküvés volt, sokan voltak benne, még az akkori nádor is. Sőt, a kalocsai érsek is hajlott hozzájuk. Ám az érsek kétszínű volt, olyan levelet írt nekik, amit kétféleképpen lehetett olvasni.

A gyilkosság megtörtént, s akkor a király parancsa szerint annak a Péternek még az írmagját is ki kellett irtani. Ám valaki mégis megmenekült a vérengzésből, Péter uraságnak az akkor tizenötéves leánya. Úgy történt pedig, hogy egy szolgálégény, aki már régen szerelmes volt a leányba, elrabolta őt és elvitte az erdőbe, hogy ott lakjon vele. A király akkor nem üldöztette tovább, mert akkor már nem a Péter úr leánya volt, hanem a szolgálégény felesége. Igazából nem is lehetett előkeríteni őket, mert az erdő nagy volt – végig a Tisza mentén – a szolgálégény pedig jól elbújt az ő feleségével. Bár kötött ember volt, vagyis jobbágy, de a király úr úgy rendelkezett, hogy ha úgy el tudnak rejtőzködni, hogy egy évig és egy napig senki nem jelentkezik, hogy látta volna őket, akkor szabadok lesznek mind, feleségestől. És az asszonyka feje felől is leesik a pallos árnyéka. És így történt. Csak másfél év elteltével látta őket élő ember, de akkor a parancs szerint már szabadok voltak. Szabad parasztok. Persze, a nagy gazdagság odavolt. De egy kis darab földet termővé tettek az erdő mélyén, s azon éldegéltek. Már akkor megvolt ez a két gyermek is. Aztán összetalálkoztak velem, Ziegler Dorkával, és felfogadtam a két gyermeket kis szolgának. Merthogy a szüleik addigra meghaltak. Nehéz ám az élet az erdők mélyén!

Így végezte a meséjét a szépséges asszonyság.

– És te asszonyom? Milyen rendű hölgy volnál? – kérdezte a lovag.

– Én? Polgári rendű. Amint hallottad is, Ziegler a nevem az én uram után.

A lovagban ekkor már erősen viaskodtak az érzelmek. Egyrészt szánta a két ártatlan gyermeket, hogy minek estek áldozatul, még születésük előtt. Másrészt szigorú szemmel nézett Dorka asszonyra, aki, ahelyett, hogy ő szolgált volna azokat a szép gyermekeket, amint illet volna, inkább ő szolgáltatta ki magát velük. De aztán az eszébe véste, hogy nem ám azért van ő ideküldve, hogy idegen asszony fölött ítéletet mondjon, hanem azért, hogy tartsa nyitva a szemét és figyeljen. Amellett a férfias érzés is felhorgadt benne, mert tetszett neki az asszonyság.

– És most hol van a férjed, Ziegler úr, és mivel is foglalkozik ő voltaképpen?

– Ő már semmivel, mert három évnek előtte elhalálozott – felelte a hölgy. – Nem panaszkodom rá, mert szép gazdaságot örököltem utána. Jó birtokom van lent a Tisza mellett, meg egy szép nagy házam Kecskemét városában. Csak hát, már nagyon nyom az egyedüllét – és kacéran mosolygott hozzá.

Ezenközben másodszor is jól megebedeltek, mivel Dorka asszony rendesen kínálhatta a lovagot. És mindemellett a két fiatal is igen szépen énekelt. Mert egy idő múlva a fiú is csatlakozott az ikerhúgához.

– És neked, lovag úr, van-e valami történeted?

– Nekem még csak alig – füllentette a lovag – Egyébként Farkas Gergé a nevem és székely vagyok. A családom igencsak ősi, de én magam még semmi nevezetést nem vittem véghez. Jobbára inkább csak utaztam a király megbízásából. Falvakat, városokat látogatok meg és hírt adok az embereknek, ha valami királyi parancsról feltétlenül tudniuk kell. Íme, ide meg azért vagyok elküldve, hogy fürdőket vegyek, mert egy bizonyos időnek előtte egy másik lovaggal vívtam meg és több sebet is szereztem akkor.

Azt már nem tette hozzá, hogy ama viadal nem csak valami ártatlan torna volt tompa hegyű kopjákkal, hanem egy vitás uradalomnak a tulajdonjogát kellett eldönteni éppenséggel a király vitézeként. Amely megbízásnak becsülettel eleget is tett.

Jól érezték tehát magukat együtt és attól a naptól fogvást minden nap együtt voltak, amikor csak tehették. A vége pedig az lett, hogy a kúra végeztével együtt lovagoltak el a Farkas uram falujába, ahol is annak rendje szerint összekötötte őket az ottani pap. Azután, mivel már házastársak voltak, együtt mentek el a király elébe is, elrendezni a két gyermek dolgát.

De jaj! A gyermekek dolga éppen ekkor állt a legrosszabbul. Meghalt az öreg András király és, ezt mindenki mesélte, a mostani, Béla király éppen annak a királynénak volt a fia, akit annak idején az összeesküvők meggyilkoltak.

A királyhoz tehát éppen ezzel a bajjal nem lehetett menni. Hanem Farkas lovagnak mindeképpen akadt királyi munka.

– Legelőször is Kunországba! Hittérítőket fogsz kísérni. Kísérni és védelmezni. Aztán utána... Azt még meggondoljuk! – adta parancsba a fiatal király.

„Csak azt mondaná meg nekem valaki ezek után, hogy miért kellettem én neked feleségnek?”

A mondatot Farkas uram újdonsült asszonykája fogalmazta meg ilyenformán akkortájt, amikor a férje már nagyban a kunországi útra készülődött. És valóban; Gergé úr valósággal illetlenül nagy izgalomba jött az utazás előkészületei közben, melyből azonnal látszott, hogy ez a fajta tevékenység az igazi lételeme. Azt már meg se merete mondani, hogy nem csak ő, de a családja több mint száz éve ezt a sok utazással járó hivatást űzi. Akkoriban még nem éltek cigányok az ország területén, mert különben még azt a jelzöt is megkapta volna édes feleségétől.

De hát nem volt mit tenni, a királyi parancs egyértelmű volt. „Menni kell!”

– Azt hiszem, Józsefet viszem magammal!

– Még ezt is? – Dorka asszony valósággal sikoltotta a kérdést.

– Igen. Pontosan azért, mert nekem sem mindegy a jövőbeni sorsuk. Ez jó iskola egy leendő lovagnak, s talán a szerencséjét is megcsinálhatja.

– Vagy meghal.

– Hát vigyázzon magára! Én se haltam meg. Különben is, én is ott leszek, segíték, amikor lehet.

– Az ám. Ez a fiú soha még harcot nem próbált. Hogyan védje meg magát egy olyan vad földön? Azt hiszed, én nem tudom, hogy milyen az a Kunország?

– Hadd el, szívem! Én jobban tudom. Itt is leselkednek rájuk veszélyek, néha sokkal alattomosabbak is, mint arrafelé. Ott, ha okos, előre látja, s elkerülheti. Itt meg... Tudod. Az orgyilkos törétől soha senki nincs biztonságban. Különösen egy ilyen fiú, akit a rang meg nem véd, főleg nem, ha véletlenül még a származása is kitudódik. Azt hiszem, így lesz a legjobb.

Erre már Dorka asszony se volt mit mondjon, ennyiben maradtak hát.

Amint, hogy eleinte minden úgy tűnt, hogy a férfi szavait igazolja. Bár a katonai kíséret a hegyek túlsó oldalán ötre csökkent (plusz minden katonának a személyes szolgálói), a négy szerzetessel együtt mégis jó, összetartó csapatot képeztek. Nem is érte őket semmi megfélemlítés, amíg a kolostorhoz nem értek.

No, annak leginkább csak a neve volt kolostor. Szó sem volt magas kötemplomról, sem hosszú, szerzetesek és vendégeik számára épített kőházakról, mint otthon. De voltak ám helyettük faházak, amelyek is főleg a vadállatok ellen védelmeztek, inkább, mint emberi támadás ellen.

Azért a kolostorban további szerzetesek is voltak, meg néhány katona is. Látszott, hogy az ifjú király elhatározott szándéka minél jobban bővíteni a Kun Püspökséget. Mert az volt akkor a neve. Még kinevezett püspök is volt, aki közvetlenül az esztergomi érsek parancsa alá tartozott.

Hát jó dolguk volt Farkas uraméknak is, amíg a kolostorban tartózkodtak. Ám ez a kellemes helyzet nem tartott örökké.

– Igen, fiam, megyünk. Királynak ez a parancsa és én, a király jobbágya tartozom azt bármilyen körülmények között teljesíteni.

– Hát te nem székely vagy?

– A családom székely, de mi, ez az ág, már régebben elszegődünk a királyhoz harcos jobbágyként. És tudd meg, nem bántuk meg egy percig se. Mindig érdekes életünk volt. Most még nem mondhatok neked ennél többet, de úgy is látni fogod. Nevelőanyádat pedig ne ítélj meg, hogy nem szabad emberhez ment férjhez, mert jól meggondolhatod: az országbíró is jobbágy, a királyi udvarbíró is, de még mindnyájunk ura, a nádor maga is az. Hát ne gondold a szántóvető parasztra, hanem inkább ezekre a főurakra. Mert tudd meg, a „jobbágy” semmi mást nem jelent, mint azt, hogy az ember elkötelezte magát egy másik ember, egy nála nagyobb úr személye és ügye mellett. Én például éppenséggel a király mellett. Érted? A szabadság szép dolog, de egy igaz, az egész ország javára szóló ügyet szolgálni, ez szerintem felér a szabadság csalóka madarának ígéréssel. Na, de különben is... Most már úgyse változtathatok rajta. De nem is áll szándékomban. Ezen csak a király változtathat, ha kidobna engem a szolgálattevők köréből. Mégis, mit gondolsz; hogy lenne nekem saját falum a székelységnek közepette, ha én magam is székely lennék?

Ilyen, s ehhez hasonló beszélgetésekkel ütötték el az időt, miután elhagyták a kolostor területét. Az idősebb a fiatalabbat tanította, a fiatalabb pedig mohón szívta magába a számára hozzáférhetővé vált tudást. Hisz addig, asszonyi uralom alatt főképpen az apródi teendőket tanulta meg az ifjú. Most pedig a testi, szellemi tudásnak hatalmas tárháza nyílt meg előtte. Testi tudásnak is, mert Farkas uram az állandó testedzést sem hanyagolta el. Állandóan gyakoroltatta az ifjút fegyverforgatásban, de a harc taktikájában, annak megtervezésében is. Ezzel persze ő maga is edzette magát, amit addig sem hanyagolt el soha.

Közben haladtak előre. Néhol kietlen, ember-nem-járta vidékeken, máshol egymás után sorakozó falvakon át.

Addig azért Gergé úr még nem szólt semmit hűséges kísérijének arról, hogy miért is kell nekik egyre csak vándorolni Kunország távoli, túlsó határa felé. És még egy dolog volt érthetetlen József előtt. Az, hogy nem mentek egyenes úton, még olyankor sem, amikor az az egyenes út létezett. Mert az is igaz, hogy sokszor nem is létezett út. Ők azért csak mentek. Néha egy kicsit eltértek észak felé, máskor dél felé, meglátogattak két-három falut, aztán megint folytatták az útjukat napkelet irányába.

Egy ilyen, észak felé tett kitérő folyamán érkeztek egy eléggé különös faluba is. Az volt az érdekessége, hogy mintha nem is egy, hanem két falu lett volna. Az egyik oldalon hat vagy hét ház úgy állott a többitől elkülönülve, mintha egy másik falut alkottak volna.

– Ez azért van így – válaszolt Farkas uram a kérdésre –, mivel ezek, akik ezt a részt lakják, más néphez tartoznak. Tán meg is jegyezted, hogy a nyelvük is más. Ők nem kunul beszélnek. Hanem...

– Hanem mintha csak a mi nyelvünket beszélnék. Csak valahogy másképpen. Mintha... sziszegősen.

– Igen fiam, jól láttad és hallottad is. Ezek a népek besenyők. Illetve azoknak a maradékaik. Valamikor rég ők voltak ennek a vidéknek az urai. Aztán ellenséges népek támadták meg őket, többször is, míg a végén mind kevesebben maradtak. De azért északi irányban még van belőlük elég sok. Itt már kevesebb. Azt hiszem, pusztulásra vannak ítélve. Éppen emiatt az elkülönülés miatt. Mert lesznek, vannak is már, olyan népek, akik a távoli jövőben nem fogják jó szemmel nézni az ilyen elkülönülést. És talán majd egyszer meg is fogják szüntetni.

– Én bizony szánom őket!

– Én is fiam, ne gondold, hogy nem. De ők nem akarnak senkivel közösködni, még velünk sem. Igaz, valamikor volt egy vezérük, Tonuzoba úr, aki behozta a háznépét a Tisza mentére, de amint látod, többen itt maradtak.

És akkor már elmondta Farkas úr azt is, hogy az igazi küldetésük nekik éppen az, hogy amit lehet lássanak és felmérjenek, megtudják azt is, hogy kik lehetnek azok, akik a király védelmére szorulnak, kik azok, akik azt el is tudják fogadni, „mert nem olyan könnyű ám elhagyni az őseik földjét nekik sem”, és viszont: kik lennének azok, akik meg a királyt s az országot védeni hajlandók egy valamikori veszedelem esetén.

– De ők maguk akkor elpusztulnak!

– Igen. El. Hogy mások élhessenek.

Aztán továbbra is mentek. Ekkor már határozottan keleti irányba fordultak.

– Ez meg azért van, mivel hírt kaptunk. Egy keleti herceg érkezik ide, a fejedelemhez. És mivel ez a terület végső fokon mégis csak a magyar király vazallus tartománya, hát úgy szeretném, ha először is mi találkoznánk az utazó herceggel! Hogy nekünk mondja el először, amit mondani akar, s ne másoktól kelljen megtudjuk, miután azok már csavartak rajta egyet-kettőt. Ez is az utazásunk céljaihoz tartozik. Amint bizonyára látod is, az utazás nem könnyű dolog. S nem is veszélytelen. Hát akkor, amit lehet, tudjunk meg egyetlen út alkalmával! Béla királyunknak nincsenek megszámlálhatatlan emberei, hogy ok és értelem nélkül elvesztesgesen belőlük.

– Nekem megszámlálhatatlanul sok emberem van, ha akarom!!!

Ezt már a keleti herceg mondotta, amikor úgy két hét után találkoztak vele. Igazi barbár pompával utazott. Farkas uram néhány nappal előbb értesült erről a pompáról, s – mit tehetett, kénytelen volt embereket, kísérőket toborozni, mert azt a szikár utazási módot, amit addig folytattak, az udvariatlanság jelének tartotta volna a velük találkozni készülő.

– Igen, de mi lesz, ha értesül arról, hogy az embereinket csak most, az út folyamán szegőd-tük?

– Akkor még jobban megbecsül majd minket, ha látja, hogy vadászgató, látogató küldöttekből az ő tiszteletére lettünk királyi fogadó csapat.

Ez így is lett. A keleti herceg egyébként nagyon fiatal volt. Józsefnél alig egy-két évvel lehetett idősebb.

– Nem mongol, tatár! Az én uramnak, Ögödej kánnak a kegyelméből én a tatár népeknek az ura vagyok!

Egyébként tényleg nem volt keleties arca annak a Kadannak. Később megtudták, hogy ő valójában a nagykán fia, de egy perzsa hercegnő az anyja, s ezért van a mongolhoz, kínaihoz nem nagyon hasonló arc és termet. A fiatal herceg egyébként levelet is hozott Béla királynak, amit át is adott a követte előlépett Farkasnak.

A kunok fejedelme nagy tiszteességgel fogadta a nagykán előreküldött követét, de belül reszketett és minduntalan Béla király követére pislogott. Farkas uram – jobb híján – a vállát vonogatta. Ő maga volt aztán a leginkább meglepve akkor, amikor a fiatal tatár vezér egyszer csak félrehívta, hogy négyszemközt beszéljen vele. Kunul szólította meg, vagy legalább is egy olyan nyelven, ami a kun nyelvhez annyira hasonlított, hogy Farkas majdnem mindent megértett.

– Olvastad a levelet?

– Igen, de nem értettem.

– Így van jól. Akkor legalább engem is meg tudsz hallgatni. Mert a vezér nem úgy írt, mint aki azt akarja, hogy megértsék. Sokkal inkább mint olyan, aki harcra akar tüzelni egy ellenséget. De énnekem más gondolatom is van. Ezt most elmondom neked, s te, ha alkalmad lesz rá, elmondod majd a királynak is. Ha nem, az se baj. Egy halálunk van csak úgyis.

– És mi lenne az, amit el kellene mondjak?

– Mondd hát el az uralkodódnak, hogy én a magam emberségéből nem vagyok neki ellensége. És – a levéllel ellentétben igazából tisztelem. De! És ez a fontos: ha azt a parancsot kapom, hogy halálomig harcoljak ellene, akkor halálomig fogok harcolni. Ez alól csak két dolog menthet fel. Ha a királyod, vagy én meghalok, avagy, ha a vezérünk visszavonul, amit

nem hiszek. Sajnos ez az igazság, pedig talán jobb lenne mindkét népnek a békesség. De a mostani időkben ez nem adatott meg. Na, ezt mondd meg!

Farkas uram köszönte az őszinte beszédet. Ettől kezdve aztán mind jobban siettek visszafelé. Hiszen ekkor levelet – és üzenetet is – vittek a királynak.

– Érdekes! – mondta a király, amikor Farkas uram az üzenetet átadta. – Ezek szerint van egy mindenre kész ellenségünk, ám annak az ellenségnek a táborában van egy olyan ember is, aki nem gyűlöletből, hanem becsületből hadakozik majd. Ezt jó tudni!

– Azért nem biztos, hogy hinni lehet ennek a hercegnek! Ő is csak olyan barbár, mint a többi. Meg hitetlen is. És ne felejtse, hogy még azt mondta, ha megparancsolják, halálra fog harcolni. És ez az igazán fontos. Csak akkor, ha valódi oka van, fogja a lovát megfordítani és visszavonulni. De lehet, hogy akkor már itt nagyon sokan nem fognak élni.

A király komolyan és szomorúan bólogatott hozzá.

– Tudom én azt jól. Más kémeim ezt mind jelentették. Még meg kell várni az utolsót is, azt a szerzetest, akit te kísértél az útja elején. De ő messzebb kell menjen, s éppen emiatt, később is várható vissza. Ám akkor is valami remény. Nagyon gyenge, nagyon halvány, de mégis csak remény. Te meg néma legyél, mint a sír! Erről, amiről most szóltál, még álmodban se szóljál senkinek. Se feleségnek, se gyereknek, senkinek! Egész addig, amíg ez az egész rettenet véget nem ér. Valahogyan. Ki tudja, hogyan. De én, köszönöm, hogy elmondtad.

*

Az évezred első éveiben több kicsi egyetem alakult. Ezek egy része határozottan nemzeti jellegű volt. Feltehetően azért, mert az állam nem éppen ilyesmivel törődött akkoriban. Így például egy idős, országszerte tisztelt történész professzor is alapított egy ilyen jellegű egyetemet. Kis egyetem volt, de betöltötte azt a szerepet, amelyet a szervezői neki szántak.

Talay Péter, aki egyébként nem tartozott a kifejezetten gazdag emberek közé, szintén beiratkozott arra az egyetemre. Voltaképpen komoly szakmai tudással rendelkező megbecsült geológus volt, nem is értették sokan, hogy miért tette meg ezt a lépést. A barátnője berzenkedett is egy kissé eleinte. Vagyis, hogy eleinte volt az, hogy egy „kicsit” berzenkedett. Később aztán nagyon. Még később elváltak az útjaik. Péter nem is bánta ezt túlságosan. Már régen belátta, hogy a Vecsera lány nem éppen szellemi partner neki. Alighanem a körülmények hozták úgy, hogy néhány évvel ezelőtt egymás mellé sodorta őket az élet. Bírták is egy ideig, de Péternek egyéb ideáljai is voltak a pénz hajszolásán kívül. Hát egyszer aztán a hölgy azt mondta, hogy „eddig volt”. És Péter nem is bánta. Akkor már a második évet végezte, de párhuzamosan tanított is. Még örültek is neki, mert geológusuk nem volt addig és a Talay névnek jó hangzása volt a szakmában.

„Végül is majdnem mindent tudok a régi állatokról, itt van az ideje annak, hogy a régi emberekről is megtudjak egyet s mást!” - szokta mondani, ha a miért felől kérdezték. Persze az igazság az volt, hogy egyszerűen kíváncsi volt. Ezért hát, amikor tehetette, a nyári terepgyakorlatokra is eljárt. Ebben az évben is úgy tervezte. A Balatontól északnyugatra ásta ki az öreg professzor valami Árpád-kori vár maradványait, s arról volt szó, hogy azt fogják majd folytatni. Ezért kissé meg is lepődött, amikor mindössze egy héttel a gyakorlat megkezdése előtt egy fiatal tanársegédnő – fiatalabb volt Péternél – telefonon közölte vele, hogy nem oda mennek, hanem az Alföld kellős közepére, ahol valami nagyon érdekeset találtak, s okvetetlenül elvárja, hogy ő, vagyis Péter is oda menjen.

Hát kezdetben nem nagyon látszott, hogy az egész olyan nagyon érdekes lenne. Igaz, az újságok felkapták a hírt, de azoknak a szava után nem mindig lehet menni.

A prof mindenesetre nem volt ott.

– Én vezetem itt az ásatást – mondta Csíki Anikó, a tanársegédnő. – És kifejezetten kértem, hogy téged ide osszanak be. Neked jó szemed van és a földdel kapcsolatban nagyjából mindent tudsz. És jó lenne, ha az itt létező tárgyakból semmi se veszne el! Nem szeretnék még egy Seuso kincset!

Ám az eredmény még váratott magára. Hogy aztán a diákok el ne unják magukat, Anikó esténként megbeszéléseket tartott velük arról, hogy mi is várható, hogy ott előkerül. Kolostort emlegetnek, azt már régebben lehetett tudni, de eddig senki nem határozta meg pontosan sem a helyét, sem a jelentőségét. Egy hétig kutattak, szinte teljesen eredmény nélkül. Az idő telt és Anikónak a kedve is mindinkább romlott. Lassan arra kezdett gondolni, hogy letelik a nyári gyakorlatra szánt idő és ők igen vérszegény eredménnyel kell majd hazakullogjanak. És tényleg, a diákok közül is jó néhányan elvesztették a kezdeti lelkesedésüket. Péter természetesen kitartott. És akkor, egy hét elteltével, amikor egyébként már csak hárman maradtak, akkor, mondom, elkezdtek jönni az eredmények. Valami szoba- vagy teremfélének az alapja bontakozott ki előttük. Vajon mi lehetett? Hamarosan megjött a válasz is. A kolostor középkori könyvtárát találták meg. Semmi kétség nem lehetett, a könyvek helye, sőt maguk a könyvek is megkerültek. Olvasni persze nem lehetett őket, mert szétestek, mikor valaki hozzájuk nyúlt. De megvoltak. Le lehetett fényképezni őket. Aztán előkerült valami, amit olvasni is lehetett – volna. Az az irat fémdobozban volt. Pergamenre volt írva. Ám az írás betűi nem latin, sem gót betűk nem voltak.

– Ez bizony rovas. Tudod olvasni? – a kérdést Péterhez intézte.

– Ha székely írás, akkor tudom.

Akkoriban divatja volt a székely rovasírás ismeretének, de Péter, aki a gyermekkorát és a fiatalága egy részét Erdélyben töltötte, már akkor megismerkedett vele.

Ám ha el is lehetett olvasni – nagyjából, mert nem minden jel volt azonos a ma ismert székely rovasjellel, és ki tudja még, hogy a hangalakja is miben különbözött – a kialakuló szöveg teljesen érthetetlen volt.

– Ez valami török nyelv lehet – mondta ki Anikó a verdiktet.

Ám, hogy melyik és mi lehet a jelentése, azt egyikük sem tudta megmondani. Bár Péternek birizgálta valami a fantáziáját.

– Emlékeztek? „*A levelet pogány betűkkel írták, de tatár nyelven. Így hát a király sokakat talált, akik el tudták olvasni, de nem akadt, aki megértette volna.*” Hát itt van.

– Ez lenne a Julianus jelentés? Az eredeti? – Anikó szkeptikusan kérdezte.

– Nem. Tudtommal az eredeti a Vatikán könyvtárában van. Ott találta meg Bendeffy László és lefordította. Később aztán Györffy György is lefordította, ki tudja, miért, ha már volt egy fordítás? Györffy szerint a pogány betűk arab betűk lehetnek. Ám szerintem egy művelt szerzetes annál jobban kellett ismerje az arabokat, hogy ne nevezte volna meg őket név szerint. Mondjuk – izmaelitáknak.

Anikó tágra nyílt szemekkel nézett Péterre.

– Mit tudsz te a tizenharmadik század középső harmadáról?

– Ezt-azt. Ne gondold valami rendes, strukturált tudásra. De hát, erdélyi vagyok. Meg idősebb is, mint a diákjaitok legtöbbje. Volt hát időm és alkalmam elolvasni ezeket a dolgokat. Meg olyan volt a környezet is, amelyben nevelkedtem.

– Már azt hittem, hogy mostantól te fogsz tanítani minket. – Anikó hamiskásan mosolygott a mondottakhoz, de látszott rajta, hogy nem nagyon örül annak, amit éppen akkor Pétertől hallott. De Péter is elszégyellte magát. Nem szerette volna, ha tudálékosnak nézik. Szívta volna is vissza, de már nem lehetett. Ám aztán Anikó is komolyra fordította a szót. – Mindenesetre írd le latin betűkkel, nem baj, ha hibás is, és aztán elvisszük valakihez, aki esetleg lefordítja.

Azután még egy jó néhány napig találtak tárgyakat, de igazi szenzáció már nem akadt köztük. És az az irat sem annak bizonyult, amire számítottak.

– Inkább valami bevándorlásról van szó benne. Meg a bevándorlók vezetőjének/egyik vezetőjének a házassági szándékáról. A dátuma is későbbi. 1240-es évekből, ami furcsa. Úgy tudtam, hogy azt a monostort a tatárok elpusztították.

Ezt már a fordító mondta, és hozzátette, hogy az egész levél zavaros, vagy, aki elolvasta, néhány betűjelet hibásan értelmezett.

– Ez lehet – egyezett bele Péter is.

Különben már az idő is szorította őket. Autópályát akartak oda építeni, vagy mit, ez, amit ők végeztek, annak az előzetes feltárása volt. Pedig Anikó még szeretett volna egy kicsit kutakodni. Felhívta tehát az öreg professzort. De ő sem tudott mást mondani.

– Fejezzétek be és takarjátok el a talált dolgokat. Szóval – biztosítsatok mindent. És persze dokumentáljátok.

– Mindent temessünk vissza?

– Mindent. A kazettát is a tartalmával együtt. Többet úgysem valószínű, hogy ki lehet hozni belőle. Legalább, ezen a módon nem. De utánaolvasni, azt szabad. Bízd rá arra a Péterre. Ha jól emlékszem, azt mondtad, hogy ő találta. Vagy ő olvasta el. Hát legyen az ő munkája. Te meg segítsd, ahogy tudod. Addig azonban gyere ide! Mert itt tényleg van érdekesség.

– Na hát, ez van – vonogatta a vállát Anikó, amikor letette a telefont.

– Ejnye, de kár. – Ezt már a trió harmadik tagja mondta, egy kerekarcú kislány, nem lehetett több tizennyolc évesnél. Péter már régebben elgondolta, hogy a lánya lehetne. Hát ez a kislány komolyan vette ezt az egyetemet, abból akart később megélni, amit ott tanul. Míg Péternek inkább szórakozás volt.

– Nekem még van egy kis időm. Ha akarod, együtt utánanézhethünk. – Ezt Péter mondta neki, valami vigasztalásképpen.

– Azért engem is értesíthettek, ha találtok valamit – mosolyodott el Anikó, de ebben a mosolyban egy kis féltékenység volt. Tudatában volt annak, hogy Péter képzett (de még milyen jól képzett) geológus, rokonszakma tehát, és főleg csak a kíváncsiság hajtja.

Ebben maradtak hát. Másnap elvitték Anikót oda, ahol az öreg ásott, majd Péter a kislánnyal visszament, hogy a helyet biztosítsa, visszatemesse és átadja az építőknek.

*

Furcsa dolog volt, hogy a nagy győzelem után egy évre a győztes hadsereg visszavonulót fűjt, és kitakarodott az országból. A király ebből kétféle következtetést tudott magának levonni: Egy, hogy nem is volt olyan nagy az a bizonyos győzelem, Mongólia messze volt és az összeköttetés vonalai több helyen is megszakadtak. A hódolt népek féken tartására is mind több katonára volt szükség a távolság arányában. Mellesleg, van a nyomorúságnak egy olyan foka, amelyhez képest a halálbüntetés már nem rettent vissza.

A másik következtetés az volt, hogy vissza fognak jönni. Legalább is megpróbálják.

Ugyanerre a gondolatra jutott Farkas Gergé uram is, saját magában gondolkozva. Ezen okból kifolyólag elkezdte Dorka asszonyt is felkészíteni a várható háborúra.

– De hát miért ne lehetne ugyanúgy elbújni, mint első alkalommal? – vetette ellen az asszony.

– Mert nem biztos, hogy még egyszer olyan szerencsénk lesz, hogy nem vesznek észre. De meg van ám egy másik gondolatom is. Amit viszont most még nem tudok elmondani.

No, Dorka asszony duzzogott is emiatt egy pár napig, Gergé uram pedig hagyta, hogy csak hadd duzzogjon. Abból kisebb baj lesz, mint ha mind meghalnának. Ha a duzzogás nagyon erőteljes lesz, hát majd elmegy valahová egy néhány napig. Vadászni, vagy egyéb dolgát végezni.

Egyszer aztán úgy alakult a helyzet, hogy az addigiaknál is hosszabb időre kellett neki menni.

– Hát idefigyelj, kedves szívem, asszonykám! Nincs mese, nekem most mennem kell. A gyerekek már nem szopósok, el lesznek melletted, de ha el nem intézem azt, amit kell, akkor nagyon rosszul járhatunk.

Látta Dorka is, hogy ez már több kettőnél, nem is sokat alkudozott, csak akkor lett szomorú, amikor megtudta, hogy az ura Józsefet megint magával akarja vinni. Hogy hát, ki lesz akkor most már az ő védelmezője? Farkas uram se vághatott vissza azzal, hogy jobb az úgy, ahogy ő akarja, mivel a Péterfia gyermekek már nem voltak pallos fenyegetése alatt. A nagy mongol vész lejártával a király minden addigi büntetést eltörölt, mivel mindenkire számítani kellett az ország rendbehozásához. Most már az lett a nevük, hogy Péterfia. A régi nevük teljesen a feledés homályába merült. Igaz, a nagy gazdagságuk is.

Hát, megint csak együtt maradtak a nők a gazdaságban.

A férfiak? Ők viszont kelet felé vették az útjukat, Kunország felé. Ekkor már rendes, kitaposott út volt abba az irányba, sok hittérítő meg egyéb pap jött-ment oda-vissza. A kun püspökség is más nevet kapott. Milkói püspökség volt ekkor a neve. Abban az évben éppen az esztergomi érsek alá tartozott. Mert ez is változott időről időre. Néha a magyar király érseke volt a feljebbvalójuk, néha meg egyenesen a pápa öszentsége.

Hát most mentek. Már rendszeren összeszokott társak voltak, és az út is sokkal békésebb volt, mint első alkalommal. Még csak azt kellett megtudniuk, hogy azt, akit keresnek, hol találják?

– De hol is lehet egy ilyen tatár herceg? Egyáltalán, a kunok között kell megkeressük?

– Jó kérdés! De az én számításaim szerint valahol itt kell neki lennie. Akár azért akar visszajönni, hogy megint hódítson, akár azért, mert tényleg nem ellensége a magyar királynak, ahogyan akkoriban mondta, mindenképpen jobb neki, ha a közelben van. Én ugyan a magam részéről inkább az utóbbit hiszem. Nem volt neki semmi oka arra, hogy hazudjon annak idején, hisz mindenképpen harcolnia kellett ellenünk. Most azért még inkább jól teszi, ha barátságos hírokat penget.

Ám azokat a barátságos hírokat elő kellett előbb csalogatni. Hiszen mégis csak adnia kellett neki arra, hogy ő – herceg. Farkas uram pedig, akárhogy is, de csak egy futár. Még ha egyenesen királyi futár is, akitől alkalom adtán még talán az ő későbbi sorsa is függ.

Hát nem is találták meg egykönnyen. Már az ország túlsó határánál jártak, és még mindig csak hallották, emberek mesélték, hogy él még, kissé távolabbra, egy nagyúr, aki részt vett a nagy hadjáratban. És aki most itt maradt a kunok között. Itt maradt, mert a kán itthagytta fenn tartani a rendet, de magától is maradt volna, mert a tervei immár a nyugati világhoz is kötik.

Bizony, még a Prut folyón is át kellett kelni, míg odébb, a nagy síkon, megtalálták azt a barbár udvartartást, ahol a herceg élt.

– Na erről se igen tudom elképzelni, hogy király urunknak békés alattvalója legyen – mondta ki a szentenciát József.

– De bizony meglesz az! – válaszolta erre az idősebbik útitárs. – Sokat feláldoz az ember a kényelméért cserébe. És ebben a tatár hercegek se különbek a többinél.

– Az ám, uram! Te alighanem tudsz valamit!

Farkas uram elmosolyodott.

– No igen. Ideje, hogy te is megtudd. Hát már egy ideje Kádán herceg igencsak üzenget. Király urunknak is, de nekem is.

– És mit üzenget? Csak nem azt, hogy a magyar király jobbágya kívánna lenni?

– Majdnem. Vagyis, hogy ő most a kunok egyik vezetője, és nem mondja ki éppen nyíltan, de érezteti, hogy azok nélküle nem mozdulnak.

– Hmm.

– Hmm bizony. Mivel, hogy király urunk megint behívta a kunokat. És azt szeretné, hogyha ezúttal nem olyan vége lenne, mint legutóbb.

– No, azt nem lesz könnyű elérni.

– Nem. Éppen ezért van szükség erre a mi hercegünkre.
– No, ha mindkettőnek szüksége van a másikra, akkor nem is tudom igazából, hogy mit keresünk mi itt?

– A részleteket megbeszélni. Tudod, azokat, amelyekben az ördög rendszerint el szokott rejtőzni. És már van is egy, mindjárt az elején.

– ???

– Hát csak az, hogy ez a herceg szeretne megnősülni.

– Na. Lelke rajta!

– Igen, de ő királyi házból való menyasszonyt szeretne magának.

– No, azt aligha fog kapni magának. Hacsak valami távoli rokont nem.

– De nem azt akarja ám! Hanem Anna kisasszonyt.

– De hiszen ő már az orosz hercegnek van ígérve.

– Pontosan.

Közben, amíg így beszélgettek, a lovacsákák vígan kocogtak a füves pusztaságon. Május volt, minden zöld volt, minden virágzott. Ám azért a természet már egy száraz, poros nyár ígéretét vetítette előre. Főleg ott, ahol valami lakott hely felé közeledtek, megsaporodtak a ló- és marhacsapások, s azok nem is akartak újra befüvesedni.

Aztán egyszer amúgy istenigazából megsűrűsödtek a kitaposott utak.

– Na, úgy látszik, közeledünk.

Így is volt. Sátrak sokasága vált láthatóvá távolabb, s a nyájak megszámlálhatatlanok lettek.

– Így hát ez a herceg igen gazdag lehet. Nem is nagyon értem, hogy miért akar király urunk védőszárnyai alá húzódni.

– Na, hogy értsed, itt mindenki tart egy másik, még borzasztóbb hadjárástól, mint a nem régeni. A mongol birodalom ébredezőben van az interregnumból, s élesítgeti már a körmeit. Újra a Nyugat meghódítására készül. Volt már egyszer arrafelé, s úgy néz ki, tetszett neki.

– No igen, de ahogy én megjegyeztem, ez a herceg maga is mongol. Sőt! A királyi család leszármazottja.

– Az. De én úgy látom, hogy itt élve, és a kunokkal közösködve, egyszerre csak rájött, hogy ő voltaképpen a kunok királya. Vagy mi. Aztán, hogy már saját népe van, akkor azért tartozik felelősséggel. Ki tudja, kinek? Van ilyen a történelemben.

És valóban. A herceg, akinek a lakóhelyéhez közeledtek, voltaképpen megelőlegezte azt a viselkedést, amelyről majd, úgy hatszáz év múlva, Bernardotte marsall fog elhíresülni. Amiről akkor még senki nem tudott, nem is tudhatott semmit, de hasonló történetek azért megestek annak idején is.

Lovasok közeledtek szemből. Már messziről lobogtatták a zászlóikat, hogy álljanak meg.

– Na, közel vagyunk már! – így Farkas uram.

Ettől fogva már kísérettel közeledtek és lépésben. A fogadtatás ellen mindenesetre nem lehetett kifogásuk, mert az valóban hercegi volt.

A nagy sátor széles folyam, a Dniszter partjához közel volt felállítva, alighanem az ivóvízhez való könnyebb hozzáférés okán. De őket persze nem folyóvízzel kínálták. Éppen ellenkezőleg, mindennel, amit szemük, szájuk megkívánt.

– Igen készséges szolgálóim vagynak! – kínálgatta nekik a herceg a női nemhez tartozó kiszolgáló személyzetet.

Farkas uram köszönte szépen, de egyelőre nem válaszolt érdemben. Csak annyit gondolt el magában, hogy ha ennek a nagyúrnak a szolgálói ennyire készségesek – és szemrevalók is, ezt meg tudta állapítani mert, hogy ő csak hűséget fogadott Dorka asszonynak, vakságot azonban nem – akkor mi értelme lenne annak, hogy minderről lemondjon, csak egyedül az Anna királykisasszony kedvéért. „Hej, ennek igencsak a hatalom áhítása lehet mögötte!” gondolta el, és később sem látta okát lemondani erről a gondolatáról.

Józsefnek semmiféle asszonyhoz való kötöttsége nem létezett, hát ő élt a herceg által felkínált lehetőséggel.

Másnap vadászatra voltak hivatalosak. A nagy víz partján hosszan elnyúló erdőségek voltak, azok tele vaddal. A herceg ezúttal igen szerénynek bizonyult, csak sólyommal vadászott. Ám ebben azért mégis volt egy kis magamutogatás is, mert a sólyma igen ügyesen volt betanítva. Ők nem is láttak még olyant, amiket az csinált.

– Szeretem is! – mosolygott a nagyúr. – Nem adnám semmi pénzért. Inkább adom bármelyik szolgálómat, pedig nekem nagyon kedvesek vannak köztük is.

Közben azért lassan-lassan az érdemi beszélgetés is megindult. Kiderült hát, hogy a herceg leginkább azért gondolt Annára, mivel, hogy őt már látta. De leginkább a királyi családba szeretett volna beházasodni. Ez okból még arra is képes lett volna, hogy kereszténnyé legyen.

– Amúgy is az vár reám...

– Nos hát nagyuram, mint tudod is, mi egyelőre nem vagyunk felhatalmazva semmi lényegesre. Csak visszüik király uramnak a hírt, s azután majd ő fog dönteni.

A herceg beleegyezően bólogatott.

– Azt azért mondjátok meg a királynak, hogy nélkülem sokkal nehezebb lesz a kunokkal szót érteni. És sokkal kevesebben is fognak menni.

Most Farkas uramon volt a sor a bólogatásban. Aztán gondolt egyet, talán hogy akár valami felelősséget is vállalhatna, de lehet, hogy mást, mert mindenesetre azt mondta:

– Talán nem veszi szemtelenségnek, Nagyuram, de én azt ajánlanám, hogy indítsa el nyugodtan a kunjait az ország belseje felé! Aztán, valahogy csak lesz. Akár az én felelősségemre. Hisz' engem mindenesetre meg lehet majd találni...

– Téged barátom? De ki akar téged felelősségre vonni a mások tetteiért? Egyébként, én azt hiszem, meg is egyeztünk.

Ilyen és ehhez hasonló megbeszélések előzték meg tehát a kunok másodszori behívását. Pedig Kádán hercegnek mégsem Anna kisasszony volt a sors által feleségnek kijelölve. A kun herceg is csak ember. (Különben akkor már Kádárnak hivatta magát, mivel azt a magyar embernek könnyebb volt kimondani. Főleg a székelynek.)

Vagyis, hogy az történt, hogy még mielőtt a király udvarába érkezett volna Kádár úr, előbb is a Farkas uram faluját látogatta meg. És ott, ahogy megpillantotta a József leányhugát, Péterfia Máriát, azonnal úgy megszerette, hogy kijelentette, mással nem kíván élni, csakis vele. Hívták is a papot azonnal, hogy adná össze őket.

Igaz, a történetnek ilyen fordulatában az sem kis súllyal esett latba, hogy Béla király igen húzódozott a kun-tatár herceggel való rokonságtól. Vagy, hogy Anna igazán el volt már ígérve az orosz hercegnek? Ne kutassuk! Ki tudja azt már? Pedig még legenda is keletkezett később a tatár hercegnek Anna hercegnővel való titkos házasságáról....

De az igazság ekkor már az volt, hogy a tatár herceg Máriát vette el feleségül. Akiről később kitudódott, hogy kinek is az unokája. Így azok a kedélyek is megnyugodtak, akik mindenképpen nagyúri feleséget kívántak neki. Ám ekkor már a herceg nem is a kunok között lakott. Hanem a felesége kedvéért messze költözött, az ország keleti felébe.

*

– Igen. Máré Katalin a nevem. De románul is lehet mondani, Mare Ecaterina. Így szoktam használni, amikor román területen vagyok, mert ha fordított sorrendben írnám, mindenki Katalin cárnőre gyanakodna. Már így is sokan cárnőnek neveznek az évfolyamon.

– Akkor te most román vagy, vagy magyar? Elnézésetet kérem, nincs nekem semmi kifogásom egyik ellen se, csak a miheztartás végett kérdeztem. Meg hogy akkor milyen nyelven beszéljünk egymással? Mert tudod, én elég jól beszélek románul is. Sőt! Amikor nem vagyok Erdélyben, szeretek is románul beszélni. Hát semmiképpen ne gondolj negatív

dologra! Inkább pozitívrá. – Mindezt Talay Péter mondta fiatal útitársnőjének a kocsiban, Kolozsvárról Marosvásárhely felé haladva.

– Kösz! – felelte a kislány. Évfolyamtársnője volt egyébként, de jó néhány évvel fiatalabb, ami könnyen elképzelhető, hiszen Péter a második egyetemet végezte akkor. – Kösz, de nekem nagyon jól megfelel úgy, ahogy eddig volt.

A két fiatal nem sokkal azelőtt egy ásatáson vett részt az Alföldön, amely ásatást aztán félbe kellett hagyják, mert arra a területre építkezés volt tervezve, s az építető már zörgölődött, hogy nem tud tőlük haladni. Pedig találtak egy elég érdekes régi kazettát, benne pergamendarabban. Azon nehezen érthető felirat volt, valami régi vezérről, aki éppen akkor, amikor írták, egyrészt költözni, másrészt nősülni akart. Az ásatás vezetője, tanársegéd az egyetemen, rájuk bízta akkor, hogy ha tudják, derítsék ki, mit is akarna mondani az az írás. Hát ez okból utaztak most Erdélybe, ott is a Székelyföldre, a Nyárádmentére. Péter még korábban, amikor az első egyetemet végezte, rájött/hallotta valakitől, hogy ha egy falunak, vidéknek a régmúltjáról akar megtudni valamit, akkor a legjobb, ha annak a falunak a református lelkészét keresi fel. De ha ez nem megy, akkor a katolikust vagy evangélikust. Érdekes dolog, de tény, hogy ők voltak s maradtak is azok, akik szabadidejükben ilyesmivel foglalkoztak. Nem mindig jött be ez a számítás, de általában inkább igen, mint nem.

Hogy hol is kezdjék? Ezt igazából még nem döntötték el, vagy legalábbis inkább csak nagyjából, de valahol, vagy a Nyárád, vagy a Küküllő mentén, valamelyik faluban. Addigi információjuk úgy szólt, hogy régen, igen régen, valami tatárjárásból ittmaradt vezér azon a vidéken telepedett le. Vagy valahol a közelben.

– Na, akkor talán itt meg is állhatnánk – mondta Kati.

– Jó. És miért éppen itt, ha szabad kérdezni?

– Mindjárt megtudod.

És Péter megtudta. A ház nem volt különösebben nagy, a vasúti állomás mellett volt, és általában is úgy nézett ki, mint nagyon sok helyen Erdélyben a vasutasok számára épített házak, amelyek még a Monarchia idejéből maradtak meg. Mint később megtudta, nem is tévedett. A házból, csengetésre egy különös férfi jött elő. A különössége abból állt, hogy szemmel láthatóan, míg a testének a kinézésével magas fokon törődött, addig mintha az arca egyáltalán nem érdekelte volna. Csúnya arcú volt, hogy finom legyen. Pedig kis törődéssel lehetett volna abból az arcból, ha nem is szépet, de legalább kifejezést csinálni. Például ragadozó madárhoz hasonlót. Mint a sasét például. A férfi nagyon mérsékelt lelkesedéssel köszöntötte a leányt.

– Szervusz hugi! Na mi az, visszajöttél?

Kati, mint a bátyát mutatta be, aztán elmagyarázta neki – románul egyébként – hogy igen, visszajött, de nem éppen végleg, csak valami dolguk van az országban, amiben, ha kedve van hozzá, ő is segíthetne.

Flaviu, így nevezték a testvért, gondolkozott egy kicsit, aztán egyszer csak, ott a kapuban, minden átmenet nélkül, önteni kezdte magából az adatokat a tatárjárás korát illetően. Persze, román szemszögből megítélve a dolgot. Amiből aztán meg is lehetett ítélni azt, hogy a férfiú egyrészt legalábbis hazafi, másrészt nem mindennapi műveltsége van.

– Na de, gyertek be! és... ismerkedjünk! Most te udvarolsz a húgomnak?

– Á! Dehogy. Csak munkatársak vagyunk. De persze, jól elvagyunk egymással. A munka határain belül természetesen. – Ezt Péter felelte románul, mivel részben udvariasságból is, így fordította a beszédet. Amit Flaviu határozottan jó néven vett.

Flaviu egyébként szótlan, elég mogorva embernek tűnt, olyannak, akit csak néha villanyoz fel egy-egy téma, a továbbiakban pedig jobb szeret néma szemlélődő maradni. Annyit elmondott azért, hogy a szülők nincsenek otthon, de estére hazajönnek, addig vele kell beérniük.

Péternek nem volt ellenére a művelt fiatalember. Láta és helyeselte is a tényt, hogy Kati éppen haza hozta őt. Öneki attól a helységtől elég messze, V.-ben lett volna hol laknia, de már ott sem voltak rokonai. Csak ismerősök. Így, mindenesetre könnyebb lesz eljutni azokra a

feltételezett helyekre, ahol a témájukra vonatkozó információkat sejtették. Flaviunak különben tetszett is meg nem is a kutatásuk, de azt mondta, esetleg tudhat segíteni a hivatalos engedélyek beszerzésében. Aztán estefelé a szülők is megérkeztek, s attól fogva nem tudtak érdemben társalogni. Bár annyit meg lehetett állapítani, hogy a két szülő sokkal közvetlenebb mogorva fiuknál. „Ki tudja, mi lehet annak a mogorvaságnak is az oka?”

Csíki Anikó csak tengett-lengett az ásatáson. Nem érezte jól magát. Mint ahogy sokszor van olyan érzése az embernek, hogy valamit elmulasztott, valami érdekeset vagy fontosat, s ahelyett csak ül egy másik helyen, ahol úgy sem veszik hasznát. Amellett az öreg prof különösen konzervatív ember lévén, igen nagy rendet tartott a „tyúkudvarában”, ami több más mellett azt is jelentette, hogy ott csak az történhetett, amit ő akar, hogy történjen. Anikó más-kor jól elvolt az ilyesmiben, még lubickolt is benne, most azonban úgy érezte, mintha valami szurkálná, valami ösztökélné, hogy menjen, mert valahol érdekesebb, de főleg függetlenebb események történnek. És ki tudja, hogy Péter mi mindent talál Erdélyben, és ő még csak nincs is ott. És hát még tetszett is neki Péter, legalábbis az öreggel összehasonlítva. Vagy inkább össze se lehetett hasonlítani. Mindent összevetve, úgy érezte magát, hogy neki máshol lenne a helye. Egy reggel aztán összeszedte a bátorságát és a professzor elé állt a gondolatával.

– De hát miért nem mondta, kislány? Ha úgy érzi, hogy ott fontosabb, akkor menjen! Bár az... úgy vélem, hogy nem éppen régészet, ami ott várja.

– Persze, hogy nem. De rettentően kíváncsi vagyok.

– Hogyne. Azok után, amit elmesélt, én is. Amellett bátorkodtam egy kicsit belekotnyeleskedni a kutatásába is. Na nem nagyon, de ha gondolja... vannak itt valami linkek. Az úton majd tanulmányozhatja, ha lehetősége lesz rá.

Talán még mást is mondott volna a professzor, de látta azt, hogy a kedvenc tanársegédje már szinte repülne Erdélybe, hát csak legyintett. Azt is csak akkor, amikor a fiatal nő már elment.

Anikó egyébként nem sok idővel azelőtt esett át egy eléggé kínos válóperen, amelyből még ekkor sem tért magához. Voltaképpen még ő maga sem tudta igazán, hogy Péter tetszik-e neki, mivelhogy annyira különbözik az ő volt férjétől, vagy tényleg ez a tatárjárás-kori történet fogta meg. Talán mindkettő. Péter tulajdonképpen valóban megérdemelte, hogy egy nő felfigyeljen rá, és nem csak a külső tulajdonságai miatt. Anikó tehát – ábrándozott. A vonatban, amely a két másik fiattal leendő találkozás felé vitte. Gondolta, azt az anyagot, amelyet az „öreg” adott neki, ráér elolvasni akkor is, amikor majd a helyszínen lesz. Minek a helyszínen? Ezt még egyelőre nem tudta. Voltaképpen nem is nagyon gondolt arra, hogy mi történik körülötte, hogy egyáltalán történik-e valami. Így azzal a férfival sem törődött, aki a határnál, még a magyar oldalon szállt fel és éppen vele szemközt ült le. Különben sem szerette a csúnya embereket, az anyjával vallotta, hogy „a csúnya ember jó ember nem lehet”. Persze ez, mint az ilyenhez hasonló a priori ítélet, a legjobb esetben is csak statisztikailag lehet igaz. Azért mégis elővette a professzor által rátukmált iratokat, és hogy ne kelljen társalogni, olvasni kezdte.

– Tatárjárás? Érdekes történet. És érdekes kor.

A megszólaló éppenséggel a szemközt ülő férfi volt. Akiről különben nem lehetett megállapítani még azt sem, hogy fiatal-e vagy középkorú, éppen az arca csúnysága miatt.

No, akkor már éppenséggel beszélgethetünk is, gondolta Anikó.

– Gondolta volna, hogy a tatárjárásnak az egyik legátfogóbb leírása éppen innét, Romániából származik?

– Rogerius mesterre gondol?

– Természetesen igen.

– És vajon mennyire pontos és tárgyilagos az a leírás? Ön szerint.

– Nos, azt hiszem, el kell fogadnunk annak, hiszen jószerével nincs is más, amivel összehasonlítsuk.

Most Anikón volt a gondolkodás sora. „Igen, gondolta magában, nemigen van más szemtanú. És mégis, valahogy mindig és minden olvasója úgy érezte, hogy akörül a leírás körül valami sántít. De mi? Ez az, amit eddig még senkinek sem volt bátorsága igazából kielemezni. De ha véletlenül lett volna is megfelelően merész és nagy tudású ember, az az elemzés soha nem jelenhetett volna meg.”

A férfi látta, hogy Anikó nem szólal meg, ezért hát ő is hallgatott.

Anikó nem csak azért nem szólt, mivel maga a tatárjárás eseménye ez idő szerint csak másodlagosan érdekelte, hanem azért is, mert egyelőre ő maga sem gondolta meg elég világosan, hogy igazából miért is jött ő Erdélybe. A téma érdekelte valójában, vagy leginkább Péter? A témához elég nehéz forrásanyagot szerezni. Főleg azért, mert még nem is körvonalazódott benne pontosan. Péter viszont valóban furcsa ember volt. Még maga sem gondolta végig, hogy inkább izgató, vagy inkább idegesítő. No de majd megjön a válasz mindenre.

– Itt le kell majd szálljunk!

Anikó tágra nyitotta a szemét.

– Honnan tudja, hogy én hol kell leszálljak?

– De hiszen hozzánk jött! Nálunk laknak mindketten. Péter is, meg Kati is, aki a húgom.

– Na hát akkor végül is, mi lesz a dolgunk?

Ezt megint Flaviu kérdezte, már a saját házukban.

– Ásni fognak?

– Talán azt is, de még nem igazán tudjuk, hogy hol. Több lehetőség is nyitva van. Lehet, elég lesz csak a könyvtárakban búvárkodni. De lehet az is, hogy ásni kell.

– Ha ásnak, akkor a talált tárgyak itt kell maradjanak az országban. Nálunk van egy törvény, amely szerint minden, amit a román földben találnak, az a román állam tulajdona.

Anikó és Péter egymásra néztek. „Hát akkor majd itt marad. Annyi jogunk csak van, hogy lefényképezzük, és gondolkozzunk rajtuk. Vagy az is tilos?”

Annyi már most is biztosnak látszott, hogy a nagy veszedelem után tatárok maradtak az országban. Maradtak vagy bekérezkedtek? Mert még ez sem volt egészen világos. A kunokkal is jöttek szép számmal, ezt több forrás is említi. Ezek nagy része a Kunság területén telepedett le. De van olyan információ is, amely szerint éppen Erdélyben, Bánffyhunyon elég sok tatár telepedett le. Voltaképpen az ő leszármazottaik alapították valamikor a várost. Vagy hogy már volt azelőtt is, de elpusztult? Elég bizonytalan forrás. Ennyi is a helyi református lelkésztől ismert.

– Lám, megmondtam, hogy legjobb a paphoz fordulni?

– Na igen, aztán majd baja lesz belőle. – Ezt már Flaviu tette hozzá. – Politizáló papnak fogják tartani és lépten-nyomon akadályozni fogják a munkáját. Ezt akarjátok?

– No, elég furcsa ország vagytok – mondta erre Anikó. – A saját érdekeiteknek vagytok az ellensége.

Péter nem avatkozott a vitába. Mint Erdélyből elszármazott, igen jól tudta, hogy miről van szó, minek mi az oka, de nem akart fáradni azzal, hogy magyarázkodjon. „Még majd valaki megsértődik.” Különben se tudta, hová tegye ezt a Flaviut. Kati az más, ő egyszerűen tudni akart, kíváncsi volt. De a báty... Néha nagyon rendes havernek mutatkozott. Máskor meg olyan szigorúan védte az országa érdekeit, mintha attól tartott volna, hogy éppen ők akarják elrabolni alóla. Az nem jutott eszébe, hogy a férfinak egyszerűen tetszik Anikó, s hozzá akar minél közelebb kerülni, ám néha az is eszébe jut, hogy az országot féltse tőlük. Mint olyan sokan mások is. Péter legalább ennek tudta az okát, ha éppen nem is értett vele egyet.

De hát, mind beszélgethettek, a dolguk azért csak nem akart kimozdulni a holtpontról. Egyszerűen nem tudták, hogy merre induljanak el. Anikónak voltak némi, innen-onnan össze-

szedett forrásai, de azok részint megbízhatatlanok voltak, részint már rég megtárgyalták őket oda és vissza is.

Valahogy sejtették, hogy a középkor szellemiségébe kellene beleérezzék magukat, akkor minden elrendeződne. De hogyan? Négyük közül Anikó és Péter voltak úgy-ahogy képzettek. Péter többet tudott a középkori történeésekről, Anikó viszont képes volt azt valamiféle rendszerbe állítani. Flaviu és Kati inkább csak tanítványoknak számítottak. Az iskolai tanulmányok tényleg nem éppen a leginkább megfelelő alap a tanulmányozásra. Különböző volt a beállítottságuk is. Kati volt a nyitottabb, ő mindenre kíváncsi volt. Úgy tartotta, hogy először tudja meg a megtudni valókat, aztán majd ráér a saját gondolatainak a rendszere szerint szelektálni őket. Flaviu szigorúbb volt, úgy saját magával, mint a világgal szemben is. Ő azt vallotta, hogy ami nem fér bele az ő erősen nemzeti gondolkodásába, azzal törődni se érdemes. Emiatt egyébként állandó viták is voltak a két testvér között, már régebben is.

Amellett, hogy ez a helyzet állt fenn, most mindez még bonyolódott is azzal, hogy Flaviu-nak nagyon megtetszett Anikó, aki viszont Pétert nézegette már egy ideje. Kati nem nézegetett senkit és őt sem nézegette senki a pillanatnyilag érdekeltek közül.

Időközben ős lett. De abban az évben az ős eleje esős volt ugyan, ám októberre szép napos és meleg idő lett. Még mindig nem tudták, hogy igazából kihez érdemes fordulni információért, de annál többet beszélgettek egymás közt. Anikónak kellemes meglepetés volt, hogy Flaviu milyen szép irodalmi nyelven beszél magyarul. (Addig angolul beszélgettek.) Péter viszont igyekezett udvarias lenni és nem szólt arról, hogy minek is köszönhető ez a szép irodalmi nyelvezet. Amúgy is, Anikó mind többet és többet volt a Flaviu társaságában, minekutána Péter – úgy tűnt – nem nagyon érdeklődött iránta. Péter viszont tudott az Anikó előéletéről, amibe a kínos válóper is beletartozott. Hát természetes volt, hogy nem szólt. Nem mintha Anikó nem lett volna szép, sőt igen szép nő, de ő, mármint Péter nem érzett iránta olyan erős vonzalmat, hogy körüludvarolja. Múló kapcsolatot pedig éppen, mert ismerte, nem kívánt kezdeni vele. Ő maga is még el volt tájolva egy kissé az után, hogy Vecsera Kati olyan rövid úton távozott az életéből. Hát, leginkább csak beszélgettek. Hol négyen, hol hárman, hol csak ketten, amely kettő lehetett Anikó és Péter, Anikó és Flaviu, vagy éppenséggel Kati, valamelyikkel.

Mivel szép volt az idő, elhatározták, hogy a hét végén kirándulnak majd. Utólag már nem lehet eldönteni, hogy melyiküknek volt az ötlete. Talán Flaviu-nak, ami – mondjuk – érthető is lenne. Ám, mivel a dolog nem éppen úgy sült el, mint szeretne volna, hát utólag úgy tűntette fel, talán tényleg így is volt, mintha az eredeti ötlet, meg az, hogy végül is merre menjenek, valamelyik másik fejből pattant volna ki.

A domb teteje egészen lapos volt. Maga a domb egyáltalán nem volt magas, talán úgy ötven méter. Az oldala pedig, ezt jól lehetett látni, de csak közlelől, sziklafal volt. Falu is volt a közelben, ott egy ember elmondta, hogy a lapos domb tetején valami csata volt, de már nagyon régen, tán Szent László idején, alatta pedig, a sziklában, valamely későbbi nemesi család, az akkori tulajdonosok temetkeztek. Egy barlangba.

A lányok úgy látszik, szerettek borzongani, mert alig, hogy meghallották a „kripta” szót, azonnal kijelentették, hogy ők oda bemennek. Péter és Flaviu összenéztek. Egyiküknek se volt valami nagy kedve régi kriptákban kutakodni, ahol a legjobb esetben is tizennégy-tizenötödik századi csontokat fognak találni. De hát, be kellett menni.

Nem volt valami mély barlang. Igazából inkább valami föld alatti járat volt, amely ráadásul ívben görbült. És az ív küldő oldalán voltak a sírok. Úgy tűnt, két sorban. Aztán látták, hogy a másik kijárat jó magasan van, ott nem lehet lejönni, főleg városi ruhában nem, hát vissza kellett menni, s a bejáraton át távozni.

Bujkáltak tehát, vihorásztak, ijesztgették egymást odabenn, visítottak, éppen úgy, mint a gyermekek. Rettentően élvezték a dolgot. Aztán körülbelül egy félóra komolytalanság után megunták és kijöttek.

– De hol van Kati?

Péter ekkor már tudta, hogy baj van. Az is volt. Visszamentek, de sehol nem találták. Fültek, hallgatóztak, de semmit nem hallottak. Azaz, mégis. Mintha nagyon halk nyögdécselés hallatszott volna valahonnan. Nagyon halkan és tompán. De honnan? Erősebb lámpa nem volt velük, csak valami egy kulcstartón. Azért egy idő után mégis meglátták. Nem is emlékeztetett emberre, inkább mintha csak valami összegyűrt ruhacsomó lett volna. Péter vette észre. És nagyon óvatosan, amennyire csak tudta, kihúzta abból a mélyedésből, amibe bele volt gyömszőlve, és amelyet addig nem is láttak. Mikor kivitték, akkor látták, hogy össze is van kötözve valami olyan madzaggal, amit mintha széttépett rongyokból készített volna valaki. Szegény Katinak a szája is be volt kötve, azért volt az, hogy csak nyögni tudott.

– Valaki van ott bent! – ezt mondta halkan és rekedten, amikor a kötésektől megszabadították. – Én meg azt hittem, hogy ti játszotok velem. Ezért nem is védekeztem.

Közben köpködött is.

– Szörnyű koszos volt az a rongy!

Flaviu visszament a barlangba. Egy darabig semmi nem hallatszott, majd ordítás és lábdobogás.

– Az ördög rakja őket akárhová! ‘tu-ți dumnecata și domnecata mă-si de nemernic ce ești!

Káromkodott mindenféle nyelven, románul, magyarul, még angolul is. A fél arcán hatalmas vöröslő tenyér lenyomata látszott. Aztán, amikor lehiggadt és már normális beszédre is képes volt, azt mondta:

– Vagy legalább ketten vannak odabenn, vagy rettentő erős lehet!

Időközben Kati is magához tért annyira, hogy legalább bólogatni tudott, helyeselve, amit a bátyja mondott. A többiek is összenéztek. Mindnyájan tudták, hogy Flaviu erős, kisportolt ember.

Hát a kirándulásnak úgy látszik, vége volt. Bár ez is „élmény”-számba ment, de valahogy elment a kedvük a bolondozástól. Beültek hát a Péter kocsiába és hazamentek.

– Majd holnap megbeszéljük! – ígérték egymásnak.

Otthon, Flaviu egy papírcetlit talált a tréningnadrágja zsebében. A papírra egyetlen szó volt felírva:

„TRĂDĂTORULE!” (áruló).

Erről a papírról nem szólt senkinek. De azt mindenesetre tudta, hogy csakis a barlangban kerülhetett a zsebébe. Verekedés közben.

„Úgy látszik, lát az ipse a sötétben. Mint a macska. Vagy a bagoly.” Gondolta magában. Aztán nem törődött többet a dologgal. Hiszen úgysem valószínű, hogy valamikor is még arra menjenek kirándulni.

Így aztán, a „holnap megbeszéljük” mégis csak folytatás nélkül maradt. Péter ingatta egy kicsit a fejét, de aztán napirendre tért a különös eset fölött. Flaviu se forszírozta. Kati örült, hogy megszabadult/megszabadították, ő tényleg köszönetet mondott Péternek, de annyiban maradt, mert Péter nem reagált a dologra. Anikó vette aztán a kezébe a dolgot, s hogy elterelje a többiek figyelmét a kellemetlen jelenről, a régmúltról kezdett el beszélni.

Interludium

Antónia

Amikor még létezett, Hollóhegy község úgy tartalmazta mindazt, ami Erdélyben lényeges és értékes volt, részben az egész, mint egy fraktálnak a részegysége. Csakhogy ez nem egy mértani fraktál volt, hanem egy társadalmi.

Mezőfalviékat mindenki ismerte, de hát ez így is volt rendjén. Hiszen a gyógyszerészt általában mindenki ismerni szokta egy akkora helyen. Igaz, tulajdonképpen nem Mezőfalvi

volt ez egyetlen patikus a községben, hanem ketten voltak. Mindig ketten voltak, de a másik változott időnként. Mezőfalvi azonban stabil volt. Pedig nem is lakott Hollóhegyen, hanem – a családjával együtt – egy, a községhez tartozó faluban, Miklósfalván. Aztán, jóval később, amikor az a tragédia történt, hogy a hegyben levő vizes barlang teljesen beomlott és Hollóhegy víz alá került, akkor tehát Miklósfalva lett a községközpont. De addig sok egyéb is változott. Mezőfalvi sem volt már patikus.

Mezőfalvi gyógyszerész tehát naponta átjárt Miklósfalváról Hollóhegyre, onnét haza pedig általában este érkezett, az utolsó előtti busszal. Mert jó buszjáratok voltak a két helység között, akár egy életen át lehetett volna járkalni közöttük. Amellett szerdán, amikor Hollóhegyen nagypiac volt, a család többi tagja is bejárt a központba. Nevezetesen előbb a gyógyszerészné, később pedig, amikor Antónia nevű lányuk már oda érett, mindketten. Még később, Antónia az iskolát is Hollóhegyen végezte el. Ám legtöbbször a patikus járta be a távolságot. Neki napi szükséglet volt, a munkája miatt.

A múlt század hetvenes éveinek a végén Hollóhegyen még elég kevés román élt. Főképp magyar és cigány emberekből állt a lakosság. Úgy tűnik, hogy az a harmincezer lej, amennyit a változás előtti, a kommunista Románia biztosított, egyéb juttatások mellett, azoknak, akik a hegyen túlról Erdélybe költöztek, nem volt elég ahhoz, hogy Hollóhegyen is komoly etnikai változást okozzanak.

– Már pedig ennyit kaptok, nem többet! – jelentette ki Ceausescu, az akkori mindenható ura az országnak. – Ha ennyi nektek nem elég, akkor nem is érdemlitek meg azt az ország-részt!

Köztudomású, hogy nagy cinikus volt a „kondukátor”. Amellett lépten-nyomon suttogták az emberek, hogy esetleg nem is román, hanem, hogy Scornicestinek egy olyan külvárosában született, amelyben eredetileg tán tatárok laktak, s amely csak sokkal később, hatalmi szóval lett a város részévé. Persze ekkorra már rég nem tatárok laktak, hanem mindenféle deklasszált népség. Hogy igaza volt-e a jó Bekeháti ezredesnek, amikor ezt mesélte, nem tudom, mint katonatiszt minden bizonnyal több és másféle információhoz is hozzájuthatott, mint mi, hétköznapi emberek. A harmincezer lejéről is ő beszélt, de azt másoktól is hallottam, még-hozzá olyan formában, hogy azt az összeget az átköltöző család minden tagja megkapta. Hát abban az időben egy négytagú család csak simán a költözésből komoly házat tudott venni. Hivatalosan az volt az indok, hogy azt a pénzt olyanok kapták, akik a munkájuk miatt kénytelenek voltak egyik megyéből a másikba költözni. Én még sohasem hallottam olyanról, aki például a Partiumból a Székelyföldre költözött, és megkapta volna. Ma már az ilyen prémiumokat nem az állam osztja, hanem az ortodox egyház, így hát nem szükséges olyan szegénylősnek lennie, mint anno a kondukátornak, aki azért mégiscsak tartott valamennyire a világ közvéleményétől. Ki tudja, milyen vasakat forgatott a világ nagy tűzében? Ám úgy tűnik, Hollóhegyre nem vágyakoztak olyan sokan, hogy attól megváltozott legyen a vidék arculata. Vagy esetleg munkahely nem volt elegendő? Ki tudja azt már!

Adott lévén pedig, hogy a községben középiskola is volt, nagy szükség volt egy jó román-tanárra. Úgy tűnt, hogy meg is találták. Petrescu Stela szép, kerekarcú, mosolygós-nevetős kislány volt. Vidám természete mellett azonban a hivatását nagyon komolyan vette. Az pedig, hogy a hollóhegyi gyermekeket ő fogja megtanítani románul, éppenséggel egy nagyon tiszteltreméltó életcélnek számított. Akkor, amikor a most következő események történtek, már vagy négy éve Hollóhegyen tanított és rendre kezdtek jönni az eredmények is. A magán-életében is kedvező fordulat volt kibontakozóban. A fordulatot egy Mare Andrei nevű vasutas vetítette előre, aki két évi, hol hevesebb, hol lanyhább udvarlás után végre megkérte a kezét. Steluca olyan boldog volt ettől, hogy kis híján felrepült az égre, mint a névrokonai.

Mare Andrei az idősebbik Igorral katonáskodott együtt annak idején. Kedves, de hallgatag legény volt akkoriban. Akkor, amikor a kiképzés ideje véget ért, s az állam már nem nagyon tudott mihez kezdeni azokkal a katonákkal, akik nem végeztek kápláriskolát, az ilyen katonák

leginkább csak tengtek-lengtek a kaszányákban. A Csabáék százada azt találta ki, hogy ők attól fogva izmosodni fognak. Kikérték hát a súlyzókat a raktárból és minden szabadidejükben szorgalmasan gyakoroltak. A tisztek örültek, hogy békésen elfoglalják magukat, nem isznak és nem fegyelmezetlenek. Még segítettek is őket az ilyen foglalkozásban. Az edzői tisztet egy kolozsvári srác vállalta el, aki elismerten a legerősebb volt az egységben. Ám akadt olyan súly is, amely még rajta is kifogott. Andrei általában nem vett részt ezeken a foglalkozásokon.

– De hát miért nem jössz te is? – kérdezték tőle néha. Ám ő csak szégyellősen dűnnyögött valamit az orra alatt. Akkor azonban, amikor a többiek odaértek, ahol a súly mindegyiknél erősebbnek bizonyult, mégiscsak azt mondta:

– Megengeditek, hogy én is próbálkozzak?

Persze, hogy megengedték. Hajmeresztő technikája volt, de az irtózatos súly úgy repült a feje fölé, hogy még csak nem is látszott rajta, hogy erőlködne. És akkor egy jóval nagyobb is megpróbálkozott. Azt is legyőzte. Bizony, már nem is tudom, mit mesélt a nagybátyám, hogy hol állt meg, de akkor is csak azért, mert megunt.

A próba után Andrei visszatért a régi életmódjához. Olvasott, vagy csak csendesen megült egy sarokban, s várta, hogy teljen az idő.

Hát ez az Andrei volt az, aki később, már akkor helyettes állomásfőnök volt, megkérte a Petrescu Stela kezét. De időközben még történt egy s más.

Mint afféle kisváros, vagy inkább nagyobb falu, Hollóhegy meglehetősen pletykás hely volt. Meséltek ott mindenfélét ottani emberekről, főleg azokról, akik exponáltabbak voltak a többinél, mesterségük vagy egyéb tulajdonságaik folytán. Néha éppenséggel családokat sikerült szétverni az oktalan pletykákkal, akár ha igaznak bizonyultak később, vagy nem.

Az időközben hosszú betegségéből kigyógyult Marietta is elmesélt egy ilyen vagy két hónappal ezelőtt. Úgy kezdődött, hogy egy alkalommal Klári arra kért, tegyek fel neki valami zenét. A rengeteg CD és kazetta közül éppen egy Clayderman akadt a kezembe. Én voltaképpen nem is szeretem igazából Claydermant. Túl édeskésnek tartom, szinte émelygek tőle. Azt azonban el kell ismernem, hogy valóban nagy művész. Hát erre reagált Marietta.

– Ismeritek ennek a számnak a történetét is?

Nem tudtam, mire gondol. Így hát elmesélte a sógornóm, hogy régen, amikor ő még kislány volt, meséltek Hollóhegyen egy történetet. Arról szólt, hogy élt a községben egy fiatal tanító. Az akkori iskola kevés román osztályának a tanítója. Hát ez a tanító nagyon szerelmes lett egy fiatal tanárnőbe. Bátorította-e valamivel az a tanárnő, vagy nem, bolondította-e, erre nézve nincsenek információk. Ám a tanárnőnek férje volt, vagy vőlegénye, ezt Marietta nem tudta pontosan, de az tény, hogy nem volt bolond a házasságát, vagy annak kilátását a tanítóért felrúgni. Ha még olyan romantikus lélek volt is az a tanító. Ezért aztán szegény mind csak sorvadozott, mind csak epekedett, míg egyszer aztán feltett magának egy Clayderman lemezt – akkor volt annak a zongoristának a legszebb divatja, főleg a nők között – és öngyilkos lett. Az öngyilkosság módját Marietta nem mondta el, lehet, hogy nem is tudta. De mi egyéb is lehetett akkoriban, mint önakasztás. Több ilyesmi is előfordult abban az időben Hollóhegyen és környékén, lévén bortermelő vidék, és valamiért, ki tudja mi okból, de a bor élvezete és az önakasztás kéz a kézben járnak. A tanító azonban, Marietta a nevét is mondta, de én most eltekintek tőle, mert „de mortibus aut bene aut nihil”, és különben sem lényeges a mi szempontunkból, nem volt alkoholista.

A pletykák néha igazak, néha meg nem. Ez azonban igaz volt, én is ismertem a szereplőket. Sőt, mivel a tanító egy nagyon szelíd, nagyon kedves ember volt, különösen a hölgyek nagyon sajnálták. Még az is lehet, hogy ez a történet is benne van abban, hogy nem túlságosan szeretem Claydermant.

Azt azonban már nem mondta el Marietta, hogy annak a történetnek folytatása is volt. Oka volt arra, hogy ne mondja el, ha tudta, de lehet az is, hogy nem tudta, mert kíméletből soha nem mondták el neki a folytatást.

A tanárnő, aki után az a tanító ábrándozott, Petrescu Stela volt. Anyja Monea lány, „abból” a Monea családból. De ez csak érdekesség, nincs köze a történethez. Ha csak az nem, hogy a Moneák mindegyike nagy lelkierővel bírt.

A helyi híresség tanító látható előzmény nélküli öngyilkossága nagy port vert fel a községben. Komoly nyomozás is indult. Elérkezett annak is az ideje, hogy Stelát is behívták a milíciára. Így nevezték annak idején a rendőrséget. Az őrszobán aztán a híres-hírhedt Birkás vette kezelésbe. Ezt akár szó szerint is lehet érteni, mert bizonyított tény, hogy nemi erőszak is történt. Mert nem csak az ám az erőszak, amikor négy drabális férfi megfogja a nő összes lehetséges végtagjait, az ötödik pedig teszi az ősidők óta ismert dolgát, hanem az is, ha a nő hirtelen negyvenkét pofont kap, s hozzá az ismert mondást is, hogy: „Még többet is kapsz, ha...” Stela nem volt bolond, meghalni se akart még, inkább „az okosabb enged” közmondás szerint viselkedett.

Hanem aztán egyenesen az orvoshoz szaladt, konstatálandó az erőszaknak legalábbis a látható jeleit. Idősebbik Igor volt akkoriban a körzeti orvos, és éppen elég fejfájást okozott neki ez az eset. Végül is, ki az az eszemment, aki csakúgy nekimegy Birkásnak, ha nincs is semmi személyes oka arra? Ám Stela nem is akarta nagydobra verni a történetet. Elég volt neki a tudat, hogy minden dokumentálva van, hiszen ő szerette Andreit. És a második útja valóban Andreihez vezetett. Elmondta neki szóról szóra, hogy mi történt vele. Amely elmesélésnek az egyenes következménye volt, hogy Andrei meglátogatta Birkást. Nem a rendőrségen, hanem otthon. Hogy mi történt akkor hármuk között – a Birkás felesége is otthon volt – soha nem derült ki. Ám Mare Andrei két hét múlva nőül vette Petrescu Stelát. Akit viszont attól fogva Birkás soha életében nem zaklatott. Ez a története annak a ténynek, hogy Mare Stela miért nem jutott a Marietta sorsára. És hogy ezt a második részét a történetnek miért nem mondta el Mariettának senki.

Azonban az egész mocskos eset itt még nem ért véget. Mert hónapok múlva egyszer csak észrevette Stela, hogy terhes. Elment Csabához, megvizsgáltatta magát, de Csaba se tudott egyebet mondani neki mint, hogy „igen, terhes vagy”. Megszabadulni a nem kívánt terhességtől? Arról a ceausescui időkben szó sem lehetett.

– Csaba, nem tudsz csinálni valamit ellene?

De Csaba úgy irtózott az egész történettől, mint a tűztől. Terhességet megszakítani, akkor, amikor esetleg Birkás is tud róla? Ez akkoriban a legegyszerűbb út volt a börtönbe.

Ekkor Stela Mezőfalvihoz fordult. A patikus megszánta, megpróbálkozott valami szerekkel, de azok nem használtak. Igaz, nem is volt sok ideje az egészre, mivel rövid idő múltán, gyűlésre menet balesetezett a kocsijával és meghalt. Árva kislány maradt utána és az asszony, akinek semmi végzettsége nem volt az érettségén kívül.

Stela pedig a maga idejében megszülte a gyermeket. Flaviunak keresztelték. Andrei sem akkor, sem a későbbiekben soha nem érezte vele, hogy nem az ő vér szerinti gyermeke. Ám soha egyetlen szó ellenvetése nem volt az ellen, amikor évekkel később a kisebbik gyermek, Ecaterina, vagyis Kati, kifejezte azt az óhaját, hogy szeretne jól megtanulni magyarul.

És mégsem volt szerencsájuk. Évek múlva ugyanis, Flaviu tizennégy éves korában, éppen amikor a fiatal szív a legfogékonyabb, találkozott a biológiai apjával. Aki attól a pillanattól kezdve tudatosan igyekezett lerombolni mindent, ami az Andrei nevelése volt. Azt hiszem, nem kell külön mondanom, hogy sikerült neki. De hát ilyen volt Birkás. Ravasz vénember – akkor még nem volt vén – és teljesen elvakult sovíniszta. Azt rebesgették, hogy a Stela elleni merényletnek is valami ilyesmi volt a rugója. Hogy egy jó román embernek, ez volt a tanító, kellett meghálnia egy ilyen éretlen leányka miatt.

Antónia akkor félárván maradt. Hogy az apja balesete mögött meghúzódott-e valami szándékosság, és ha igen, kinek a részéről, azt nem tudja senki, de én el tudom képzelni. Igaz, én gyűlöltem Birkást, hát elfogult vagyok. Különben, elég neki akkora bűnlajstrom is, amennyiről tudunk.

A változás után, egyesek forradalomnak csúfolják, Birkás egy időre eltűnt szem elől. Ez nem volt egyedi dolog. Rögtön a változás után vagy tíz-tizenöt napig még rendőrautót se lehetett látni, nemhogy rendőrt, semmiféle elnevezés alatt. Érdekes, abból az időből én személy szerint semmiféle bűnözésnek még a hírért se hallottam. A bűnözés akkor indult útjára ismét, amikor a rendőrök megint feltűnedeztek.

Az első rendőrautót látva majdnem elröhögtem magam. Mert, hogy azelőtt „MILITIA” volt nagybetűkkel végig az oldalukra írva. Akkor pedig, amikor újra megjelentek, valami nagyon amatőr módon, a „MI” le volt festve fehérrel és föléje festve ugyanolyan amatőr munkával, hogy „PO”.

Birkással azért mégis levettették akkor az egyenruhát. Úgy látszik, a „hőstettei” másoknál is kiverték a biztosítékot. Ám a valódi rangja megmaradt, amint erről írtam is a Mariettáról szóló részben, és később ő maga is előkerült.

No de... Antónia.

Igen szép lány lett, mire felnőtt. Az anyja ugyan nem tudott valami nagy karriert biztosítani neki, a későbbi meggazdagodása még a jövő ködében rejtett, a leány tehát nem végzett sem főiskolát, sem egyetemet. Akkor még. Eleinte a hollóhegyi tanácsnál helyezkedett el, később pedig V.-ben egy akkoriban alakult magánnyomdánál. Hogy egész pontosan mit is csinált ott, azt nem tudtam, ma sem tudom. Pedig elég jól ismertem. Az öreg Csemetének, vagyis a fogorvos Csendes Józsefnek, aki akkor még egyáltalán nem volt olyan öreg, páciense is volt. Csemetét akkor kezdte el érdekelni a történelem, különös tekintettel a székeleyekre. Azt az embert érdekes módon mindenki „az öreg Csemete”-ként ismerte, pedig nem is volt olyan öreg. Igor Csabánál, az idősebbiknél például jó pár évvel fiatalabb volt. Azt hiszem, akkor öregedett meg, de akkor nagyon hirtelen, amikor a felesége meghalt, a lányával meg azok történetek, amik...

Ám ekkor még nem volt öreg. És felesége sem volt. A hölgyeket is szerette. Hát egyszer aztán vett egy nagy lélegzetet és megkérdezte Antóniát, hogy nem volna-e kedve kirándulni vele a Székelyföldre rovásemlékeket tanulmányozni? Lehet, hogy ezt rosszul tette. Antónia pedig azt tette rosszul, hogy igent mondott. Nosza, meg is egyeztek, mikor, hol találkozzanak. Valami három nap telt el a kérés és az indulás napja között. Ezalatt Csemete részint dolgozott, részint elkészítette az utazás tervét. Mit, hol, mikor lehet látogatni, lehet-e fényképezni, vagy rajzolni kell, szóval, ami ilyenkor szokás.

Aztán eljött a nap és Csemete lelkiismeretesen beállt a kocsijával a megbeszélthelyre és várt. Várhatott. Két óra várakozás után arra gondolt, Antónia talán meggondolta magát. Annál is inkább gondolta ezt, mert időközben többször is megpróbálta felhívni telefonon, a telefon kicsengett, de Antónia nem vette fel. Az idő múlt, nem volt végtelen, a Csemete útja pedig fontos része volt egy nagyobb kutatásnak, amelyet több lelkes amatőr végzett. Indulni kellett. És közben fogalma nem volt, mi történhetett azzal a lánnyal. Még csak nem is volt, kitől megkérdezze.

Hát az az út nem volt valami nagyon kellemes. Majd, jóval később, hónapok múlva, véletlenül esett be hozzá, egészen más, hivatalos ügyben egy régi hölgyismerőse. Akiről akkor kiderült, hogy ő Antóniának az unokatestvére. Hát ez a hölgy mondta el aztán, hogy mi is történt.

Volt a nyomdában két, nagyjából egyforma kézi présgép. Meg ne kérdezze tőlem senki, hogy mire használták őket, mert nem tudom. A két gép ugyan veszélyesen közel volt egymáshoz, de addig a napig soha semmi baleset nem történt velük. Antónia jókedvű volt aznap délelőtt. Lehet, hogy már a másnapi kirándulásra gondolt, ki tudja? Az egyik présgép mellett

állt, amikor a másikat egy kollégája véletlenül (?) megindította. Mind a két gépen volt egy-egy biztosító ék, amely nem engedte mindkettőt egyszerre működni. Soha senki nem tudta meg, hogy hogyan sikerült az illető kollégának azt az éket kihúzni és a gépet elindítani. A hatalmas lendítő kar, a végén a gömbbel elindult, egyenesen az Antónia hasának. Aki a két gép közé volt szorulva.

Csak jelzem: csontja nem tört. Ez egy olyan csodának számított, amiről az orvosok még sokáig beszéltek abban a kórházban, amelybe Antóniát sürgősséggel szállították. És ott a kórházban kellett ülnie még vagy három hétig, hogy biztosak legyenek abban, hogy nincs valami rejtett belső sérülése.

Minderről Csemete csak akkor, hónapok múlva értesült. Amint arról is, hogy ezalatt az idő alatt, amíg Antónia kórházban volt, az édesanyja (már mint az Antóniáé) valami egészen sötét, megmagyarázhatatlan hasüregi katasztrófát szenvedett el és meg is halt. Antónia a felgyógyulása után azonnal kilépett a munkahelyéről és hazament, meghalt anyja helyett gazdálkodni.

De ott sem tudott sokáig megülni. Talán egy-két év után felszámolta a gazdaságot és elutazott. Hová? Nem tudni.

A történet iróniájához tartozik, hogy valami újabb két év után az unokatestvér (szándékosan nem mondok nevet, mert nem is lényeges, a szerepe a történetben ennyire korlátozódik) megint megjelent a Csemete rendelőjében.

- Mit tudsz Antóniáról? – kérdezte, miután jól elbeszélgettek.
- Semmit – felelte Csemete őszintén –, kellene valamit tudnom?
- De hát veled akart kirándulni.
- Az jó régen volt. Azóta nem hallottam róla.

Csemete akkor már nős volt.

Azt a férfiút, aki akkor a présgépet megindította, még keresték egy ideig, mert ki akarták hallgatni. De ő mindjárt a baleset után szintén otthagya a nyomdát és nem tudni, hová távozott.

Lehet, hogy csak véletlen egybeesés, de úgy hallottam, Flaviu volt a neve.

Aztán, de ez már valószínűleg tényleg csak pletyka, valakitől azt hallottam, hogy Antónia később belépett egy francia szabadkőműves páholyba. Meg, hogy olyan erdélyi lányokat próbál rávenni a csatlakozásra, akik bajban vagy inkább veszélyben érzik magukat. Vajon igaz lehet ez? Azóta mindenesetre, nem láttam.

A történet folytatódik

„Az ám, furcsa időszak volt az, amelyet a IV. Béla uralkodása jellemzett. Ma már alighanem senki se tudná kielégítően megmagyarázni, hogy mi és miért történhetett. Hogy vajon, ha ugyanakkor más ül a trónon, akkor a tatárjárás néven ismert katasztrófa is másképp folyt volna le, vagy pedig ugyan keveset számított az eseményekben a király személye? Én azért mégis azt hiszem, hogy elég sok függött tőle. Gazda típusú volt az a király, nem pedig hadvezér. Minden erejét a belső ügyek emésztették fel, a hadviseléshez pedig vagy ereje, vagy tudása nem volt elég.

Pedig felkészülhetett volna a nagy támadásra idejében. Nemcsak, hogy a kántól kapott levelet – egyet biztosan, mert Julianus is említi, sőt ő hozta azt magával –, de más követek is jöttek, s teljesen érdek nélkül is figyelmeztették. És akkor még nem is említettem azt, hogy eleinte a kán igazából békés szándékkal volt iránta. Ezt is tudjuk, több jelből is. És azt is, hogy a mongolok nem a királyi Magyarországot tekintették igazi célpontnak, hanem az attól nyugatabbra levőket.

A másik igazán nyitott kérdés a mongolok seregének, seregeinek a száma lenne. Azt hiszem, és ma már sokan hajlanak erre a véleményre, hogy igazi mongol viszonylag kevés volt

a hadban. A javát tatárok alkották, azok a tatárok, akiket pedig az itt lakó népek ismerhettek, mivel a kunokkal szomszédosak voltak. Ők nyomták rá a kunokat a besenyőkre. És a helyükből kinyomott népek aztán rendszeresen a Magyar Királyságban landoltak.”

– Nem mind – vetette is közbe Flaviu.

– Ahogy vesszük. A mai Moldova a Prutig mindenesetre, akkoriban a Magyar Királysághoz tartozott. Persze, ne gondoljon itt senki holmi „nemzetállam”-ra! De tény, hogy a magyar király még püspökséget is létrehozott azon a területen. Ez volt a kun püspökség, amit később, ez már a tatárjárás után volt, milkói püspökségnek neveztek.

– Ez igaz? Vagy csak legenda?

– Igaz kell legyen, mert dokumentumok vannak róla.

Flaviu a kezébe hajtotta a fejét a válasz hallatán. Anikó folytatta.

– Igen, Flaviu! Valahogy itt lenne az ideje, hogy az ember legalább a saját történelmét ne tagadja le. Tudom, mit akarsz mondani, én is szoktam térképet nézni. Én is láttam azt a honlapot, amely szerint Milkov városának, falujának a legrégebbi emléke a XIX. századból van. Lehet, hogy az épített emlékre gondolt a szerkesztő. – Ezt Anikó kedvesen tette hozzá az előbb elmondotthoz, le akarván tompítani annak az élet.

„Azt hiszem, megegyezhetünk abban, hogy a Magyar Királyság valóban nem az elsődleges célpontja lehetett a mongol támadásnak. Ezt tudniuk kellett azoknak a népeknek is, akik éppen ezért ott kerestek valamelyes menedéket a mongol támadások elől. No, ez valószínűleg azoknak a népeknek az uralkodó rétegére vonatkozik, vagy legalábbis főleg arra. Gondolom, a szegény népek akár mindegy is lehetett, hogy ki az, akitől még szegényebb lesz. Mint az előbb is mondtam, az akkori uralmi struktúra nem nemzetállamba szerveződött. Erre nagyon sok bizonyíték van, azt hiszem, nem szükséges az időt erre vesztegetni. Volt viszont olyan szerveződés, amely akkor érvényesült, s akár vesztét is okozhatta a rá felesküdt népek. Az egyházra gondolok, s abban is főleg a katolikus egyházra. Pillanatnyilag nincs arról tudomásom, hogy hogyan viszonyult a mongol horda például az ortodox egyházhoz. Flaviu, te tudsz valamit erről?”

Flaviu csak morgott valamit a bajusza alatt, hogy „nem”.

– Azt hiszem, igazad van, erről aligha lehet érdemlegeset tudni és nincs annál veszélyesebb a történelem kutatásában, mint megpróbálni visszavetíteni a régi időkre olyan későbbi dolgokat, amikről már biztos tudomásunk van. Például a törökök hozzáállását a keleti keresztény egyházakhoz. De szerencsére nincs is rá szükség. Ugyanis a mongol hódítás korában, az egyházakhoz való viszonyt is a hatalom határozta meg. Így például a katolikus egyházat utálták, s tűzzel-vassal pusztították, ahol érték. Miért? Mert a katolikus egyház maga is uralomra tört és ezzel a mongolok uralmát gyengítette – volna. Mert hogy a valóságban éppen ezt nem hagyták. De például a keleti kereszténységnek a megszerveződött kisebb egyházai, s azok vezetői a Mongol Birodalomban háborítatlanul megéltek. Hiszen éppen az erről szerzett téves információkon alapult az az akkoriban elterjedt gondolat, amely szerint a Mongol Birodalom nem lett volna egyéb, mint a legendás „János pap Országá”. És amely téves gondolat nagyban elősegítette a mongol hódítás hatalmas arányait.

A mongolnak mindig is a hatalommal volt gondja. Azt nem tűrte, azt igyekezett rombolni minden erővel. Mert az konkurenciát, potenciális versenytársat jelentett neki. Olyat, amelyet a hátában nem hagyhatott. Ezért, és nem az egyházi szervezetéért törte meg az orosz fejedelemségeket is. Az már más kérdés, hogy nem tudta igazából megtörni, mert az oroszok olyan északi magasságokban folytatódtak, ahol már a nomád mongolnak nem volt keresnivalója.

Na hát elérkeztünk az utolsó kérdésünkhöz, amelyre éppen most keressük a választ. Hogy voltaképpen mennyire is mongol az a bizonyos mongol? Vagyis, a mi kis léptékünkre lefordítva: Mi volt itt igazából? Mongol hódítás, vagy pedig a népi megfogalmazásnak megfelelően „tatárjárás”? Mert nem mindegy, és éppen ezen a ponton már nem mindegy, legalábbis a mi számunkra az, hogy milyen erővel szemben folyt a harc akkoriban? Az addig teljesen

ismeretlen mongollal, vagy a már mindenestre ismert tatárral? Mert, ha az utóbbi, akkor az a tatár is csakolyan korbáccsal hajtott harcos volt, mint akármely többi, és akkor valóban elképzelhető az, hogy csoportok, esetleg egész harci egységek itt maradtak a had után és behódoltak a magyar királynak. És látjátok, éppen ezért volt olyan rendkívül fontos a bánffy-hunyadi református pappal beszélni, akinek információja van arról, hogy a várost nagy részben itt maradt tatárok leszármazottai népesítik be. Ma is. Már akik nem jóval később költöztek oda.

Tehát, létezett olyan, hogy tatárok itt maradtak. Egyébként a Kunságban is tudnak ott megmaradt tatárokról. Na és, ha itt maradtak, akkor az is elképzelhető, hogy középszintű vezetők is akadtak közöttük. A királynak is könnyebb volt az ilyen vezetőkkel szót érteni, mintha az egész csoporttal emberenként kellett volna. Gondolom úgy, vezető, felelős személy nélkül, be se fogadta volna őket. Na hát ezért vagyunk mi itt. Hogy kiderítsük, maradt-e itt az a bizonyos Kádán vezér és letelepedett-e az utódaival együtt.

Flaviunak tehát volt gondolkoznivalója. Nem is annyira azon, amit Anikó elmondott. Akkor, amikor hallgatta, inkább csak álmodozott. De saját magának se akarta bevallani, ahogy az idő múlt, egyre inkább idegesítette az felírás, amit a kis barlangból kijőve a tréningje zsebében talált. Ehhez jó tudni, hogy Flaviu még egy félévvel azelőtt is harcos román nacionalista volt. Ez volt az alapvető életérzése, és igazából még ebben az időben is hitt benne. Sokat szelídült ugyan, egyrészt a húga, másrészt az Anikó hatására, de az igazi meggyőződése nem változott. És akkor tessék. Jön ide ez a nem is lehet tudni, hogy kicsoda, aki a sötétben bujkál és ezzel képes megvádolni. Azzal, hogy áruló. Igen, tudta ő azt is, hogy mire gondolhatott az ismeretlen. Arra, hogy az utóbbi időben egyre többet látták magyarok társaságában. De hát tehet ő arról, hogy tetszik neki Anikó? Csak hát mégse kürtölheti szét ezt, hogy valamiképpen meg akarja hódítani azt a nőt. Amiben egyébként, úgy látta, egészen jó úton halad. Érdekes módon, nem jutott ekkor eszébe, hogy mi mindent meg tud és meg is szokott tenni egy férfi egy szoknya kedvéért. Pedig éppen elég ilyesmit látott már.

Aztán a Katival történetek miatt is haragudott az ismeretlenre. Vagy ismeretlenekre. Soha nem volt valami igazán bensőséges kapcsolat a két testvér között, de ezúttal nagyon határozottan jelentkezett benne a rokon érzés.

Anikónak is tetszett, hogy Flaviu úgy járkal utána. Hogyne vette volna észre, minden nő észreveszi az ilyesmit. Persze, nem gondolt semmi konkrétumra. És ami a fő, nem tudott a Flaviu másik, mondjuk; rejtett életéről. Vagyis, hogy Flaviu bizony – ezt meg kell vallanunk – volt idő, hogy lányok futtatásából élt. Azaz, inkább csak egy nő futtatásából. Azt különben mindeképpen a javára kell írjuk, hogy amennyire lehet, diszkréten csinálta. Igaz, eléggé kegyetlenül is. Na, de annak már vége, az a nő kiszabadult a szorításából, neki magának pedig állása van, amiből elég szépen meg lehet élni. Igaz, a napja jó részét egy irodában kell eltöltenie, de azért, amit ott csinál, nem szólhat a rendőr, sőt még Bekeháti ezredes sem.

Közben múlt az idő, az ősz sárgította szokása szerint a faleveleket, majd le is verte őket, de mindezek mellett még meleg idő járt. A társaság úgy látszik, elakadt a tatárjárás tanulmányozásában, vagyis pontosítva; nem találtak több forrásanyagot arról, hogy mi is történhetett Kádán vezérrel annak idején. Lehetséges, hogy mégis csak hazatért a seregekkel, s attól fogva ott élte nyughatatlan világát? De akkor hogy lehetséges az, hogy ma is vannak családok, amelyek tőle származtatják magukat? Legalább is az interneten keringenek ilyenféle hírek.

A tatárok nyomait kereső társaság is leginkább az ősszel meg egymással volt elfoglalva. Mintha tatárok nem is léteztek volna a világon. Az persze, hogy egymással törődtek, betudható a fiatal koruknak is, és ama bizonyos kirándulás utóhatásának is. Immár azt tervezték, hogy ha az idő ugyanolyan szép marad, mint addig, még egy kirándulást is tesznek majd együtt. Ez az együtt főképpen azt jelentette, hogy Anikó Flaviuval közösen tervezgetett, Péter viszont, jobb híján, Katival folytatott rövidebb-hosszabb beszélgetéseket. Csakhogy, amíg

Anikó és Flaviu egymás emberségét helyezték előtérbe, nem hiányozva abból férfiúi illetve női mivoltuk sem, addig Péterék valóban a témánál, vagyis a tatároknál maradtak. Péterre igaz, nem mondható, hogy ne lett volna fogékony a női szépségre, de érdekes módon éppen Katit nem mint nőt tekintette. Leginkább úgy viszonyultak egymáshoz, mintha valamiféle rokonok lennének. Éppen emiatt megesett, hogy jókat mosolyogtak a másik kettőn.

De valóban volt min vitatkozniuk. Közeledett az ideje annak a tüntetésnek, amelyet később mint a „Székelyek nagy menetelését” emlegettek. Hát Anikó mindenképpen ott akart lenni. Flaviu pedig mindenképpen le akarta arról beszélni. És valóban, ha csak a két ember világban elfoglalt helyét nézzük is, arra kell következtetnünk, hogy a maga szempontjából mindkettő helyesen érvelt. Csak éppen, hogy Flaviu tökéletesen tudatában volt annak, hogy mit akar, illetve mit nem akar, addig Anikó sehogy sem értette azt a vehemenciát, amellyel a férfi elnevezte a dolgot.

– De hát végeredményben a székely is éppen olyan ember, mint a többi, hát ugyanolyan jogok is illetik meg! – érvelt Anikó.

Amire a Flaviu felelete rendszerint az volt, hogy azok a jogok megvannak, csak élni kell velük. Sehogy se tudta megérteni, hogy az a fajta élés a jogokkal, amire ő gondol, nem lenne más, mint a teljes önfeladás.

Össze is veszték, vagy legalábbis eltávolodtak egymástól, legalábbis átmenetileg.

– Hát akkor én megyek – jelentette ki Anikó a megfelelő napon, és beült a kocsijába.

Flaviu nem szólt, de gondolta magában, hogy igencsak bükkfafejű nő jutott neki ezúttal. És maradt. Még hozzá egyedül, mert Péter is ment. Sőt, Katit is sikerült meggyőzniük. Flaviu tehát ténfergett, egyedül a házban, nem is volt kedve semmihez. Már majdnem utánuk indult, amikor csengetett valaki a kinti ajtón. Egy régi cimborája volt a csengető, Cimpoiăşu Ioan a neve szerint. Hát kimentek a kisvárosba és csaptak ketten egy görbe napot. Pedig alig volt, amit elmondjanak egymásnak. De mindkettőt nyomta valami. Jó nehéz gondolat lehetett, mert alig tudták leöblíteni. Aztán Ioan elment estefelé, vagyis inkább eltántorgott, Flaviu pedig tovább üldögélt egyedül, mint valami beteg madár. A többiek csak estére jöttek meg, s neki még jól is esett, hogy megint látja őket. „De hát mi van vele?” kérdezte magától, s kénytelen volt elismerni, hogy bizony, úgy néz ki, szerelmes.

– „A forradalomról azt tanultuk, hogy nem egyéb, mint a társadalmi berendezkedés (vagy akár egy biológiai rend) gyors, erőteljes megváltozása. Ám az csupán a forradalomnak nevezett jelenség egyik arca. Létezik egy másik lehetőség is a leírására. Eszerint a forradalom a rendetlenség ideiglenes diadala a rend fölött. Ideiglenes, mert előbb-utóbb újra feláll valamiféle új típusú rend. Ám az más lesz, mint az előbbeni. Ezek után kérdezhetnénk: Szükség van egyáltalán forradalomra? Bizony igen. Mert a rend hajlamos a megmerevedésre. És létezik egy olyan foka a merevségnek, amelyet az emberek már nem tudnak kibírni, s ilyenkor eljön a forradalom ideje. Amely lerombolja a régi rendet és...”

– De szorgalmasan olvasol! Mi olyan érdekes?

– Jajj, Ioane! De megijesztettél! – nézett hátra Kati. – Mit settenkedsz itt? A frászt hozod rá az emberre!

Tényleg Cimpoiăşu Ioan volt az, aki szegény Katit így megijesztette. Nem akarta pedig. A múltban mindig jó barátok voltak, néha még mint esetleges leendő feleségére is gondolt a lányra. Mostanában ez ritkábban esett meg vele. De azért belül örömmel nyugtázta, hogy Kati Péterrel is csakolyan baráti kapcsolatokat ápol, mint vele is. Most éppen olyan hangulatban volt, hogy jól esett a lányra, mint későbbi élettársra gondolnia.

Ioan éppen olyan társaságban nevelődött, mint Flaviu. A nézeteiket talán egy olyan mondattal lehetne a legtalálósabban kifejezni, mint az, amely a Királyhágó Kolozsvár felé eső oldalán van nagy betűkkel felírva. Vagyis: „Doar România!” Ez, önmagában egy egészen tiszteletre méltó jelmondat, a magyar nyelvben is megvan a megfelelője, úgy szól, hogy: „A

haza mindenek előtt!” És addig nincs is vele semmi baj, amíg nem irányul valakik, más emberek vagy népek ellen. Ám ezúttal másról volt szó.

Mindemellett fiatalok is voltak. Nem éppen húszévesek már, de ahhoz eléggé, hogy egyrészt radikálisak legyenek, másrészt pedig lányok után járjanak. Ioan például úgy határozott, hogy ő majd Katival fogja leélni az életét. Erről Kati nem tudott. Ő a fiatalembert valami haverfélének tudta. Olyannak, akihez bármikor fordulhatott, ha például valamit elrontott, akár egy technikai kütyüt, akár az életét. Ez utóbbira eleddig még nem került sor. Az előbbire viszont akárhányszor. Ioan egyébként ugyanabban az irodában dolgozott, amelyikben Flaviu is. Sőt! Éppenséggel ő szerezte a barátjának is a munkahelyet. Milyen munkahely volt az? „Hát, ott kell ülni reggel nyolctól délután négyig. Néha még tovább is.” Ez volt minden, amit a fiúkból ki lehetett húzni. Meg még annyit, hogy körülbelül magáncégről van szó. Nagyon titokzatosak voltak. Éppen ezért Kati egy ideje el is szokott arról, hogy kérdezgesse őket. „Ha titok, hát tartsák meg maguknak!”

Most hát, október végén, részben már november elején, valamiféle kirándulást akartak nyélbe ütni.

„Barlangba nem megyek!” jelentette ki azonnal Kati. Jól megijedhetett a múltkori alkalmmal, mert régebben éppen ő volt a legbelemenősebb.

Hát akkor ne legyen barlang! Nézték a térképet, ne legyen nagyon magas hegység, mert ott már nagy hideg lehetséges, de azért ne legyen egy unalmas lapály se!

„Itt jó lesz!” bökött rá Flaviu a térkép egyik pontjára. A két lány nem ellenkezett. Péter már előre megmondta, hogy őt sajnos hiányolniuk kell, mert őneki valami dolga akadt. Szintén tatáros dolog, hallott egy családról, akik talán tudnak valamit, vagy éppenséggel leszármazottak, szóval ő ezt elintézné, amíg a többiek kirándulnak. Az is utazással jár, de nem éppen arra, amerre a többiek mennek. Igazából sejtette is, hogy a két másik férfiú miért olyan lelkes, hát nem akaródzott az útjukban állni. Ő már idősebb is, meg igencsak „elefánt” volna mellettük.

– Hát menjetek csak!

Így alakult, hogy péntek este két irányba vitt az útjuk. Péter valami olyat is gondolt, hogy számára már igencsak vége lehetne a hosszúra nyúlt vakációnak. Szép, szép az egyetemi élet, de ha így folytatja tovább is, felkopik az álla. Legalább hét-nyolc építkezéshez hívták az elmúlt két hétben és ő le kellett mondja. Szabadúszó geológusként nem számíthatott egyéb pénzre, mint amit az ilyen munkákkal megkeres. Volt ugyan valami szerződése is, de ott éppenséggel nem sok babér termett számára az utóbbi időben. És ráadásul egy határral odébb volt mindez. Hát, gondolta, ezt még megtudakolja, de aztán megy. Ám maradjon Anikó, ha akar – látta ő, amit látott – könnyű neki, az egyetemen van alkalmazásban.

Akkor tehát a Nyárádmunte. Ott sejtett Péter egy címet, ahol a tatár vezérről remélt megtudni valami. Ami vagy igaz, vagy nem. Mert érdekes dolog ám a családfakutatás. Lám, a Cholnoky család, tudják, az a régi földrajztudós, aki majdnem Nobel-díjas lett, csak azért nem ítélték neki, mert valaki kifogásolta, hogy olyan nagyon magyar. Mondhatnánk, nacionalista volt. Nos, hát ennek a földrajztudósnek a mai leszármazottai kiderítették valahonnan, hogy ők bizony Hunyadi Jánosnak lennének az oldalági rokonai. Alighanem arra kellett gondolniuk, hogy ha még lesz, vagy lenne egy hasonló kaliberű tudós a családban, hát attól ne lehessen hasonló indokkal megvonni a nagydíjat. Adva lévén, hogy ama régi Morzsina Erzsébet, aki a nagy törökverőnek az anyja, nekik pedig az ősanyjuk volt, a harmadik házassága révén, hát arról igencsak rebesgetik, hogy román lehetett. Ez a leszármazás mindenképpen jó kell, hogy legyen a Nobel-díj bizottság szemében, mivelhogy ők meg olyanok, hogy az anyajogú leszármazás van náluk divatban, nem pedig a patriarchális, mint más normális népeknél. Lám, hogyan bonyolódta régebben a családfák ágai-bogai. És ha egy ilyen nevezetes tudós családjában ilyesmi kimutatható, hát csak kell, hogy a tatár vezérnek is legyenek mai utódai.

No, ebben a keresésben az út volt a legnehezebb rész. Duruzsolt hiszen a kis motor, de igencsak elhanyagolt volt az út abba a faluba. Péter pedig ezt mindenkinek elmondta – ő sem volt mindig olyan nagyon hallgató – hogy bizony akkor, amikor azt a kocsit vette, azzal a kérdéssel kezdte a cég alkalmazottjánál, hogy: „Melyik a legkisebb kocsi, amit még el tudnak adni?”

Hát most jól megdolgoztatta oda felfelé az ugrálós úton. Illetve, nem is az út volt ugrálós, az maradt a helyén, hanem a jármű lett olyanná, amelyet sorsa arra az útra vezérelt.

Két öreg ember, meg egy szép nő. Ez volt Péternek az első benyomása a Kádár portán. Maga a porta egyébként szép, tiszta, rendezett volt. Aztán, a két öreg sem volt éppen olyan nagyon öreg, mint első látásra gondolta volna. Nem volt Kádár Gyula, csak valami hatvanöt éves, ami nem igazán kor még a mai időkben. A felesége lehetett valami öt évvel fiatalabb. Mégis öreg, megtört embernek látszottak, aminek az oka a sok megpróbáltatás volt, ami érte őket. Kezdődött mindez azzal, hogy a ház gazdája, alig valamivel az országban bekövetkezett változás után, megjárta a börtönt. Mi, akik ismerjük, nincs értelme, hogy eltitkoljuk, tudjuk, hogy ártatlanul. Más is tudja, tudta annak idején is, de azért csak leült három évet. Öt évre ítélték pedig. Az sem egy kellemes dolog, azzal a tudattal élni, hogy az embert ártatlanul ítélték el, de az igazi tragédia az volt, ami a múlt év elején érte őket.

Szó szót követett, és Gyula bácsi elmesélte, hogy van nekik egy másik lányuk is. A kisebbik. Az még csak igazán szép! (Péter igen jól megelégedett volna Terézzel is, a nagyobbikkal, majd felfalta a szemével. Pedig neki is ott bujkált a szemében valami nevenincs szomorúság.)

A kisebbik lány, akit egyébként Katinak neveztek (éppen, mint a Flaviu húgát, gondolta Péter), éppen amiatt a régi dolog miatt, amivel kapcsolatban Kádár úr megjárta a friss demokrácia börtönét, tehát éppen amiatt, meglehetősen kiszolgáltatottnak érezte magát a világban. Voltaképpen – félt. Mindentől és mindenkitől. Kezdve attól, hogy tizennégy éves korában a szomszédjuk ráéhezett az ő fiatal testére, és amikor látta, hogy nincs ott keresnivalója, csak papirossal, megkérte feleségül. Végül is az egész régi baj ott kezdődött, azzal a leánykéréssel. Aztán az a szomszéd eltűnt a faluból, de Kati továbbra sem érezte biztonságban magát. A férfiakat, ha csak lehetett, kerülte. És múltak az évek, hiába mondta neki Gyula, hogy nem minden férfi egyforma, éppen úgy, ahogy minden nő sem. Kati, általában jó kislány volt, de ezt nem hitte el az apjának. És így múlt az idő, hogy lassan vénlány számba kezdett menni. És akkor, körülbelül öt-hat évvel ezelőtt, egyszerre megváltozott. Újra az az életvidám lány lett, aki gyerekkorában volt. Még flörtölt is.

– Hát most már nem félsz? – kérdezte az apja.

– Félek én, de most már van, aki megvédjen! – jelentette ki.

– És látja, fiam, mégis megtörtént. Tavaly tavasszal egyszer csak eltűnt. A kocsiját megtalálták az országúton, kibelevé, mindent szétloptak belőle. Őt magát nem. Azóta sem. Azt se tudjuk, él-e, hal-e.

Gyula bácsi szomorúan ingatta a fejét.

– Hát nem keresték? A rendőrség?

– Dehogynem. Pedig, most már sejti, gondolom, hogy nem szívesen fordulok éppen rendőrhöz, de hát keresték. De azóta se találják. Elment? Meghalt? Megfoghatatlan.

Aztán, de az már tényleg később, a tatárokról is szó esett.

– A tatár vezér? Ó, igen. Mi úgy tudjuk, hogy valóban visszajött az országba és itt telepedett le. A kunokkal jött vissza. De aztán valahogy összekülönbözött velük, s elváltak az útjaik. Talán Kun László idejében, aki annyit mind váltogatta a politikáját, hol a kunoknak kedvezve, hol pedig ellenük, hogy Kádán vezér is megsokallotta, s eljött ide Erdélybe. Hogy mi? Királylány? Nem. Arról csak szó volt. De nem jött létre a házasság. A királylányt valami orosz hercegnek adták. A tatár vezér pedig meglátott egy másik lányt, valami Péteri, vagy Szentpéteri volt a neve, azt elvette feleségül, s tényleg, mi tőlük származunk. Írás? Persze, hogy

van. Vigye el öcsém, ha akarja, csak aztán kérem, hogy hozza is vissza, mert nemsokára egyebünk sem marad nekünk, csak a múltunk.

Azzal az öreg előásott valahonnan egy láda fenekéről valami megsárgult pergament, s odaadta Péternek.

– Vigyázzon rá! És hozza vissza! Legalább még minket is meglátogat valaki.

Minden úgy nézett ki, hogy Flaviunak ezúttal szerencséje lesz. Persze értett ő a nők nyelvén, nagyon is értett, de az Anikó közelében egyszerre elhallgatott. De a kirándulás jól sikerült, vidámak voltak, kellemesen telt az idő négyesben. Estére aztán találtak egy félig romos házat. Olyan volt, mint valami tizenkilencedik századi kastély. Vagy inkább udvarház. Amit azonban elhagytak a gazdái. Az ajtók nyitva, de a szobák a vártnál kevésbé voltak piszkosak, úgy látszik, a hajléktalanok még nem fedezték fel maguknak. Vagy hogy talán azért nem lakták be, mert távol esett a lakott településektől.

– Nem megyünk szállodába. Itt alszunk! – mondta ki Anikó a verdiktet. Amire Flaviu gyengén ellenkezett ugyan, de aztán hamar belátta, hogy ha akar valamit egy nőtől, akkor jobb nem azzal kezdeni, hogy ellenkezik vele.

Úgy is lett. Bútor persze nem volt benne, de nekik volt jó hálózsájuk. „Aztán majd melegítjük egymást!” Ezt Ioan mondta Katinak, de félig sem szánta viccnek.

– Azért mégis csak jó lenne valami fát szerezni – replikázott Kati. – Kell itt lennie valami pincének, vagy minek. Háttha van benne némi elégetni való?

Eleinte nem találták meg. Valahogy úgy történt, hogy Ioan, még véletlenül is, mindig másfelé kereste, mint amerre volt. Végül is Anikó találta meg.

– Na, menjen már le valaki és nézzen körül! Hát nincs itt egy férfi?

A két férfi dehogy is mert ellenkezni. Flaviu se szívesen ment, de Ioan egyenesen olyan zöld arccal ment le, mintha kifestették volna. De azért hősiesen lemászott a korhadtnak látszó lépcsőn. Csodák csodája, mindössze egyetlen foka törött le alattuk.

Volt farakás is, mégpedig jókora.

– Vajon ezt ki hagyta itt? – tűnődött Flaviu. Ám ezt végül sem derítették ki. Annál sokkal rosszabb történt. Mert ahogy kivettek vagy két hasábot, megindult az egész rakás és láthatóvá lett, hogy valami holttestet takar a farakás. Nő lehetett a szerencsétlen, mert szoknya volt rajta. A két hős ordítva szaladt fel a pincéből. De akkor már érezni is lehetett. Hogy megbolygatták, olyan szag áradt belőle, amit nem lehetett a házban kibírni. Ekkor már szó sem esett alvásról. Gyorsan bepakoltak mindent a kocsiba és irány haza.

– Be kell jelenteni a rendőrségen – mondta a mindig tárgyilagos Anikó. – Álljunk meg a legközelebbi őrszobánál!

– Azt csak bízzátok ránk! – felelték egyszerre a férfiak.

– De hogyan?

– Ha kibírt itt annyi időt, akkor valahogy csak kibírja addig, amíg az irodába érünk.

És fény derült ekkor a két fiú titkára is. Biz' magánnyomozó iroda volt a munkahelyük nekijek.

– Az is munka, ha tisztességesen végzik – tette hozzá Anikó, már este, amikor otthon voltak, s Péter is előkerült. Péter, szokásához híven, ezúttal sem kommentálta. Nem kezdte el mesélni, hogy kik is azok, akik Romániában magánnyomozói engedélyt kapnak. Nem is kérdezte senki. Mindössze annyit mondott, reméli, hogy nem ők akarják kideríteni, hogy mitől halhatott meg az a nő.

– Nem vagyunk bolondok! – mondta Flaviu. – Magánhekusnak ez különben is tilos. Mi csak segíthetünk a rendőrségnek. De ahhoz sincs semmi kedvünk.

Ioan nem szólt, csak bólogatott és nyelt nagyokat. Aztán egy idő múlva kiment a teraszra, nagyot harákkolt és köpött egyet. Majd visszajött és kért egy pohár pálinkát.

– De érzékeny vagy! – vigyorgott Kati.

Ebben maradtak.

A következő napon Anikó hazament. Végül is, ami probléma idehozta őket, megoldódott. Az egyetemen pedig már rég megkezdődött a tanítás. Péter vele ment, de csak V.-ig. Ott megállt, s úgy tervezte, marad egy hétig. „Majd aztán hazamegy, s komolyan nekilát a munkának. A kövek, ugyebár, tudnak várni még néhány napot.”

Ám a valóságban nem így történt. Két nap múlva ugyanis csengett a mobilja. Egy női hang szólt a másik végen.

– Péter? Ne haragudj, hogy így rádtelefonálok, mindössze egyszer találkoztunk. Teréz vagyok.

A férfi nem tudta mire vélni. Egészen mást sejtett, mint a valóság.

– A dokumentumról van szó? Vissza kéne adni? Csak egy kicsi türelmet kérek, még nem másoltam le....

– Nem. Egész más. Biztonságosan tudsz beszélni? Nincs senki a közelben? Ó, az ördög vigye el, nem tudom így! Hol vagy?

– Pillanatnyilag még Erdélyben. Egész pontosan V.-ben.

– Jaj! Az nagyon messze van. Nem tudsz idejönni, ugye? Azt mondtad, V.-ben?

– Igen. Barátaimnál.

– Ismersz ott egy bizonyos Bekeháti családot? Katonatiszt volt az öreg.

– Igen. Épp náluk vagyok.

– Akkor jó! Kérlek, maradj ott! Holnap este ott vagyok. Feltétlenül beszélnünk kell! Négy-szemközt. Odamegyek.

A másnapi esti intercityvel érkezett Teréz elmondta aztán, hogy hivatalos értesítést kaptak a rendőrségtől, megtalálták a húgát, Katit. Holtan. Alig néhány nappal az eltűnése után már halott volt. Egy romházban találtak rá, de csak egy nap elteltével azonosították.

– Az apám teljesen összetört. Az anyám sincs sokkal különbül. Bár végeredményben talán valami megnyugvást jelent az, hogy most legalább biztosak benne. Még talán ki is heverik. Tudod, Kati akkoriban, amikor azok a dolgok történtek körülöttünk, nagyon elbizonytalanodott. Vagy inkább félt. Attól az Arghir nevű embertől főképp, aki olyan rámenősen akart ráhajtani, de általában is. Ne feledd, hogy még tizenöt éves sem volt egészen. De aztán, ebben talán én is besegítettem egy kissé, elvégezte az iskoláit, sőt egyetemet is. Ott ismerkedett meg egy Boros Tünde nevű nővel, s később a férjével is. Nagyon megszerette őket, de aztán az a házaspár is meghalt. Egyszerre ölték meg őket, ma sem lehet biztosan tudni, hogy kik és miért. Na, hát ezek az idős emberek beszéltek neki a szabadkőművesekről. Persze azelőtt is tudott arról, hogy léteznek, de valódi közelségbe nem került velük. Olyan emberekkel sem, akik ismertek szabadkőműveseket. Persze, Tünde és a férje sem volt a társaság tagja, vagy legalábbis én nem tudok arról, hogy azok lettek volna. De egy öreg professzora a Tünde férjének az volt, és Kati mindinkább kezdett abban reménykedni, hogy talán abban a társaságban ő is megtalálja a biztonságot. Nem is számított rosszul. Az öreg professzor bácsi persze már nem élt akkor, amikor Kati kutatni kezdett utánuk. De élt a fia és él ma is, bár most már ő is öreg. Hát így vétette fel magát Kati egy vegyes páholyba. Sem Romániában, sem Magyarországon vegyes páholyok tudtommal nincsenek, de azt hiszem, az élettapasztalatai mellett az előbbibe, ha lett volna, se kíváncszott volna. Végül talán egy francia páholyba vették fel. Részletkérdés, lényegtelen. Bocsáss meg, hogy annyit beszélek, de egyszerűen muszáj valakinek elmondanom! Hát ez a szabadkőműves dolog a vártnál sokkal jobban bevált. Kati valósággal kivirágzott, de hisz ezt már tudod, mert az apám elmondta. A védelmet a társaság hatalmas összetartása adta, és jó ideig nem volt semmi baj. Aztán egyszer, valami gyűlésről, vagy miről hazajövet, ki tudja, hogy hívják őket az ilyesmit maguk között, szóval Kati az úton eltűnt. És hát, most nyomoznak utána, hogy kik követték el. Úgy tűnik, hogy a rémtettnek egy tanúja is volt. Egy hajléktalan nő. Hogy azzal mi lett? Azt se lehet tudni....

Teréz itt sóhajtott, vagy talán inkább zokogott egy nagyot. Aztán már nem folytatta. Ez a beszélgetés a Bekehátiék házában folyt le, és mire a végére értek, az öreg is hazajött. Miki csak jóval később került elő – feleségestől. Azután már nem sokat beszélgettek. Illetve Péter azért csak elmondta az ezredesnek, hogy miről is folyt a diskurzus. A házigazda egyébként nem éppen úgy reagált, ahogy azt Péter elképzelte.

– Azt mondd, szabadkőműves volt? Mármint Kádár Kata.

– Igen – aztán gyanakvóan nézett az idős házigazdára. – Csak nem... te is?

Az ezredes elmosolyodott.

– Ejnye! Mit gondolsz, mi történt volna velem a kommunista román hadseregben, ha megtudták volna, hogy esetleg szabadkőműves vagyok? Azt hiszem, az a minimum, hogy kirúgtak volna. De lehet, hogy még ma is a nyugdíjam bálná.

„Na tessék! Nesze semmi fogd meg jól!” gondolta Péter. „Ez válasz? Most aztán honnan tudjam, hogy mi az igazság?”

Az elkövetkező három nap alatt Péter általában a Teréz közelében létezett. Majd újabb három nap elteltével hazament. Terézt is vitte magával. Feleségnek.

A dolog ellen Kádár Gyulának sem volt kifogása. Inkább örült, hogy legalább a megmaradt lányának lesz valami védelme a világ agresszivitásával szemben. Aztán... majd csak utánuk mennek ők is. Ha még élni fognak.

Nem tartozik szigorúan a történethez, de tény, hogy még körülbelül egy hét elmúltával, Marosvásárhelyről eltűnt egy Arghir nevű idős ember. Egyedül élt, nem is figyelt fel senki az eltűnésére, csak több nap múltán. Érdekes azért volt a dolog, mert emberrablásról szó sem lehetett. Ő maga mondta az ismerőseinek, hogy most elmegy vagy két napra, mert várják valahova. Azóta se került elő.

Kissé nagyobb port vert fel egy újabb hét után az, hogy Mare Flaviu és Cimpoiasu Ioan is eltűntek. De mivel egész más városban éltek, senki nem hozta kapcsolatba a kétféle eltűnést. Aztán nyomtalanul eltűnt még két férfi. És ezzel az eltűnések sorozata le is zárult. Különbösen Flaviuról köztudott volt, hogy szeretett néha kalandos életet élni. Ioan pedig a barátja volt, lehet, hogy együtt mentek el valahova.

Mindenki tudni véli, hogy a szabadkőműveseknek kiváló, az egész világra kiterjedő információs hálózata van. Persze ők szigorúan emberbaráti célokra szövetkeztek. Ám az is biztos, hogy akik a társaságnak a tagjai, hát ők is csak emberek, emberi jó és rossz tulajdonságokkal. És általában, az emberek emberi módon szoktak viselkedni.

Mindenesetre, ha a társaság bűnüldözésre adná egyszer a fejét, akkor alighanem igen érdekes eredményeket tudnának produkálni.

Hogy hol van most Arghir, Flaviu és Ioan? Nem tudja senki. Péter azonban nem is gondolt erre soha. Neki a legfőbb gondja egy darabig az volt, hogy Luci húga, vagyis Talay Ella, hogyan fogja fogadni az ő új feleségét.

Aztán ez a gond is megoldódott. Mindenki megelégedésére.

Zsóka

Egy furcsa szerelmi történet

Akkortájt történt, amikor azok a megmozdulások kezdődtek a székel autonómia érdekében. Jól el voltam Klárral akkoriban, megértettük egymást, pedig még Mariettára (a Klári nővérére) is nekünk kellett vigyázni. Igaz, szegény Marietta nem sok vizet zavart. A páni félelmei már elmúltak akkorra, de továbbra is csendes, visszahúzódó volt. Alig lehetett szavát hallani. Pedig biztosan jobb lett volna neki, ha kibújik kissé az elefántcsont-tornyából. De tudtuk, hogy a gyógyulását a maga mentére kell hagynunk, nem szabad siettetnünk. Marietta régen, még fiatal korában, többszörös erőszakátételnek volt az áldozata, mi több, az egyik erőszaktevő azóta is fel-felbukkant néha a közelében, s emiatt sokáig nem tudott gyógyulni. Ez egész addig így volt amíg, Klárral közelebb kerülve egymáshoz, az időközben jócskán megöregedett erőszakoskodóval elég durván le nem számoltam, méghozzá a Marietta szeme láttára. Akkor aztán lassan – de milyen lassan! – mégiscsak megindult a gyógyulása.

Az ügyben azonban mindenképpen maradtak még elvarratlan szálak. Az például, hogy mi indította Birkást (ez volt a férfi neve) arra, hogy újra és újra a Marietta közelébe férközzön és mindig tovább zaklassa. Ez a zaklatás egyébként a romos moziépületben történt összeverekedésünk után abbamaradt, de gyanítottam, hogy csak átmenetileg. Mindegy. Egyelőre semmi kedvem nem volt ahhoz, hogy detektívesdit játsszak, s megpróbáljam kideríteni annak a csúnya, régi történetnek a leghátsó hátterét. Nem volt hozzá kedvem, mert időközben én magam is mással, kellemesebb, de eléggé fárasztó dolgokkal voltam elfoglalva. Nemrég született ugyanis a második gyermekünk, akinek az Erzsébet nevet adtuk, mi magunk se tudtuk, hogy miért. Egyszerűen tetszett. És az Igor névhez is elég jól illett.

No hát úgy nézett ki ekkor, hogy mégsem hal ki erről a világról a nevünk, ami jól esett az önző lelkemnek, de azon túl aztán éppenséggel semmi jelentősége nem volt.

Ám, hogyha már éppenséggel kihalásról beszéltem, meg kell említsem azt is, hogy akkoriban halt meg a nagynéném, Bekeháti ezredesnek a felesége. Idős volt már, de semmiképpen nem annyira, hogy meg kellett volna haljon. Igor lány volt egyébként ő is, ha nem mondtam volna. Mivel nem tartottam valami szoros kapcsolatot Bekehátiékkal, egy ideig nem is tudtam, hogyan esett a dolog.

A temetésre Minodóra is hazajött, az ezredeseknek a lánya, Mikinek a húga. Dóra szép nő volt, de nem annyira, hogy mint nő különösebben érdekelt volna. Huszonéves koromban néha buliztunk együtt, de különben is, unokatestvérem volt, ha nem is éppen a legközelebbi. Erről eszembe jutott az az eset is, amikor egyszer, lehettem olyan huszonnégy éves, bősz egyetemista, megjelent nálam egy volt osztálytársam. Ha jól emlékszem, Németh Lajosnak hívták. De ha nem ez volt is a neve, akkor sincs semmi jelentősége, mert mindössze annyit akart elérni, hogy megismerkedjen Dórával. Ebből a célból bulit szándékozott rendezni, amire kért, hogy Dórát hívjam meg. Mivel éppen facér voltam, jót nevettem és eleget tettem a kérésének. Nem volt rossz buli, csak egy kissé unalmas, legalább is számomra. Mivel hogy éppen úgy lézengtem ott női partner híján, mint a fehér elefánt. Amint hogy az is voltam.

Dóra aztán férjhez ment, valami pilótához, vagy hajóskapitányhoz, mindenesetre valami ilyesmi egzotikus szakmát űző emberhez. Gyanítom azért, hogy áttelepülhessen. El is váltak aztán, elég hamar.

Hazajött hát Dóra Pestről – ez persze csak úgy van mondva, mert tulajdonképpen Szentendrén lakott, de ez a mi történetünk szempontjából egyáltalán nem lényeges – és igazából ő mesélt el annyit, amennyi után némi fogalmat tudtam alkotni magamnak a történetekről. A továbbiakban elég sokszor fogok a Dóra elbeszélésére alapozni. Különben is a hölgy eléggé titokzatosan viselkedett a temetés idején, de előtte és utána is. Mintha nyomná valami a

begyét. Nem is bírta sokáig magában tartani. De aztán még én is meglepődtem attól, amit mondott.

– Mondd, Kiscsabi! Emlékszel te Boros Tündére?

No csak az kell, hogy ne emlékeztem légyen. Tünde minden tekintetben különleges nő volt. A nagybátyám felesége volt, akinek szintén Igor Csaba volt a neve, de csak igen rövid ideig. Tán egy jó hónapig. Amikor is – megölték őket. A kettős gyilkosság jókora port vert fel az álmos kis városban, bár szerintem korántsem akkorát, amekkorát megérdemelt volna. Vagyis, hogy pontos legyek, nagyon felkavarta a kedélyeket, de az izgalom, amilyen nagy volt, olyan hamar el is ült. Ez volt az első különös dolog körülöttük. Mintha egy láthatatlan karmester, ahogyan elindította, ugyanúgy le is intette volna az általános felháborodást. Senkit sem akarok feketíteni, és nem is ez volt a legkülönösebb a dologban. Aztán, egy vagy két hónappal a temetésük után lábrakapott valami pletyka, hogy látták ám őket, méghozzá élve, itt meg amott. Feltámadtak? Persze ilyesmiről szó sem volt. Egyszerűen megmentették őket, ha egyáltalán szabad az ilyesmire az „egyszerűen” kifejezést használni. Egy nagyon gazdag emberekből álló csoport állt össze éppen akkoriban, hogy a pénzügyi erejét kihasználva, a világ legjobb szakembereit alkalmazta, hogy ilyen, hirtelen meghalt, aránylag nem túl öreg embereket megmentsen. A kísérlet nem csak ennyiből állt, de most csak annyit érdemes még elmondani, hogy a kísérlet alanyait, akikhez mint mondtam Nagycsabi és Tünde is tartoztak, az időben is utaztatták – végül is mindez leginkább csak energia kérdése, ami megint leginkább csak pénzkérdés – amikor, a legváratlanabb pillanatban, úgy tűnik, elfogyott a pénzük, s a kísérlet félbe szakadt. Csabáék ott is felejtették valahol a Monarchia idejében. Rosszabb is történhetett volna velük.

Hogy aztán később újraindult-e az az egész kísérlet, ezúttal egyedül Tündével, vagy neki volt-e valami egészen különleges, egyedi képessége (gyanítom, hogy az utóbbi), mindenesetre a hölgy egy idő után megint megjelent, én magam is találkoztam vele, valami egészen hihetetlen dolgot mondott el magáról, de tény, hogy én találkoztam vele. Többször is. Aztán egy idő után megint eltávozott.

Hogy miért mondtam a rendkívüli képességet? Nos, annyit tapasztaltam, hogy a sógor-nőmet, Mariettát nagyon gyorsan kihozta a depresszióból és ez nem lehetett könnyű, mert szegény nemcsak búskomor volt, de évek, sőt évtizedek óta rettegett is. Attól a Birkás nevű emberszabásútól, aki annak idején többször is megerőszakolta, s még azután is sokáig zaklatta. No hát, én elmondtam Tündének ezt a dolgot, ő pedig mindössze félóra alatt egészséges, bár igen hallgatag nőt faragott belőle.

Aztán elment. Már mint Tünde. Meg is mondta nekem, hogy most már végleg elmegy. Még meg is tanított búcsúzóul néhány dologra azok közül, amiket ő tudott. Nem lettem tőle látnok, de azért sokszor hasznomra volt az, amit tőle tanultam.

– Na hát, képzeld el, hogy megjelent.

– Tünde? Hogyan?

– Ne ijedj meg, nem kísértetet láttam. Fényes nappal jelent meg, egyszerűen besétált az ajtón. Beszéltem vele. Valami olyat mondott, hogy visszajött, mert még valami elintéznivalója van és éppen téged nem akar már zavarni.

Eléggé értetlenül nézhettem, bár ami igaz, az igaz, sem Tünde nem szerette Klárit, sem Klári Tündét. Valami rivalizálás lehetett közöttük, persze csak gondolatban, amit a Klári esetében még csak értettem, mivel ő alig ismerte Tündét, de fordítva már sehogy sem fért a fejembe. Mindenesetre örültem, vagy legalább is hálás voltam, amiért, a ki tudja milyen dolga kedvéért, nem borogatta fel a szépen alakuló családi életemet. Dórának pedig ezt mondtam:

– Nem közölte, hogy milyen típusú az elvégzendő dolga?

– Nem. De nem is volt rá ideje.

– Hogyan?

– Hát azt úgy, hogy mindössze valami másfél órát beszélgettünk. Nem volt rá több idő.

– Neki? Nem volt ideje? – Aki csak úgy cikázik az időben, ahogy azt kívánja? tettem hozzá gondolatban, de nem mondtam ki, mert Dóra nem ismerte a történet részleteit, s gyanítottam, hogy jobb, ha nem is ismeri meg.

Dóra el is fintorodott egy kisé, de nem annyira gúnyosan, inkább mintha valami kellemetlent kellene kimondjon. Még gondolkozott is, mielőtt elkezdte volna.

– Tudod, egy délután jött, véletlenül nem volt semmiféle dolgom. Becsengetett. Látom, hogy egy olyan negyven, negyvenöt év körüli nő. De még akkor nem kapcsoltam. Bejött, látta, hogy nem ismerem meg, hát bemutatkozott. De időközben már rá is ismertem. És akkor volt az, hogy gyorsan elmondta, amit akart, vagyis hogy alig tudta összeszedni magát, de feltétlenül szükséges volt, mert még valami elvarratlan szálak maradtak – valami ilyen kifejezést használt – és rászóltak, hogy intézze el. Ki szólt rá? Hogyan szólt rá? Gőzöm sincs. Aztán elment. Még néztem utána az ablakon, mert tudod, hogy ki lehet látni az utcára, elég hosszan. Látom, várja egy férfi. Olyan tagbaszakadt forma. Gondoltam, őt várja. Olyan testőr, vagy miféle. De aztán Tünde kiment, nem szóltak egymáshoz. Aztán mikor elhaladtak egymás mellett, a férfi utána fordult, előkapott valami bunkót vagy mit, s hátulról jót húzott vele a Tünde fejére. Meg is halt azonnal. A pasas meg elfutott.

Dóra itt megint értetlenül rázta a fejét, miközben folytatta.

– Persze, elfogták. A fegyvert is megtalálták nála. Meg szemtanú is volt, én. Hát szépen bekasztlizták. De amíg a bíróságon tanúskodtam, végig úgy nézett rám, olyan fenyegetően, hogy legjobban szerettem volna minél távolabb lenni onnét. De hát csak lement ez is. Hanem a legkülönösebb tudod mi volt?

– Mi?

– Az, hogy azt mondtam, Tünde egy negyven év körüli nő volt. És szép. Te tudod, hogy milyen szép volt.

– És?

– És aki ott az utcán feküdt betört fejjel, az egy legalább nyolcvan éves ráncos vénasszony volt. Hát érted ezt?

Én értettem, de nem szóltam semmit. Dóra úgyszintén eléggé megviseltnek látszott, nem akartam még tovább stresszelni. Inkább a tettesre kérdeztem rá.

– Milyen volt? A férfi.

– Mondtam már, olyan durva arcú.

– Hány éves lehetett? Hatvan? Hetven?

És magamban, ki tudja miért, Birkásra asszociáltam.

– Áhh! Dehogy. Nem volt az se több negyvenötnél.

Hát akkor nem ő. Legalább ezúttal nem. Bár voltaképpen semmi okom sem volt arra, hogy éppen rá gondoljak. Más ország, elég nagy távolság. Ki tudja, milyen elvégeznivaló dolgai voltak még Tündének, és hol? Ám azért... hogyan lehetett az, hogy nem érezte meg a halálos veszélyt? Az ő képességeivel?

Úgy érzem, hogy tartozom még némi magyarázattal, ami Tündét illeti és az ő rendkívüli képességeit. Megpróbálom érzékeltetni, két példán keresztül.

Egyszer Balázsfalváról utaztunk Marosvásárhelyre. Este volt már, a Klári kocsijával mentünk. Nem szeretem a más kocsiját vezetni, hát csak ültem mellette, s néztem kifelé. Közben besötétedett, nem volt már mit nézni. Aztán egy adott pillanatban egy hatalmas hullócsillag jelent meg az égen. Akkorának látszott, mint egy jókora férfiökl. Persze a valóságban alighanem jóval kisebb volt. Hát ez a csillag a kocsival nagyjából egyirányban haladt, nem is túl gyorsan, tehát elég sokáig látszott. Lángolt. Rendesen látszott, ahogy láng elmaradt mögötte és széjjeloszlott. És eközben maga a hullócsillag mind egyre kisebbedett, míg végül teljesen eltűnt, még mielőtt a láthatáron lebukott volna.

Nos, Tünde egyszer elmagyarázta azt, hogy a hozzá hasonló képességű nők – ő ilonáknak nevezte őket – élete hogyan is ér véget. Miközben a rendkívüli tulajdonságok, a különleges tudás egyre-másra leválnak róla, úgy lesz ő maga mind jelentéktelenebbé. Valahogy úgy tudtam ezt elképzelni annak idején, mint éppen ezt a most elmesélt hullócsillagot.

Aztán megesik, nagyon ritkán, igaz, hogy az ilona valami okból vissza kell térjen egy időre, mert talán hibát követett el, talán még elrendezni való dolga van, vagy esetleg rászól valaki fentről, hogy: „Térj vissza, mert kell!” Ki? Nem tudni. Talán az Öregisten. Talán más. Végül is egyre megy. Ilyenkor az, aki az ilona volt, megpróbálja még egyszer összeszedni kis időre azt, ami a tulajdonságaiból, tudásából maradt. Rendkívül nehéz dolog ez és sohasem sikerül maradéktalanul. Nem is emlékezett ilyenre, tudomása szerint csak egyetlen egyszer történt meg. Hát, ha igaz az, amit Dóri mondott, akkor ez volt a második eset. És amikor sikerült neki, akkor jött egy állatember és egyszerűen agyonverte. És mint ahogy a rádió működése is egyszer s mindenkorra megszűnik azzal, ha a készüléket szétverik, az ilona is egyből meghal, ha ilyen brutalitás éri.

Valamikor azt mondták, hogy azok, akik erőszakos halállal haltak, visszajárnak kísérteni. Addig, ameddig. Mesebeszéd! Az igazság ennek éppen a fordítottja. Annak van meg a lehetősége visszatérni – gyakorlatilag az ittmaradottakkal kommunikálni –, akinek a központi idegrendszerét nem verték szét brutálisan. Igaz, neki is csak igen különleges körülmények között.

Nagyon sajnáltam Tündét, hogy ilyen véget kellett érjen, s határozottan bosszúszomj vett erőt rajtam a hallottak eredményeként.

A másik példával az ilonák – így Tünde is – különleges képességeit próbálom érzékeltetni.

Képzeljünk el magunk előtt egy csoport embert. De olyat, akik mind süketnémák. Ők rendkívül élénken és jól érhetően tudnak egymással kommunikálni, jelbeszéddel, de a hallók felé is jól tudnak érvényesülni, hiszen birtokában vannak a szájról olvasás képességének. És akkor most képzeljünk el közöttük mindezekkel a képességekkel felruházva egy olyan embert is, aki hall. Lehet például az egyiknek a rokona. Ez a rokon olyasmire képes, amire a csoport többi tagjai nemcsak, hogy nem képesek, de igazából még elképzelni se tudják azt, amivel ez a másik rendelkezik. Például, meghallgat egy Bach cantátát. Vagy meghallja azt, amit két ember a sarkon túl beszélget. A sarkon túl, tehát nem lehet látni.

Hát ilyen halló ember volt közöttünk, süketnémák között Tünde. És általában az ilonák. Arról, amire képesek, nekünk igazából elképzelésünk sincs. Mert nincsenek meg hozzá az érzékszerveink.

És akkor most gondolkozzunk el azon, hogy van-e olyan helyzet, amelyben a halló ember a süketnéma csoporttal szemben valódi és döntő hátrányban van? Igen, ilyen helyzet létezik. Úgy nevezik: hangzavar. Hát én csak így tudom a Tünde megölését elképzelni. Valaki, vagy valakik hangzavart idéztek elő, tudatosan vagy anélkül, de szerintem tudatosan, abban a világban, abban a létezésstartományban, amit ő felfogni és érzékeltetni képes volt, hogy a képességei nem csak, hogy ne érvényesüljenek, de valósággal össze is zavarodjanak. Most már csak az a kérdés, hogy ki tette azt, hogyan és miért? Ez persze mindjárt három kérdés is. Ami már kezdettől nem hagyott nyugton. De el voltam készülve arra, hogy még több kérdés is lesz. Amiket mind nekem kell majd megválaszolni. Mert más még csak gondolni sem képes rá. Nagyon haragos voltam.

Még beszélgettem Dórával egy darabig, de már nem erről a témáról. Talán megérezte, hogy az nekem kínos, talán nem is figyelt oda. Megemlítette, hogy az édesanyja hirtelen halála az apjának is hatalmas megrázkódtatást jelentett.

– Még azt hittem, nem is éli túl. De valahogy mégis túltette magát rajta. Nehéz lehetett, mert különben is elég nagy csapások érték mostanában.

És elmondta, hogy a nyugdíja jó részét levágták, de aztán nem kapta vissza, mint a többi nyugdíjas katonatiszt. Hanem azzal a maradékkal élt tovább. Persze reklamált, de annyit ért

az, mint hótt lovon a patkó. Azonkívül rájött, hogy figyelik is. Nem volt nehéz, mert volt egy ember, aki úton-útfélen fényképezte. El is kapta az illetőt, de még annak állt fennebb. Persze a SRI-től volt. Brutalitást emlegetett meg, hogy még most is fáj a feje. Szerencsére voltak tanúk és nem sikerült mindegyiket megfélemlíteni. Így nem végződött rosszul az egész, na de addig...

Persze tudta, nem csak ő, de Dóri is, meg mindenki a környezetében, hogy nem igazán megfigyelésre ment ki az egész. Ha azt akarta volna, akkor azt minden feltűnés nélkül megtehetette volna úgy, hogy észre se lehetett volna venni. Gondolom, provokációnak szánta. Várta, hogy Miklós mikor veszi el az önuralmát. Hát, rendesen bírta.

Azt már csak később tudtam meg, hogy Miklós, a nyugdíja ekképpen lecsökkenvén, dolgozott is. Egy multicégnél volt biztonsági felügyelő. Volt, mondom, mert nem sokkal az elmondottak után elvesztette azt az állását. Nos, ilyen, s ehhez hasonlóak előzték meg a nagynéném halálát. Nem csoda, ha kiborult.

A kiborulás voltaképpen csak közről volt látható, mert Miklós nem hangoskodott, inkább mind jobban visszavonult. Emberkerülővé lett. A hallottak hatására kezdtem mind inkább úgy gondolni, hogy meg kellene látogatnom a családot. Amúgy is létezik olyan rokonoknál, hogy részvétlátogatás, hát egy kissé legalább informálódom is.

Az igazi meglepetés az volt számomra, hogy voltaképpen nem láttam idősebb Miklóson azt a visszahúzódottságot, amit Dóra említett nekem a beszélgetéseink folyamán. Igaz, ő mindig szigorú volt, önmagával még inkább, mint másokkal, s a vékony, szoborszerű arcon most sem látszott különösebb változás. A részvét témáját egy rövid félóra alatt kimerítettük, s utána nem volt miről tárgyalni. Otthon volt pedig Miki is és Dóra is, nem lehetett tehát csak úgy felállni és elmenni. Már csak azért sem, mert Dóra elég ritkán volt otthon, és végső soron ő is barát is volt, nem csak rokon. Nem is szólva Mikiről. Azt történt hát, ami ilyenkor mindig történni szokott, vagyis, hogy mindegyikünk (közülünk, fiatalabbak közül legalább is) elmondta, hogyan alakul az élete, mivel lendíti, előre vagy hátra, a világot. A kicsit, a magáét, vagy/és a nagyot, a külsőt. Én is elmondtam hát a házasságom történetét. És ekkor, egy ponton a házigazda mintha levetette volna a visszafogottság álarcát, megélnékült és kérdezni kezdett.

– Azt mondtad, Birkás?

– Igen. Miért? Ismered?

– És azt mondtad, milicista volt Hollóhegyen?

– Azt.

– Olyan drabális, durva arcú ember?

– Olyan.

– Te Kiscsabi! Vigyázz azzal az emberrel!

– Jó! Szerencsére attól az egy esettől eltekintve, semmi közöm nincs és nem is volt hozzá.

Azt se tudja, ki vagyok.

– Biztos vagy te ebben?

Vállat vontam.

– Ki lehet biztos bármiben is? És különben, miért kellene tartanom egy volt őrmestertől?

Egy levetköztetett milicistától.

Az ezredes elgondolkozott.

– Bîrcaş Ioan. Mert ez az igazi neve. Csak mi neveztük Birkásnak, de azt is csak a háta mögött. Igen. Milicista őrmester. Ez volt a legkedvesebb álcája. Valójában ezredesi rangban volt. A szekunál természetesen. Ugyanaz volt a rangunk. Már régen tábornok kellett volna legyen. De nem lett, mert közbejött a változás. Akkor megszüntették a szekut. Elég sokat vacilláltak hozzá, hogy kit vegyenek át, hova és hogyan. Végül is leszerelték. Ezredesi rangban. Azt hiszem, a kegyetlensége volt a főök. Egyszer láttam, amint egy embernek kirúgta az

elülső fogait. Az állcsont jó része is vele ment. Pitiáner tolvaj volt az a fickó, én nem is tudom, hogyan került a szeku látókörébe. Lehet, hogy valami olyat lopott, amit nem kellett volna. Vagy ki tudja. Mindenesetre bátor ember lehetett. Akkor nagyon elverték. Birkás személyesen is méltóztatott vagy kettőt rúgni bele. Egyébként ezt szerette is. A delikvensék kínzását. Azokét, akik nem tudtak visszaütni. De azért őrizkedj tőle! Egyáltalán nem buta ember, a jellegzetes degenerált ökörfefe ellenére. Sőt! Igencsak ravasz róka. És sértett ember. Tudod azért, hogy nem lett belőle tábornok. A nyugdíjazáskor sem.

– Te az lettél...

– Igen. Valószínűleg engem is utál. Megfojtana, ha tehetné.

Miklós egy kissé elgondolkozott az elmondottakon. Többet nem is nagyon szólt. De akkor már nekem se nagy kedvem volt hozzá. Felálltam hát és hazamentem.

Bekeháti Miki egy idő óta azt a voltaképpen helyes szokást vette fel, hogy úszni járt a hétvégeken. Fiatal tanár létére nem éppen mozgalmas élete volt, mindenképpen jól tett hát neki az a kis mozgás. Eleinte Dórát is vitte, de mivel a húga nem tudott úszni, sosem tanult meg, hát később inkább békén hagyta. Különben is Dóra rövidesen visszautazott Szentendrére. Várta őt is a munka.

Hát ott akadt össze Miki Zsókával. A strandon. Akkoriban az ilyesmi elég sűrűn előfordult, hogy régi ismerősök, mindenki elfoglalt lévén, ott találkoztak össze, sokszor évek után.

Zsóka valahonnan Csíkországból származott, ezt a neve is mutatta, mert Murguly nevű ember körülbelül székely kellett legyen, de hamar elkerült onnét. A szülei szegények voltak, nem tudták vállalni a taníttatását, kapóra jött tehát neki a V.-beli villanyszerelő nagybácsi. Aki felajánlotta a taníttatás költségeit, nem kérve egyebet cserébe, hogy a kislány ott lakjon nála, s ott végezze el az iskolát. A Jancsi bácsi házassága gyermektelen volt, jól esett hát nekik az a kis vidámság, amit a leányka hozott magával. Bár természetesen tudták, hogy ez a helyzet nem marad így örökre. Nem is maradt. Zsóka, aki így lett a Bekeháti Miki iskolatársa, tizenhét éves korában összeismerkedett egy Robert Cohen nevű férfiúval, szült neki egy Marci nevű fiút, s kimaradt az iskolából. Az érettségét már magánúton tette le.

Robert vagy nem volt rossz ember, vagy csak szégyellte volna magát, hogy a feleségének semmi végzettsége ne legyen, hozzásegítette hát, hogy egyetemet végezzen. Mivel ő maga bankár-féle volt, hát úgy döntöttek, hogy legjobb lesz, ha Zsóka is gazdaságtant tanul.

Érdekes évek következtek. Lázás fellendülés úgy az ország, mint annak polgárai számára. Róbertet is elvitte a karrier, egy nagy külföldi bank elcsábította aligazgatónak. Mivel pedig jó esze volt és olyanok is voltak, akik a hóna alá nyúljanak, hamarosan az IMF egyik igazgatói székében találta magát.

Hogy eközben Zsóka mit csinált? Neki eleinte az egész idejét lefoglalta az egyetem és a Marci fiú nevelése. Akivel különben is voltak némi bajok. Egyesek azt mondták, hogy enyhén autista, mások azt, hogy szociálisan egy kissé visszamaradott, meg még másokat is mondtak, de pontosat senki nem tudott, mivel a gyermek nagyon ritkán szólalt meg. Igaz, hogy akkor általában értelmesen. Hát egy ilyen gyermek nevelése azért lefoglalja az anyát. Nem is csinált Zsóka különösebb karriert eleinte. Valami bankba bekerült azért, gyanítom, hogy abban is a Róbert keze lehetett, s szép csendesesen éldegélt. A házassága pedig akkoriban a telefonálásban merült ki.

És ez így is maradhatott volna akár örökké is, ha nem áll elő az a különös helyzet, hogy egy irgalmatlanul nagy pénzügyi konzorcium „zöldmezős” beruházást kívánt beindítani az országban. Hogy aztán az egész kelet-európai tevékenységüket onnan irányítsák. Volt pedig len valahol a Mezőségen, egy kihálófélben levő faluban egy elhagyott, régóta nem működő hőerőmű. Olyan, amilyen épp elég akadt nem csak Erdélyben, de máshol is. Hát annak a két hűtőtornyát vette meg a cég, hogy majd átalakítások után jók lesznek központi épületnek. És aztán éppenséggel Cohen Róbertet kellett nekik megkérdezni, hogy nem tud-e valakit a helyi igazgatói posztra. Hogy Róbert miért épp a feleségét ajánlotta, nem akadt-e más jelölt, vagy az

asszonyka tényleg jó és megbízható volt, esetleg mindössze a családi összefogás mondatta vele azt, amit mondott, ki tudná azt ma már? Így történt azonban, és egy igen rövid és intenzív építkezési szakasz után – van elég pénze a bankoknak – Zsóka elfoglalta a helyét Marosbarmodon az igazgatói irodában. Mert ez volt a neve a helységnek. Vagy nem? Nem hiszem, hogy lényeges lenne. Ekkor úgy nézett ki, hogy mindenki révbe jutott. Róbert ugyan ezután is elérhetőnek bizonyult, kivéve telefonon, de ezt Zsóka már megszokta. Egyébként is, igen jó kinézésű körzeti orvos volt a faluban. Igaz, őt először el kellett szédíteni a helyi iskola egyik tanárnője mellől, aki pedig még ismerős is volt, de hát ilyen az élet, aki bírja, marja. Hát Zsóka bírta.

Mondom, semmi baj nem lett volna, de az idő telt, s a Marci gyerek tizenöt éves lett. Még az sem lett volna tragédia, másokkal is megesett, de ilyenkor a fiúk kezdenek komolyabban pillantgatni a szebbik nem megfelelő korú képviselői felé. Hogy aztán Zsókanak nem volt-e elég ideje a fia nevelésére, vagy a srác antiszociális magatartása nyilvánult meg extrém formában, esetleg egészen másról volt-e szó, azt utólag már lehetetlen kideríteni. Tényleg lehetetlen.

Annyi tény, hogy a Gabika eltűnt. Mivel egy barmodi parasztlánynak nem szokása megszökni egy ünnepelt színésszel, honnan is venne ilyet, a népek kezdtek arra gyanakodni, hogy valaki megölte s eltette láb alól. Az is eléggé természetes, hogy a Marcira gyanakodtak. Hiszen csak látták a nem mindennapi viselkedését éveken át.

Ha egy akármilyen parasztlány eltűnik, az általában nem szokott különösebben nagy port felverni. A helyi rendőr, ha van ilyen egyáltalán, nyomoz egy pár hétig, s ha nem kerül elő, akkor egy idő után ad acta teszik az ügyet. Elvégre vannak más nyomoznivalók is a világon. Igen ám, de a Gabika nem volt egy éppen mindennapi kislány. A nagynénje, nevet is írhatnék, de nincs értelme, akkoriban feltörő, tényleg különleges festőnő volt, aki élemedett kora és mozgásszerűlt volta mellett is nagy patáliát csaphatott. Meg is kezdte. Így a városból gyorsan kiküldtek egy vizsgálóbíró. Aki viszont rövid nyomozás után abbahagyta az ügyet és nyugdíjba ment. Attól fogva nem foglalkozott egyébbel, csak a háza építésével. Hogy honnét telt neki arra, megfoghatatlan! Hiszen egész addig tele volt adóssággal.

A festő nagynéni ezután rövid idő múlva meghalt. „Na, hiszen elég idős volt!” mondhatták a népek, sőt a megye fiatalabb festőnemzedéke még fel is lélegzett, hogy most majd az ő idejük is el fog jönni. Igen ám, de ő már eléggé exponált ember volt, hát egy komoly ügyészt küldtek a befulladt vizsgálatot folytatni. Még hozzá nem is a megyéből, hanem V.-ből kérték kölcsön éppenséggel a híres-hírhedt Ionut Amarieit. Na, ő már komolyan nekifogott. Értette is a mesterségét, fel is volt bőszerű az elődje kétbalkezes mivoltán, hát eredmény kezdett mutatkozni. Mind közelebb került a hurok a Marci fiú, és implicite a Zsóka nyakához.

Nosza, sűrű telefonálás kezdődött Svájc és Marosbarmod között. Hogy miket beszéltek meg ketten, férj és feleség egy lenyomozhatatlan telefonvonalon, olyan is van annak, akinek pénze van rá, azt a dolog természetéből következően nem lehetett kideríteni.

Azután gyors egymásutánban a következő dolgok történtek:

Levették Amarieit az ügyről. Ezt maga a miniszterasszony közölte vele személyesen. Hogy ezenkívül még mit közölt, az természetesen közöttük maradt.

Eltűnt a Marci fiú. Vagyis, egész pontosan, az apja felültette egy Norvégiába tartó repülőgépre. Mindezt telefonon rendezték el, ő maga még most sem jött be az országba.

Amarieinek rövid ideig egyéb ügyeket adtak, aztán pedig, tél vége felé, egy igen hideg éjszakán, megfagyott a saját háza előtt az udvaron.

A bankkonzorcium meggondolta magát, mégsem Barmodon építették ki a saját kelet-európai hálózatuk központját. Leszereltek mindent, felhagytak a készülődéssel.

Zsóka pedig rövid időn belül elvált a férjétől. Hogy milyen kifogásai lehettek a Róbert viselkedése ellen, az felfoghatatlan, hiszen évek óta nem is látták egymást. Vagy éppenséggel ezt unta meg? Lehetséges.

Ez volt a történet előzménye, de igen röviden. Máshol, mások már leírták, bővebben is.

És, igen. Zsóka állás nélkül maradt. Hogyisne maradt volna, ha egyszer az egész intézményt elvitték a feje felől? Persze próbálkozott munkát keresni, hiszen jól képzett volt. De hogy történt, hogy nem, valahogy semmi se sikerült neki attól a pillanattól kezdve. Még a fiát sem volt képes látni.

Aztán megint eljött a tavasz – sötét, komor tavasz volt az a Zsóka számára – és el a nyár is. Még nem volt harmincöt éves és befejezett ember volt. Kilátás... semmi. Munkát azért még általában tudott szerezni, nem kellett egy darab kenyérért visszautaznia a szüleihez, Csíkországba. Különben is, a székely nőket azért annál keményebb fából faragták.

Kis cégeket keresett, egyszemélyeseket, idős cipész bácsikat, orvosi rendelőket, néha akadt egy-egy jobban jövedelmező autorizált fizikai személy is. Ács, vízvezeték-szerelő. Zugkönyvelést vállalt. Nem volt ez hasonlítható a barmodi intézet igazgatói székével, de meg lehetett belőle élni. Keményen elhatározta magában, hogy nem adja meg magát. Szeptemberben már elmondhatta magáról, hogy legalább aprópénz problémái nincsenek. Vagyis elmondhatta volna, ha lett volna kinek. Mert egyre inkább magára maradt. Illetve kettesben, a munkájával. Igaz, nem lehet azt se mondani, hogy ne találkozott volna emberekkel, ez már a munkája miatt sem volt lehetséges, de az olyan ismeretség nem számított. Munka, nem egyéb.

Nyáron találkozott Bekeháti Mikivel, ez jól esett neki. Hogy még vannak emberek, akik emlékeznek rá. De az se tartott három napnál tovább. Miki éppen egy nem valami jól sikerült nyári táborozásból jött, tele volt élményekkel s azok nem voltak éppen pozitívak. Valami sovén banda támadta meg a tábort, haláleset is történt, szóval Miki nem volt jókedvű abban az időben. A táborban egyébként is eléggé közel került Boros Csillához, aki ugyan jó néhány évvel idősebb volt nála, de akkor éppen segítségre szorult. És Miki, mint udvarias fiatalember, jó ideig kísérgette Csillát, míg rájött arra, hogy ő is a saját életét kell élje, nem élheti a másét, akármennyire is szüksége van valakinek segítségre. Szóval, bizonytalanságot árasztott maga körül a srác és Zsókanak éppen akkoriban pont biztonságra lett volna szüksége.

Igaz, mégis volt valami pozitív hozadéka is a Mikivel töltött néhány napnak. Rájött ugyanis, hogy éppen ezek az ifjúsági találkozások hozhatják el számára a kiszabadulást az egyedüllétből.

És még mindig bántotta a tudat, hogy Róbert elvitte Marcit valahová, ahol ő még csak nem is láthatja. „Vajon milyen lehet? Kilábalt abból a bajból, amiben volt?”

Az eszével tudta, hogy Róbert azt tette, ami a fiának a megmentésére egyedül lehetséges volt, tudta, de sehogy sem volt képes elfogadni.

Csilla is tudta, hogy az ő idillje Mikivel nem fog sokáig tartani. Azért persze húzta, ameddig lehetett. Megtörténik néha a nőkkel, hogy egy náluk jóval fiatalabb férfival jönnek össze. Az ilyen kapcsolat ritkán szokott tartós lenni. Általában a férfi az, aki egy idő után elkóricál, s ez a nőnek általában igen rosszul szokott esni. Csilla azonban nem volt sem buta nő, sem az nem volt szokása, hogy önmagának hazudjon.

„Vajon, mikor jön el ennek az ideje?” gondolta néha. Egyre sűrűbben. Egy idő múlva már szinte várta, hogy mikor jön elő Miklós a szomorú hírrel. Ez a gondolat mérgezte a napjait. Éjjel erről álmodott, nappal is csak erre tudott gondolni. Ezzel párhuzamosan, ez már csak így szokott lenni, egyre nehezebben kibírhatóvá lett. Miki is látta, hogy Csillát emésztí valami, de nem mert rákérdezni. Hát csak éltek egymás mellett, kerülgették egymást, mintha már húsz éve volnának házасok. Mindkettő félt attól, hogy a másik, ha megszólal, mit fog mondani.

És akkor, érdekes módon, vagy tán nem is úgy, hanem törvényszerűen, találkozott Miki Zsókéval. Csillának éppen valami pár napos dolga akadt egy másik városban, valahol az ország belsejében. Ez is így szokott történni. De hát ez csak háromnapos szerelem volt. Vagy még az sem. Hogy milyen beleérző képességük van egyes hölgyeknek, azt férfiember soha meg nem tudja fejteni, de tény, hogy hazajöve Csilla mindössze szétnézett a lakásban és azonnal meglátta, hogy valami történt. És azt is sejtette, hogy mi lehetett az. Nem csinált

patáliát, nem is lett volna értelme, mert Miki semmiképpen nem viselkedett máshogy, mint annak előtte. Nem is lett volna neki miért. Hiszen Zsóka jött és ment. Valószínűleg soha életükben nem fognak már találkozni többé. Talán az, amit Zsóka elmesélt az alatt a nem is egészen három nap alatt, talán az eddigiektől különböző információk, amelyek nem is a viselkedését változtatták meg, inkább csak a módot, ahogyan a körülötte való világot nézte. Talán ilyesmi lehetett, ami Csillának feltűnt. Nem tudom. Annyi mindenesetre tény, hogy a rákövetkező napon, amikor Miki hazajött, Csilla már nem volt a lakásban. Helyette csak egy rövid levél, egy kitépett papírlapra írva, amelyben tudatta, hogy elmegy, mert nem tehet mást, és hogy köszöni azt, amit Mikitől az elmúlt év folyamán kapott, de őt ezentúl már ne keresse.

Miki mindenesetre megdöbbsent a kis levélkét olvasva, második reakcióként pedig nagyon megharagudott Zsókára, de már semmit se tehetett. A rá következő napon aztán meggondolta, hogy végeredményben Csilla több mint tíz évvel idősebb nála (volt az tizenöt is) és hogy úgy se lett volna már sok idő számukra, tényleg ideje volt hát, hogy Csillát elengedje. Mert mit is kezdhett volna az a szegény nő, ha véletlenül csak öt vagy tíz év múlva távolodnak el egymástól? Így legalább van valami esélye annak is, hogy az életét újrakezdje. Valahonnan.

Még egy nap után már arra is rájött, hogy annak sincs értelme, hogy Zsókára haragudjon. Neki sem lehetett kellemes élete. Ráfért egy kis vigasztalás. Vannak ugyanis olyan férfiak, akik folyton vigasztalni akarják azt a nőt, aki megtetszik nekik, ahelyett, hogy egyszerűen csak szeretnék. Úgy néz ki, hogy Miki is ebbe a kategóriába tartozott. Akkor még. De szerencsére elég fiatal volt, akár jó irányba is változhatott.

Még volt egy, az előbb említettek mintájára szervezett egyhetes táborozás azon az őszön, s Zsóka most úgy gondolta, hogy elmegy oda. Tán egy kicsit eltávolodik azoktól a gondolatoktól, amelyek állandó jelleggel foglalkoztatták. Egy hét nem a világ, s talán ennyit még megengedhet magának.

Végül is a táborozás, amelyre elment, nem éppen olyannak bizonyult, amilyennek elképzelte. Jó egy éve új vezetése volt az államnak, s ekkoriban nagyon úgy tűnt, hogy ez a vezetés fel akarja számolni a még létező magyar közösségeket. Vagy éppenséggel a magyarokat, nem lehetett tudni. No persze, minden akció reakciót szül, ez már a világ kezdete óta így van. Így aztán ez a táborozás tulajdonképpen tiltakozó megmozdulás volt. Az volt-e eredetileg is, annak volt tervezve, vagy csak a körülmények kényszerítő ereje következtében alakult át ilyenformán, nem lehetett tudni.

Zsóka új gondolatokkal ismerkedett meg. Ilyen dolgokra azelőtt sose figyelt, nem is érdekelték igazából. Ő a gazdaság tudója akart lenni, azzá is lett, de valami személyes kérés, tétovázás, efféle folytán lemaradt az olyan típusú események fő sodráról. Vagy csak hogy nem a megfelelő emberhez kapcsolódott? Ezen már sokszor elgondolkozott azóta, hogy Róberttől elvált. Most pedig rá kellett döbbsennie, hogy lám, a gazdaságot sem a piac vegytiszta törvényei igazgatják, hanem igen nagy befolyással bírnak egyéb tényezők is, amikre addig egyáltalán nem figyelt. A saját életének a lefelé irányulásában is főképpen személyes okokat sejtett, s lám, most fiatal, még nála is fiatalabb előadók, a mechanizmus rejtett rugóira és fogaskerekeire mutattak rá, amiket eddig mindig kihagyott a számításból. Persze, hogy a vitákban élénken részt vett, amely viták, amikor a partnerei megtudták, hogy ki is ő valójában, valósággal felizzottak. Opponensei akadtak, olyan fiatalok személyében, akiknek addig a létezéséről sem tudott, de akiknek az érvei kivédhetetlenek voltak. Bizony megesett, hogy sírva ment haza a sátrába. Még jobban is elkeseredett volna, ha éppen nincs ott Flaviu.

Mare Flaviuval a második napon akadt össze, meg is lepődött, hogy mit is keres a srác egy ilyen rendezvényen. Meg is kérdezte, de a fiú azzal kerülte meg a választ, hogy őt minden érdekli, ezért jött ide is el. Annak ellenére, hogy Zsóka a legtávolabbról sem volt megelégedve a válasszal, a harmadik napon már egy sátorban laktak. Ő szerette magát modern nőnek tekinteni, de ennek a gyors összelelegedésnek nem főképpen ilyen oka volt. Szerepet játszott abban a Flaviu behízsgő modora, de a késő estig tartó viták elkeserítő végkicsengése is.

Flaviut különben már rég ismerte. A családját is, valamennyire. Az anyja, Stela, tanított abban az iskolában, amelyben ő is végzett. Az apa pedig vasutas volt, helyettes állomásfőnök egy, a városhoz közel eső állomáson. Stabil polgári család volt tehát. Stela egyébként anyai ágon Monea lány volt, akit a vasúti szakember, a mindenki által elismert szépsége és műveltsége ellenére, elég nehéz elszánás után volt hajlandó feleségül venni, a családi kötődése miatt. Akkoriban már nem szívesen közösködtek az emberek köztudottan szekus családokkal. Hacsak maguk is nem vonzódtak ahhoz a pályához, valamilyen okból. Mare Andrei nem volt ezek közül való, így a Stela feje csak akkor került főkötő alá, amikor már jókora hasa volt. Flaviunál aztán az is különös volt, hogy amilyen szép emberpéldányok voltak a szülei, olyan csúnya, durva arca volt neki kiskorában. Aztán felnőtt korára még inkább olyan lett. Talán éppen azért lett olyan udvarias, behízsgáló modora, mintegy kompenzálásként. De hasonlítani egyik szülőjére se hasonlított. Még arról is suttoztak a népek egy időben, hogy tán elcserélték véletlenül a szülészetet. Ki tudja, mi lehetett az igazság a dologban. A szülők nem csináltattak DNS tesztet. Akkoriban még nem is lehetett, később viszont nem is akarták, különösen, amikor rájöttek, hogy a gyermeknek milyen éles esze van.

Zsóka is örült Flaviunak, ha éppenséggel csodálkozott is kissé a jelenlétén, de aztán a srác elmagyarázta neki, hogy mindaz, amit ott hall és lát, az javarészt politika, s mint olyant is kell tekinteni. A közgazda Zsóka nem fogadta ugyan el ezt a magyarázatot, de nem vitatkozott különösebben, inkább örült, hogy nincs egyedül. Bár azt is tudta, legalábbis az eszével, hogy Flaviuval a kapcsolat nem lesz sem tartós, sem szoros. Egyiket az egyik, másikat egy másik helyhez kötötte a munkája, de nem is volt ez olyan nagy baj. Zsóka maga sem kívánt egyelőre szorosabb kapcsolatot. Hát, amikor vége lett a tábornak, megegyeztek ugyan, hogy majd még írnak, találkoznak, de például dátumot nem határoztak meg.

– Majd mindenképpen jelentkezem!

No, ezt se igen hitte el Zsóka, de csatlakozott ezúttal. Mert bizony Flaviu jelentkezett. Igaz, nem éppen mindennap, nem is tehetne volna a munkája miatt. Milyen munka volt az? Biz azt ő nem mondta, Zsóka meg nem kérdezte. Eleinte, a táborban azért nem, mert egyébbel voltak elfoglalva, igaz – mindketten mással. Flaviu Zsókéval, Zsóka meg Flaviuval. Később meg már udvariatlan dolog lett volna rákérdezni, hogy „ugyan bizony drága párom, mivel is foglalkozol te ebben a világban?” Néha ugyan történt egy kis példálózás, de Flaviu minden alkalommal elütötte valami tréfával. Valami gazdasággal kapcsolatos dolog lehet az is, gondolta Zsóka és ebben meg is nyugodott. Láta ugyanis, hogy Flaviu is ért a pénzügy dolgaihoz, nem ugyan jobban mint ő, de majdnem. Hát valami ilyesmi lehet, méghozzá eléggé kötött munkaidő szerint, mert különben jóval gyakrabban jött volna látogatására. Zsóka igen szép nő volt ugyanis és azok a férfiak, akikhez eladdig szerencséje volt (vagy szerencsétlensége) a világ végére is elmentek volna érte, úgy kellett őket nagy nehezen levakarni.

Azért néha az is megesett, hogy ő gondolt arra, hogy Flaviut meglátogassa, a várost tudta, de a férfi olyan elegánsan húzódott félre a látogatási ajánlat elől, hogy igazából még haragudni se lehetett rá.

– Lehet, hogy nős? – sajdukt bele a Zsóka szívébe a kérdés. De aztán rá kellett jönnie, hogy az mégsem valószínű. Hiszen ha másképp nem is, de telefonon Flaviut bármikor el lehetett érni, még éjszaka is. Ilyen egy nős férfinál nem lehetséges. – De akkor mi lehet? – sehogy se tudott rájönni. Ilyenek ezek az okos nők. Minden megjárja az eszüket, csak éppen a valóságra nem gondolnak, vagy legalább csakis utoljára. Akkor, amikor már semmi hasznát nem lehet venni.

– Valami törvénytelen? De akkor meg hogyan lehet olyan szigorúan betartott a munkaidő?

Egyébként, derült fel a mi hősnőnk, úgyis mindegy, hogy nős-e, vagy nem, mert ő nem szándékozott hozzá férjhez menni. Elege volt már akkorra a házasságból sok időre.

Aztán....? Aztán pedig elkezdtek eljönni a nemszeretem idők.

A csoda vigye el, akkor, amikor belekezdtem ennek a történetnek az elmesélésébe, egy percre se gondoltam volna, hogy valami művészi prózát kell produkálnom. Nem tudok én, csak történeteket elmesélni. Pedig milyen jó dolgom volna, ha értenék a művészkedéshez! Hogy tudnám kiszínezni azt a folyamatot, a költészet és a pszichológia eszköztárával, hogy hogyan süllyedt Zsóka mind mélyebbre a társadalom bugyraiba (mert annak is vannak ám, nem csak a pokolnak. Vagy egyre megy a kettő?)

Először csak azt vette észre, hogy mindinkább megritkulnak a kliensei. Azok a cégek, amelyeknek a könyvelését rendben tartotta. Csak nagyon kevés maradt közülük, s mindenféle kifogással éltek, hogy találtak egy rokont, vagy, hogy nehéz a lakását megközelíteni. Aztán már azt se. Mert nem volt lakása többé. Kirakták a szűrét valami mondvacsinált indokkal, bár igaz, hogy akadozott néha a lakbérfizetéssel is. De – csak akadozott. Mert végül mindig is szavának állt, ha nehezebbre esett is. Pedig akkor már sok mindenről lemondott. Még a divatos ruhákról is. Ami pedig egy nőnek, főleg ha szép nő, valóban létfontosságú.

– Nem jól van ez így – mondta ki végül Flaviu a verdiktet. – Előbb-utóbb mindenedből kifogysz. Csinálnod kéne valamit!

– De mit?

– Egyelőre nem tudom. De majd körül fogok nézni.

A körülnézésből aztán az lett, hogy a süllyedés még inkább meggyorsult. Hol egyik, hol másik haverrel kellett „kedvesnek lenni”.

– De hát nem voltál te szűzlány akkor sem, amikor megismertelek.

– Az igaz, csak hogy akkor a partnereimet én magam válogattam meg, most pedig...

– Most pedig azt teszed, amire az élet rákényszerít. Mint mindenki. Na de, ha ez éppen olyan nehezedre esik, hát vegyél be előtte valamit, ami „feldob”.

És így történt.

Hogy hogyan is alakultak az anyagi ügyei, azt Zsóka sose tudta meg igazából, mert akkor már mindenét Flaviura bízta. De ha nem bízta volna is, akkor is a férfi kezelte a pénzügyeit. Mégpedig igen szigorúan. Egy idő után aztán már más városokba is el kellett utazni „kedvesnek lenni”. És az az idő is eljött, hogy az undor annyira erőt vett rajta, hogy egy éjszaka kiugrott a mozgó vonatból. Flaviu éppen nem volt ott, de ha ott lett volna is, kétlem, hogy utána ugrott volna. Alighanem felírta a veszteséglistára.

Pedig Zsóka nem halt meg. Véletlenül éppen egy állomásnál ugrott ki, ahol a gyorsvonat amúgy is lassított, a peron is egyenes volt, meg szerencséje is volt. Gurult ugyan vagy tíz-tizenöt métert, hol az orrán, hol a fenekén, de annál egyéb baja nem történt. Mivel pedig alkohol is jócskán volt benne, hát ott helyben el is aludt. Csak akkor, amikor már reggeledett, s hideg kezdett lenni, akkor tért magához és nézett körül. Meglátta a primitív falusi állomás feliratát is.

MAROSBARMOD.

Ez volt a vég. A társadalom legalja, legalábbis számára. Hogy ott, ahol valamikor nagy hatalmú igazgatónő volt, most mint lerobbant, lerészegedett, bedrogozott prostituált jelent meg újra, se állása, se pénze. És hogyan? Még csak nem is önként. Mert ha tudta volna, hová veti a sors, biztosan továbbment volna, legalább egy kicsit.

Egy kicsit még feküdt ott, ahová leesett. Gondolatok nélkül. Csak úgy, a fekvés kedvéért. Aztán valahogy feltápáskodott. Fázott is. Mostanában állandóan fázott. Amikor nem volt melege. De az a melegérzés hányingerrel járt, szédüléssel, és valami meghatározhatatlan rossz érzéssel, amelyet csak egy éve tanult meg, hogy van. Tudta, az elvonási tünet. „Jó lenne egy kis fű! Vagy akármi, amittől megszűnik ez az érzés. De nincs. Lehet, hogy most már nem is lesz. Pedig a rosszullétnek ez csak a kezdete. Még rosszabb is fog jönni.”

Megpróbált elindulni a falu felé. Nehezen ment, csak vonszolta magát. Pedig egy-két horzsoláson kívül semmi baja nem volt. Tudta, hogy óriási szerencséje van, hogy él. De nem érezte szerencséinek.

A falu szélén két asszonnyal találkozott. Rájuk ismert, amikor még itt dolgozott, sokszor látta őket. Mindig együtt sétáltak. Beszélgettek is, de csak a mindennap előforduló dolgokról. Nagyon butáknak tartotta őket akkoriban. És még azután is sokszor kuncogott magában. A butaságukon. Most nem érezte úgy, hogy nevetnie kéne rajtuk. Megérezett valamit abból, ami ezt a két asszonyt mindig a túléléshez segítette. Nem tudta, soha nem mondta neki senki, hogy ez az, amit bölcsességnak szoktak nevezni. Jobb híján. Ez az elnéző tudomásulvétele a mások, az „okosok” ballépéseinek, és azok sokszor tragikus következményeinek.

A két asszony nem ismert őrá. Nem is lehetett volna, hiszen nagyon sokban különbözött attól, amit még néhány évvel azelőtt láttak. Ha látták egyáltalán. Mert olyan elképesztő társadalmi magasságban volt fölöttük, hogy tán nem is látták meg. Azért mégis felé tartottak. Először arra gondolt, hogy elinal, ne ismerjenek rá. Aztán eszébe jutott, hogy már késő. Csak rosszabb lenne.

Az egyik, amelyik a jobb lábára sántított, megszólította.

– A szüretre jött?

A hangja olyan reszelős volt, hogy Zsóka majdnem elköhögte magát a hallatán. „Mit? Szüret? Hát persze! Ősz van. Ilyenkor szüretelni szoktak.” Ráhagyta, hogy igen. Régebben, amikor még a toronyban lakott, sokszor látta a domboldalon a szép, szabályos szőlőültetvény-sorokat. Tetszetek neki. „Hát úgy látszik, most szüretelnek.”

– Ha akar, menjen az uramhoz! Neki kell a munkás. Menjen csak előre a falu másik végéig, s ott, ahol a domb kezdődik, s egyenesen nekimegy a kapunak. A többi birtok távolabb van. Vagy már van szerződése?

Zsóka intett, hogy nincs. „Tényleg, jó lenne valami munkát találni, mert szinte egy vasa sincs. Még azt se tudta, mit fog enni majd és miből.” Erre, mint valami vezényszóra éhes lett.

– Köszönöm! – mondta alázatosan a két asszonynak, és tényleg elindult a mondott irányba.

Az utat ismerte, a kaput is gyorsan megtalálta. A ritkásan összerótt kapu, de a mellette lévő kerítés sem védett voltaképpen semmit. Csak jelzésként szolgált. A kapun belül két fabarakk, egy kisebb és egy nagyobb. A kicsinek az ajtaja nyitva volt, benn egy régi, kopott íróasztal mögött nagydarab ember ült. Lehetett olyan negyvenöt éves.

– Jó napot! Dolgozni jött?

Zsóka motyogott valamit, hogy igen.

– Mi a neve?

– Murguly Erzsébet.

– Mivel jött?

– Vonattal.

Az ember felkapta a fejét.

– Jön most vonat?

– A gyorsal.

– De az nem áll meg itt!

– Leestem.

Az ember tágranyílt szemekkel nézett rá.

– Na, akkor nagy szerencséje van. Meg is halhatott volna.

– Jól meg is ütöttem magam.

– Tud egyáltalán dolgozni így?

– Tudok.

– Na jó. Nem kérdezősködök többet. De... ilyen cipővel aligha lehet. Menjen át a másik házba, s vegyen egy pár gumicsizmát! Van hol aludjon?

– Nincs.

– Nem baj, majd ott alszik a másik házban. Na menjen, mert mindjárt kezdenek. Egy óra-kor ebéd!

Az jó, gondolta Zsóka, mert már kezdett is éhes lenni. Átment hát a hosszú barakkba, ott voltak a gumicsizmák kitéve. Kiválasztott egy olyan párat, ami nagyjából illett a lábára, felhúzta. Közben körülnézett. A barakk elég tisztának nézett ki és kétfelé volt választva. Egyik oldala a férfiaknak, másik a nőknek. Úgy látszik.

Kinn a szőlőben aztán valaki beállította egy sorba, valami kosárfélével, hogy szedje. Néha majd jön egy puttonyos és elviszi, amit leszedett.

– Aztán ne sokat hagyjon a seregélyeknek!

Amikor már szét tudott nézni, látta, hogy a munkások nagyobbik része nő. Voltak vagy húszan. Férfit egyelőre csak hatot látott. Ment hát, ahogy tudott. A többiek néha beszélgettek, néha egyik-másik énekelt is. Zsóka nem ismerte a dalokat, de tetszett neki.

Délre jól megéhezett. De az elvonási tünetek is elemi erővel törtek rá. Alig tudott lábon maradni, de keményen tartotta magát. Az ebéd krumplipaprikás volt, kolbász és szalonnadarabkák is úszkáltak benne. „Pityókatokány” – gondolta automatikusan utána a Székelyországban használt nevet. Jól beebédelt a két sor között, s aztán – mivel a legtöbben ezt tették – pihent egy kicsit. Akkor kelt fel, amikor a többieket is látta felállni. Jó sok vizet ivott egy fémcsuporból. Jól esett. Mintha az elvonási tünetek is alább adták volna. Elég jól bírta estig, ezen meg is lepődött.

– Na! – mondta a gazda, amikor végeztek – nem is olyan rossz! – és ránézett Zsókára. Elismerően. – Elég jól bírta!

Pedig Zsóka azt hitte, hogy a többiek mind ügyesebbek voltak mint ő. A domb tetején leültek, ki hová akart, ott kapták meg a vacsorát is. Most már bor is járt hozzá a tavalyi termésből. Persze mesélgettek, énekeltek is, akinek volt hangja hozzá. Az a néhány férfi meg tette a szépet a nőknek. Ugyebár... a fiatalabbjának. Zsóka körül ketten is legyeskedtek. Az egyik maga a gazda volt, a másik egy hosszúra nyúlt fiatalember, akiről egy idő után kiderült, hogy a gazda fia. Úgy tűnt, hogy a nők nemigen vannak ellenére egy kis udvarlásnak. Aztán múlt az idő, mind elpárologtak aludni. Zsóka azt vette észre, hogy kettesben maradt a gazdával. A gazda fia is elpárologott már egy ideje.

Még beszélgettek egy ideig a gazda köpenyére telepedve. Majd a gazda egyszer csak a két kezébe vette Zsókát és lefektette a köpenyre. Maga is mellé feküdt. A nőben egy pillanatig felvillant, hogy kiáltani kéne, de aztán arra gondolt: „kinek?” Ellenkezni sem volt értelme, mert a gazdának nem csak az ereje volt rendkívüli, de a súlya sem volt megvetendő. És különben is „nem is olyan rossz ez” gondolta Zsóka magában egy idő után. És valóban. A hatalmas erő és a nagy súly ellenére a férfi nem volt sem durva, sem erőszakos. Inkább – érdekes volt még végiggondolni is – valami természetes kedveskedő finomság volt érezhető a mozdulataiban. Olyan, amilyent Zsóka az elmúlt másfél év alatt egyetlen partnerétől sem tapasztalt.

Aztán, a gazda finoman kézenfogta és lekísérte a hálóbarakkba.

– Jó éjszakát! Reggel fél nyolckor kezdünk! – ezzel vált el tőle.

A következő nap péntek volt. Nem is dolgoztak estig, csak úgy négy óráig. Ezután a szüretelők fizetésének a kiadása következett az éppen elmúlt hétre, majd a hétfő utáni munkák megszervezése. Lett volna. Zsóka egy kissé félreállt, végül is ő csak két napot dolgozott, nem is illett volna tolakodnia. Azt viszont így hamar észrevette, hogy az egész meglehetősen vonatottan halad. A gazdának volt ugyan füzete, amiben minden benne volt, minőség, gyorsaság és még ki tudja mi, csak egy kicsit nehezen tudta mindezt lejben kifejezni. Nézte egy darabig, de aztán:

– Bocsánat, gazda! Lehetne...

A gazda, anélkül is tele volt a feje, türelmetlenül felnézett.

– Erzsike?!

– Igen. Nem bánná, ha segítenék?

A férfi vállat vont.

– Jöjjön!

És akkor hirtelen minden a helyére került. Zsókanak mindössze egyetlen pillantásra volt szüksége ahhoz, hogy a füzetben leírt adatokat átlássa. Aztán csak két vonalat húzott keresztbe és attól fogva ontotta a fizetéseket. Mindössze néhány percre volt szüksége ahhoz, hogy mindenki meglegedésére végigcsinálja a procedúrát. Közben mondta is:

– Tudja, mi ezt így szoktuk.

Csak saját magának nem osztott pénzt.

– Nem akarok szemtelen lenni.

– Jó! De hiszen látja...

– Persze. De ez a főnök dolga.

A gazda neki is kiadta a pénzét, nem volt valami sok, de ő örült neki, és aztán meglepetésére megtoldotta még egy ötvenessel. Úgy tűnt, mintha Zsóka nagyon mérgesen nézne, ezért a gazda kénytelen volt magyarázkodni.

– Ez a könyvelőnek járna, de éppen máshol van dolga. Még emellett is én köszönöm, hogy elvállalta az ő munkáját. Tudja, én nem szeretek a pénzzel bánni. Nem is nagyon tudok, biztos, hogy észrevette.

„Így már más!” nyugodott meg Zsóka, mert már a nyelve hegyén volt egy csípős megjegyzés és az asztal ráborítása.

– Hát akkor, most mindenki hazamegy, akinek van szállása, hétfőn pedig megint más, inkább férfiakra való munka kezdődik. Kérem, hogy ilyenforma jelentkezés legyen. Igaz, nem tilos nőknek sem, de bírni kell. Aki itt nem találja meg a számítását, beszéltem Puskásékkal, ott lehet folytatni.

Majd Zsókához fordult.

– Erzsike, ha érdekelné, maradjon itt! Könyvelnivaló volna néhány napra. Beszéljük meg, amikor a nép szétszéledt!

Zsóka nem tudta, igazából mit gondoljon. A munka, s a pénz is jól jött volna, de azért tartott attól is, hogy a gazdának suba alatt egész más elképzelése van. Ám azt is érezte, hogy addig a pillanatig még csak egyetlen pillantással sem utalt a csütörtök estére. „Talán jó lesz!”

Hát ott maradt. És valóban nem volt oka megbánni. Erre már a hazafelé (a gazdának hazafelé) úton jött rá, beszélgetés közben.

– Sajnos, a faházat nem tarthatom nyitva egyetlen lakóért, de van nekünk egy kis házunk a nagy mellett, azt elfoglalhatja. Egyelőre arra a két napra. Aztán majd maga dönt. A feleségemmel már úgyis találkozott. A ház a központban van, ez is előny, nem kell mindenért kilométereket gyalogolnia, ha vásárolni akar valamit.

– Jó! – nyögte ki Zsóka. – Egyelőre. Nem baj, ha csak ennyit mondok?

– Nem. Én is így gondoltam.

Piroska, a Nagy János felesége sántított. Ez nem valami elegáns libegés volt, nem is átmeneti bicegés, hanem olyan súlyos sántítás, hogy alig tudta a jobb lábát mozdítani. Körülbelül másfél-két évvel az előbb elmeséltek előtt nagyon súlyos agresszióknak esett áldozatul, egyébként a barátnőjével, Puskás Terézzel együtt. Az agresszió, mondjuk ki nyíltan: verés eredményeként, mindketten megsántultak, de a Piroska – a férje Pirkának nevezte – esete volt a súlyosabb. Neki ugyanis olyan belső, hasi elváltozások maradtak vissza, amelyek többek között a szex élvezetét is lehetetlenné tették. Az agressziót közvetlenül követően Harsányi doktornak igen komoly problémákat okozott a pusztán életben tartása is, legalább addig, amíg a kórházig elszállítják. Végül is életben maradt. Hanem a házasság bizonyos velejáróiról örökre le kellett mondania. Félt is eleinte, hogy a férje elhagyja, de János megígérte neki, méghozzá igen komoly formában, hogy arra az ő életében nem kerülhet sor. Nem is került. Az viszont igaz, hogy Jancsi ereje teljében levő egészséges férfi volt, ezért aztán néha megesett vele, hogy gyors, átmeneti kalandjai voltak. Ezek a felesége iránti szeretetét semmiképpen nem befolyásolták. Pírka igazából nem tudott és nem is volt kíváncsi rájuk. Csak nagyon elvétve esett meg, hogy az ilyesmit őszintén megbeszélték. És az ilyen esetekben sem volt Pirkának komoly kifogása, hacsak az érintett hölgyek érdekében nem. Olyanok voltak az ilyen beszélgetések, hogy inkább illettek volna testvérek vagy barátok, mint férj és feleség közé.

A házaspár a konyhában aludt, ezt már akkor bevezették, amikor, elég régen, sikerült a szőlőültetvényt s kicsit később a birtokot megszerezniük. Maga a birtok részben a Jancsi, részben a Pírka nagyszüleinek a tulajdonában volt, be is kényszerítették őket annak idején a kollektívbe, annak rendje és módja szerint. Aztán, amikor bukott a kommunizmus, ennyit sikerült visszakapniuk belőle. Igen leromlott állapotban. Jó néhány évük ráment, mire a mostani állapotára felhozták. Időközben voltak keményebb időszakok, de jó évek is. Ők mindenesetre úgy látták, hogy megtalálták az életük értelmét. És egymást is, már igen korán. Két gyermekük született nagyon fiatal korukban, Gábor és Zsuzsa. Ikrek voltak, ez idő szerint egyetemisták.

Annak az előbb elmesélt csütörtöki napnak a késő estéjén is csendben beszélgettek ketten.

- Előkerült a volt igazgatónő. A bankból.
- Tudom! – felelte Pírka. – Találkoztam vele. Igazából én küldtem hozzád.
- Nagyon rossz állapotban van.
- Láttam. Azt hiszem, meg sem ismert. Vagy tette magát, hogy nem ismer meg. A gyorsvonatról esett le. Vagy dobták. Szerencsés volt, hogy túlélte.
- Igen. Abban az egyben igen.
- Dolgozott?
- Igen. Méghozzá keményen.
- Akkor nincs komolyabb baja.
- Az eséstől nincs.
- Mástól van?
- Azt hiszem, drogos.
- Persze, ... lefeküdtél vele?
- Igen. Baj?
- Nem.
- Nagyon haragszol rá?
- Nem. Most már nem. Egyébként megtudtam, hogy ABBAN nem is ő volt a hibás. Hanem a férje.
- Akitől elvált.
- És most mihez fog kezdeni?
- Nem tudom. Egyelőre azt hiszem, nálunk fog dolgozni. Nagyon szüksége van a munkára.
- Meg a te... pártfogásodra?
- Talán arra is. Nem tudom.

- Te Jancsi! Érzél valamit iránta?
 - Hogyne. Sajnálom.
 - Tudod, hogy szabad vagy. Megegyeztünk.
 - Tudom. De éppen úgy nem fogom kihasználni, mint ahogy eddig sem.
- Kis ideig hallgattak. Aztán a férj szólt:
- Azt gyanítom, hogy üldözi valaki.
 - Ki?
 - Nem tudom.
 - Jó lenne keresztbe tenni neki.
 - Erzsinek?
 - Á, dehogy. Annak, aki üldözi.
 - Én is úgy gondolom. Nagyon zavarna, ha kiadnánk neki a kisházat? Egy pár napra. Amíg tisztán látunk.
 - Nem. Én is kíváncsi vagyok rá, hogy mi lesz. De... biztos, hogy nem akarsz vele hosszabban...?
 - Én nem. És remélem, ő sem.
 - Akkor adjuk ki!
 - János! Kérhetek egy pohár vizet?
- János felpattant és töltött neki egy pohár zöld tusnádit.
- Tessék.
 - Köszönöm, na. Aludj jól!
 - Te is!

A következő héten tehát Zsóka Nagy Jánosnak könyvelt. Voltaképpen helyrehozott abban a könyvelésben minden olyan tévedést, amit ilyen rövid idő alatt egyáltalán észre tudott venni. Azért még felhívta a figyelmet arra is, hogy még további vizsgálódás lenne szükséges.

– Hát akkor vizsgálódjál! – mondta neki a gazda.

Igen ám, de senki ember ideje nem végtelen. Egyébként, amikor az ideje megengedte, Zsóka is kijárt a szőlőbe is, kapával a kezében. Nem sokat lendített, viszont arra éppen jó volt a dolog, hogy a fejét kiszellőztesse. Ettől az elvonás tüneteit is sokkal kevésbé érezte, legalábbis az ő elképzelése ez volt. A valóságban János már hétfőn reggel felhívta Harsányi Sándort.

– Mondd, doki! Mit lehet tenni drogelvonási tünetek enyhítésére?

– Csak nem neked vannak ilyenek? Sokat ittál talán?

– Áhh! Egy alkalmazottamnak. Majd még mesélek. Később.

A doki aztán nagyjából elmondta azt, amit ő tudott az ilyesmiről, s arról, hogy hirtelenében mit lehet tenni. Hát ez állt, az egészségesebb életmód mellett, a Zsóka kellemesebb érzése mögött.

Pirka is közelebb került Zsókához. Ez egyébként érdekében is állt, meg kellett tudja, hogy van-e valóságos veszélye Jánosra nézve. Hát kiderült, hogy nincs. Talán régebben lehetett volna, de az utóbbi időben Zsóka olyan megpróbáltatásokon ment keresztül, hogy ilyen veszélynek most még az árnyéka sem körvonalazódott. Zsóka minden kis jószágért hálás volt, de eszébe sem jutott, hogy a más sajnálatát a maga érdekében kihasználja. Ellenkezőleg. Már ott tartott, hogy inkább elfut a környékről, csak ne ébresszen olyan gondolatokat, amelyek a házaspár közös életét megzavarhatnák. Ehhez persze az kellett, hogy Pirka is mindent őszintén elmondjon a régebbi megveretéséről, annak okairól, s az agresszorokról is.

Zsóka őszintén megrendült, amikor meghallotta, hogy áttételesen ő is oka volt annak a bántalmazásnak. Gondolta ugyan, hogy egy véletlen emberölés – végül is a Marci fia abban volt vétkes – eltusolása nem megy könnyen, de inkább meggyőzésre és talán vesztegetésre gondolt. Valóságban soha nem is járta meg az eszét igazából, hogy mit is tett, illetve rendelt el

Róbert a közös fiúk megmentésére. Mivel pedig azóta a fiút nem látta (Róbert egyenesen megtiltotta neki), Róbertől pedig elvált, hát egy ideje nem is gondolt arra az időre. Flaviu ugyan alighanem mindent tudott arról is, vagy legalábbis úgy tett, mintha tudna, de Flaviunak mindeztideig annyira a rabszolgája volt, hogy ez, pluszban vagy mínuszban, már nem sokat számított. Vagy ha esetleg számított volna is, az inkább visszafogta volna a férfit – gondoljuk meg: országos problémák származtak az ügyből – mint hogy vadítsa legyen.

Most hát szembesült, nem azzal a régi történettel, hanem annak a hatásaival, eredményeivel. Azok közül is főként a helyiekkel. Az is elég volt neki.

Mindez odavezetett, hogy a másik hét végén könnyek között búcsúzott el Pirkától, de Jancsától is, és elment a faluból. Akkor már mindketten valóban megkedvelték.

– Aztán, ha hívunk, visszajössz? – kérdezték mindketten, egymástól függetlenül.

Zsóka ígérte, hogy visszajön. Ámbár nagy dolognak kell ahhoz bekövetkeznie, hogy valóban ezt tegye, tette még hozzá gondolatban.

Aztán elment. Autóbussszal. És ez óriási szerencséje volt. Flaviu, mint általában az ő társadalmi köreihez tartozók, bár talán a „társadalmi” nem is éppen megfelelő kifejezés, nem olyan anyagból vannak gyúrva, hogy könnyűszerrel lemondjanak az áldozataikról. Később még majd világos lesz az is, hogy miért.

Mindenesetre, a rá következő hétfői napon Nagy János gazdának nem várt látogatója akadt. A gazda éppen a szőlősorok felső végén tartózkodott, amikor egy harmincas éveinek a vége felé tartó fiatalember jelent meg a sorok között.

Flaviu a valódi nevén mutatkozott be és azzal kezdte, hogy tudomása van róla, mely szerint János egy bűnözőt rejteget. Hogy ki az? Flaviu elmondta.

– És miben áll a bűnössége?

Hát ebből meg ebből.

– No, nem tudtam arról, hogy ebben az országban megszüntették a szólás- és gyülekezési szabadságot. Ezután majd vigyázok erre. Sőt, a netes levelező társaimnak is megírom, hogy nehogy hibázzanak.

Mire a vendége, hívatlan persze, fenyegetőzni kezdett, hogy államellenes tevékenységet folytat és hogy ennek meglesz a következménye. Mire János:

– Na, eddig azt se tudtam, hogy a szőlőtermesztés államellenes.

– De ha azonnal meg nem mondja, hogy hol van az a bűnöző...

Erre már csak egy bibliai idézet volt a válasz:

– Avagy őrizője vagyok én az én atyámfiaimnak?

Mindaddig az egész diskurzus aránylag csendes, bár a Flaviu részéről fojtott hangon folyt le. Ekkor tehát a következő volt a felállás:

A két férfi nagyjából egyforma magasságú volt. Míg azonban János inkább vastag, kissé tán mackószerű felépítésű volt, hozzá megfelelő joviális viselkedéssel, addig Flaviu a sok éven át gyakorolt sportok, és különösen a harcművészetek következtében olyan volt – látszat-ra is – mint egy eleven fegyver.

És akkor Flaviu ütött. Jancsinak azonnal felhasadt a szája széle.

„Pancser!” gondolta magában. „Teljes erejéből üt és még a fogamat se tudja kivenni!”

És akkor ő következett. Magát az ütést látni se lehetett, olyan gyors volt. Flaviu meggörnyedt és ugyanabban a pillanatban János megfogta. Flaviu úgy érezte magát, mintha satuba lenne fogva.

– Na most, fiam, elmész! – bugyborékolta János a véres szájával. – Láthatod, nem vagy rám hatással. Ha véletlenül pereskedni akarnál, itt a sebhely, amit okoztál. És én mondom neked: Ne keress rajtam soha senkit! Se nőt, se férfit. Mert ha mégis, akkor vagy szétszedlek, vagy meg kell gyilkoljál. Még hozzá messziről. Mert ha közel jössz, elkaplak. Futás!

És Flaviu futott, mintha az életéért futna. Lehet, hogy úgy is volt.

A medve az állatok között ártalmatlan, bohókás, nagydarab szerencsétlenségnek tűnik. Messziről. De őrizkedjen az ember attól, hogy felingerelje! Hát ilyen mackószerű volt Nagy Jancsi is és ez sokakat megtévesztett.

Látva az ellenfele megfutamodását, most már Jancsi is elővette a mobilját. Meg egy zsebkendőt is, amit rászorított a sebhelyére, mivel eléggé vérzett. Azért Harsányi doki megértette, amit mondott neki. Szívesen bevarrta és, megértvén, hogy miről is volt szó, nagy betűkkel bevezette a rendelési könyvbe is. Ki tudja, hátha szükség lesz rá egyszer.

– Te is megütötted?

– Csak egyszer. Hogy nyughasson. De annak nyoma nem látszik. Különben se szeretek teljes erőből ütni. Hisz ismersz!

– Az anyagi világ állandóan mozgásban van. Ha az élettelen világot tekintjük, bár arról még senki sem győzött meg, hogy az a rész, az egész Makrokozmosz, élettelen, és nem is fogja senki bebizonyítani, tehát ha azt nézzük, főleg egy közepes nagyítású távcsövön keresztül, akkor látható, hogy maga az anyagi világ is szerveződik. Központok alakulnak ki, helyi központok, azokon felül nagyobb központok, alattuk pedig kisebbek. Ugyanúgy van ez a kisebb rendszerekkel. Az internettel például. De hát ezt te jobban tudod, mint én, és nem is olyan rég valamilyen tudós le is írta, mint általános törvényszerűséget.

Na hát, ha mindenféle rendszerre jellemző az ilyenféle önszerveződés, akkor az emberi rendszerekre is érvényes kéne legyen. Továbbmegyek! Ha valakik felismerték ezt a törvényszerűséget, akkor a saját rendszereiket is úgy fogják megszervezni, hogy az megfeleljen a természetes rendszereződési irányoknak. Mármint, ha ez általános törvény, akkor egy kisebb szerveződés a nagyobb ellen sikerrel nem harcolhat. Mert az anyagi világ általános lényege ellen harcolna, ami képtelenség és egyben eleve bukásra volna ítélve. Persze, anyagi világ általános lényege helyett mondhattam volna isteni elrendelést is, ugyanott lennének.

Mit lehet hát tenni? Az egyik út a forradalom. Mert az is hozzátartozik az anyagi világ általános törvényszerűségéhez. A rendetlenség időszakos diadala a rend fölött, olyankor, amikor a rend már nagyon nyomasztó, nagyon rideg kezd lenni. A másik út, megtámadni azokat a magokat, amelyek majd indukálni fogják a kisebb központok kialakulását maguk körül. Ez igen kényes művelet, mert nagyon nehéz előre megsejteni, hogy melyik elemből lehet vagy lesz később a kis, helyi központ magja. Nos, nem kell feltétlenül elpusztítani az ilyen leendő magvakat, elég megzavarni őket, vagy kimozdítani a helyükből. Akkor meglesz az esélye annak, hogy másféle központok jöjjenek létre, esetleg más jellemzőkkel.

Ezt a jelleméhez kevésbé illő szóáradatot idősebb Bekeháti Miklós mondta ki, a fia előtt. Jól megértették egymást apa és fia. Általában nem kellett hosszan beszélniük, ezúttal azonban az ezredes biztos akart lenni abban, hogy a fia mindent megértett. Nem folytatta viszont a beszédet, nem tért rá a speciális esetekre, olyanokra például, mint az emberi társadalomban létező önszerveződés. Hagyta, hogy ifjabb Miklós megeméssze a hallottakat. „Majd akkor...” gondolta magában.

Az egész beszélgetésnek két egymástól nagyon különböző indítéka volt. Az egyik a Tünde, most már végleges halála, erőszakos cselekmény következtében. Erre, illetve az okára a két fiatalember együttesen kérdezett rá. Úgy, mint Miki, meg én is. Főleg az érdekelt minket, hogy miért kellett Tündének meghalnia? És főképpen, hogy miért éppen így? A másik ok leírása hosszadalmasabb lenne. És abban benne van egyrészt az, hogy milyen volt a Tünde támadója, miért volt éppen olyan, valamint egy olyan dolog, ami mindezekkel látszólag a legtávolabbi összefüggésben sincs, Birkás „tábornok” halála. Mert meghalt a „tábornok”. A halála békés volt és természetesen következett be. Idős is volt már, jócskán el is használta a szervezetét, és mindezek mellé még valami betegséget is összeszedett. Olyant, amibe általában nem szokás meghalni, de az ő, sokévi agressziótól és alkoholtól meggyengített szervezete felmondta a szolgálatot. Pedig a katonakórházban igen gondos kezelést kapott.

A hírt velem is az idős Bekeháti közölte, én pedig – fellélegeztem. Bizony. Mert azért kissé állandóan stresszben éltem, hogy mit fog majd ellenem kitalálni? És mikor? Most hát az is elmúlt. Mondanom sem kell, hogy a sógornőm, Marietta válláról még nagyobb teher esett le. Olyan nagy, hogy attól fogva megint elkezdett férfiakra is gondolni. Igen jól tette egyébként.

– Na, hát mindenesetre, legalábbis fellélegezhetünk. – Ezt Miki mondta, amikor az apja elmondta neki, hogy mi történt. – Ugye, hogy rá gondoltál, amikor a kiiktatandó kis központokról beszéltél?

– Nem! – mondta az apja őszintén. – Azt hiszem, senkire se gondoltam. Legalábbis konkrétan nem. Csak tudtam, hogy léteznek ilyen kis központok. Léteznek, vagy éppen most alakulnak. De ha ő lett volna egy ilyen kis központ, akkor nagyon kicsi kellett legyen. Sokkal inkább el tudom képzelni valamiféle királycsinálónak.

– Volt neki fia?

– Nem volt. Semmiféle gyermeke. – Az ezredes elgondolkozott. – Sejttem, hogy mire céloztok. De a Tünde megölését illetően azt hiszem tévedtek. Ő maga kellett legyen. Ne felejtsetek, nagyon gyors tudott lenni. Csak rövid ideig. És remekül tudta maszkírozni magát. És oka is volt arra, hogy Tündét kiiktassa. A hölgy egészen fantasztikusan meg tudott látni mások által nem látható dolgokat. És ez őt nagyon zavarhatta. Nos hát, ez a dolog talán megoldódott – Az ezredes megint elgondolkozott egy ideig. Aztán – persze, nem ülhetünk le tétlenül a babérjainkra. Mert akármikor jöhet egy másik, aki építkezni kezd. Ám ahhoz idő kell.

Én őszintén sajnáltam Tündét, mivel nagyjából ismertem az életútját is, méghozzá azt a részét is, amelyik nem volt mindenki számára látható. Szóval, igazán kár volt érte. De hát, ha a gyilkosa maga is meghalt... Klárinak persze erről semmit se mondtam. Csak Mariettának számoltam be nagyon óvatosan. Általában, az utóbbi időben egyre közelebb kerültem Mariettához. Valahogy jól meg tudtam érteni azt, hogy miféle lelki terrort kellett évekig elviselnie.

Aztán... ősz végén Zsóka visszatért a városba. Mondom, hogy visszatért, mert azelőtt igaz, nem valami sokáig, de itt élt. Itt járt iskolába annak idején, s akkor, amikor a nemzetközi bankkonszernnél, ahol igazgató volt, kitelt a becsülete, ide tért vissza. De nem tett neki jót a v.-i levegő, mert röpké idő alatt nagyon leromlott az egészsége, szemmel láthatóan méghozzá, s megint eltűnt. Ennyit tudtam akkoriban az egész történetéről, ő nem dicsekedett vele, mások meg nem sokan tudták. Aki meg tudta, az – különböző okokból, de – hallgatott róla.

Szóval, visszatért Zsóka, és már az első alkalommal, amikor találkoztam vele, megfigyeltem, hogy ott, ahol volt, jól helyrejött az egészsége is. Megint csinos volt, fiatalos, nem úgy, mint amikor elment. Aminek következtében Bekeháti Miki megint csak utána kezdett el járkalni.

Flaviut nem láttam egészen január közepéig, nem mintha hiányoltam volna. SzareMBER volt, magunk közt szólva. Amikor megint megjelent, akkor figyeltem fel arra, hogy mennyire hasonlít a megboldogult Birkásra. Igaz, ezt a hasonlóságot leginkább csak én láttam rajta, mások nem. De különben se csináltam nagy ügyet abból. Minden ember arra hasonlít, akire akar, és az ilyesmit elég nagy részben ő maga kreálja. Én például a nagybátyámra hasonlítok, akarok is hasonlítani rá, így hát igyekszem láthatóvá tenni azokat a közös vonásokat, amelyek mindkettőnkben megvannak. Ez régebben nehéz volt, de ahogy a korban haladok előre, mindinkább sikeres lesz. Hát lehet, hogy Flavius is valamiféle rokonságban van Birkással. Fia nem lehet, mert a szüleit mindkettőt jól ismerem. Nagyon tisztességes emberek. Hát attól még lehet valami távolabbi rokon. Ekkor azonban kigyúlt valami kis piros vészvillogó az agyamban. „Hiszen, ha rokona, akkor ismerniük is kellett egymást! És akkor lehet, hogy az öreg talán át is adta neki a nézeteit. Talán a módszereit is.” Nem jártam messze az igazságtól. A gyanúmat közöltem Bekeháti Mikivel is, ő lévén a legközelebb érdekelt az ügyben, hiszen éppen Zsókanak csapja a szelet. Zsókanak, akiről a verebek is azt csiripelték, hogy Flaviunak volt a barátnője. Vagy ki tudja, kije? Mert a pasasról azt is rebesgették, hogy lányokat futtatott. Meg még csúnyábbakat is. Én mindenesetre nem tartottam lehetetlennek. Pedig csak futólag ismertem. Szerencsémre, mondom így, utólag.

A román-magyar konfliktus nem új keletű dolog Erdélyben. Egyesek szerint annak a bizonyos Erdélyi Iskolának az idejében keletkezett, lehet, de igazából körülbelül száz évvel ezelőtt lett belőle alapkönfliktus. Tud is róla mindenki, de olyan szemérmesen hallgatnak róla, mint szűzlány, ha elfingja magát a nászéjszakán. Ezért aztán ennek az árnyékában bőven megteremnek kisebb konfliktusok, amiket, lévén a másikkal szerves kapcsolatban, senki sem nyeseget.

Tizenöt éves koráig Flaviu tudott is, meg nem is erről a jelenségről. Beszéltek ugyan előtte minden titkolózás nélkül, de nemigen fordított rá figyelmet. Akkor történt, hogy egy külföldi, talán angol ösztöndíjat lehetett megpályázni. Nem ő nyerte meg, hanem egy Talay Péter nevű fiú, ráadásul olyan, aki addig semmiben sem tűnt ki. Persze, mert egyszerűen tanult és tudott. A leginkább mérgező a dologban az volt, hogy ez a Péter, egy félév sem telt bele, anyjostól, hűgostól elhagyta az országot.

Ősz volt ekkor, a sárga falevelek mintha Chopin keringők dallamára hulltak volna a fákról. Flaviu tehát kiült iskola után egy kis parkba, bámulni a levélhullást. Közben megint eszébe jutott az a Péter, s hogy hogy kitolt vele.

– Mérgező vagy rá, ugye?

A hang mintha a saját gondolatait visszhangozta volna. Odanézett. Körülbelül vele egy magasságú, sőt hozzá arcban is hasonlító, de idős, köpcös embert látott meg a padja másik végén ülve.

– Mérgező vagy rá?

Flaviu ráhagyta, hogy igen.

– No, pedig még valószínűleg nem is tudod, hogy ez egy általános jelenség. Ők mindent elhalásznak előlünk, ami jó és persze, amit csak tudnak. De te alighanem csak most szembe-sültél ezzel először. Jogod volna hozzá, s ő kaparintotta meg.

Aztán az idősebb férfi még tovább is beszélt arról, hogy miben is áll ez a dolog – persze az ő szemszögükből nézve – és, hogy mit kell és lehetne tenni ellene. Arról persze hallgatott, hogy Talay Péter már egész kiskorától kezdve meg volt szokva azzal, hogy neki, nekik, az életben minden eredmény eléréséért legalább háromszorosan meg kell küzdeniük ahhoz képest, mintha romának született volna. Mert vannak a nyelvi nehézségek, vannak szintén abból fakadó adminisztrációs nehézségek, s mindezek után még a többségi társadalomhoz tartozók előítélete is. Ez utóbbi a legrosszabb, hiszen még arra sincs, senki sem vállalja fel nyíltan, csak erős fedezetből lövöldözve a mérgező nyilat. Erről tehát a férfi nem beszélt. De igen, annál inkább másról, olyanokról, amiket egy sértődött fiú szívesen hallgat. Délután már jó barátokként váltak el. Azután is többször találkoztak. S e találkozásoknak az együttes eredménye volt az az elhatározás, hogy Flaviu egy különleges katonai iskolába kéri a felvételét. Andrei és Stela nem gördítettek akadályokat az elhatározás elé. Mindketten jó emberek voltak, álmukban se jutott volna eszükbe az, hogy a fiuk milyen agymosáson ment keresztül, akkorra már több hónapja.

Nem sokkal a változás után, amelyet egyesek nem szégyellnek forradalomnak nevezni, annak az országnak, amelyben élnünk adatott, három titkosszolgálat volt. Legalábbis én annyiról tudok. A valóságban persze lehetett az több, vagy éppen kevesebb, bár ez utóbbi nem valószínű. Volt egy civil, a külföld figyelésére, volt egy szintén civil, a belső „ellenség” figyelemmel tartására és volt egy katonai. Úgy látszik, az öreg szeku osztódással szaporodott, mint a bacilusok. No hát, mindezeknek a szolgálatoknak valahonnan biztosítaniuk kellett a saját utánpótlásukat. A régi időkben aránylag könnyű volt, egy volt az akol és egy a pásztor. Mindent tudtak, amit tudniuk kellett, azt is, hogy honnan vegyenek friss, pihent erőket. Aztán új szelek kezdtek fújdogni és azok majdnem mindig elfújta valamit: az egyértelműséget. Valóságos információáradat alakult ki egy idő után, hogy kapkodhatta aztán az ember a fejét,

hogy már most melyik lenne az igaz és melyik a hamis? Minderre a különböző „szolgálatok” még rátettek egy lapáttal, annyi hamis információt bocsájtva ki, amennyi éppen elég volt ahhoz, hogy az egyszerű ember, akinek éppen a kritikára nem volt se ideje, se ereje, elbizonytalanodjon. Ebben az információdömpingben a mi szolgálataink éppenséggel nem voltak utolsók.

Flaviu, aki tulajdonképpen nem volt buta ember, úgy élt abban az iskolában, amelybe került, mint hal a vízben. A kihívásokat mindig szerette és ha éppen nem egy olyan ellenféllel került szembe, aki indulásból sokkal többet dolgozott mint ő, akkor rendszerint érvényesült is. Amellett eléggé sokoldalú is volt. Nemcsak a dezinformációk készítésében, vagy a kívülről jövő hasonló kiiktatásában jeleskedett, hanem fizikai erőnlétet kívánó feladatokra is fel lehetett használni. A durvaság, néha, egyáltalán nem volt neki ellenszenves. Már t.i. ha nem éppenséggel ő volt az, aki el kellett viselje. Arra is képes volt, de nem szerette. És nem volt kétséges az sem, hogy nem sokáig tudná elviselni. Mindezt tudták róla a felettesei is. De mivel minden egyébben kitűnt, eminensként végezte el az iskolát. Kapott akkor egy eléggé megfelelő katonai rangot és hozzá egy olyan fedőfoglalkozást, ami sok szabadidőt biztosított, és hozzá sok pénzt is.

Mindezeket tekintetbe véve, nem csodálkozhatunk azon, hogy az első akciói, s azután is a legtöbbje, sikeresek voltak. Ritkán kellett neki biztonságot adó háttér. Így hát még megtakarítást is jelentett az alkalmazása.

A negyvenes éveinek az elején akkor, amikor a történetünkbe bekapcsolódott, voltaképpen már a szolgálat egyik sztárja volt. Öreg mentora akkor már halott volt és ő őszintén megsiratta.

Csakhogy, amint az hasonló esetekben az emberrel sokszor előfordul – elbízta magát. Addig sok minden sikerült neki, és ő elhitte, hogy ezután is minden úgy lesz, mint addig. Pedig gondolhatott volna arra, hogy volt azért egyszer egy Talay Péter is. Nem gondolt. És ez hiba volt.

Pedig minden olyan egyszerűnek látszott. Ott volt az a nő. Az a Zsóka. Aki elment arra a táborozásra. És úgy lelkesedett, de úgy, hogy feltétlenül le kellett törni a szarvát. És egy darabig ment is a dolog. Megtudta, hogy elvált a férjétől, minden támasz nélkül maradt. Könnyű préda lesz. Mert azok a csicsói vagy csomafalvi szülei biztos nem jelentősek. A recept megvolt. Évtizedek óta alkalmazták sokan, ő maga is nem egyszer. Hogyan is történhetett, hogy akkor, amikor már terítve volt, csak példát kellett statuálni, akkor az a nő egyszerűen leugrik – vagy leesik? – a gyorsvonatról és még meg se hal? És pont Barmodon? Micsoda véletlen szerencse ez? Vagy életösztön?

És akkor az a paraszt még védelmébe veszi. Pedig senkije és semmije. És még őt is elkergeti a közelből. Na persze, hogy rögtön elkezdett annak a parasztnak is utánanézni. De eleinte semmi támadhatót nem talált. Azután meg... egyszerűen leállították. Hogy ott ne keressen semmit! Mije lehet annak? Azoknak? Már megint azoknak!

Pedig a dolog nagyon egyszerű volt. Akkor, amikor Zsóka már egy ideje ott dolgozott, Nagy Jancsi akaratán kívül megtalált egy papírcetlit, amit valahol elvesztett. Talán a konyhában, talán máshol, ki tudja azt már? Nem is volt azon a cédulán semmi, csak egy név, az, hogy „Róbert” és egy telefonszám. És természetesen Jancsi tudta azt, hogy kicsoda az a Róbert, ha soha nem mondta is. Aztán megjelent Flaviu személyesen, s akkor Jancsi úgy gondolta, hogy ideje akcióba lépni. Felhívta hát a számot és kérte:

– Cohen Róbert igazgató urat kérném!

– Igen, én vagyok.

Róbert ahhoz volt szokva, hogy aki azon a számon telefonál, annak a hívását fogadni kell. Úgyis csak nagyon kevesen tudták azt a számot.

– Uram! Elnézését kérem, hogy zavarom, Nagy János gazdálkodó vagyok Marosbarmodról.

Róbert felfigyelt a „Marosbarmod” szóra és attól kezdve még jobban figyelt. Így hát Jancsi szép nyugodtan elmondhatta, hogy mi történik, vagy fog történni a volt feleségével, majd így végezte:

– Igazgató úr, én nem vagyok beavatott. Tudom azt is, hogy elváltak. De a volt feleségét akár még meg is ölhetik, nem is szólva arról, hogy mit tudnak kiszedni belőle még a halála előtt. Engem nem érdekelnek a nagybankok titkai, de az határozottan ellenemre van, hogy egy ártatlan nőnek az élete rámenjen a mások játékára. Hát kérem, intézkedjen, ha lehetősége van rá.

Róbert megköszönte a hívást. Megegyeztek, majd a végén még arra is ragadtatta magát – nem volt szokása pedig – hogy azt mondtá:

– Nagy úr, ön egy becsületes ember! Örülök, hogy megismerhettem!

És ez volt az oka annak, hogy Flaviu az ügyben jókora orrot kapott a főnökeitől. És még a bizalom is megrendült bennük iránta. Ám ezt ekkor még nem érzékelte.

Hát Zsóka megjelent a városban, mint már mondtam is. Miki pedig megint csak kísérgette, mint tette azt már egyszer egynéhány napig. Aztán, mint ahogy az első esetben is történt, megjelent Flaviu is. Mindössze annyi különbséggel az első alkalomhoz képest, hogy ezúttal nem közeledett a nőhöz. Akkor még nem tudtam, hogy ez azért volt, mivel a felettesei megtiltották neki a közeledést. Nem tudtam még mást sem. Pedig az életem jelentős részét Holló-hegyen meg V.-ben éltem le, pedig a történetnek majdnem minden szereplőjét, élőket és holtakat egyaránt ismertem és mégsem tudtam semmit. Pedig hiszen gondolhattam volna, mint a viccbeli János bácsi, mikor repülni vitték.

Annyit viszont sejtettem, hogy Flaviu valószínűleg azért nem határozta el, hogy Zsókához közeledjen, mert úgy gondolta, a nő eléggé fél tőle ahhoz, hogy még ilyen távolságtartással is úgy befolyásolja, ahogy akarja. Azt hiszem, előbb-utóbb be is vált volna a számítása, hacsak nem történik valami, ami azt megakadályozza. Zsókat ő a saját privát játékszerének tekintette és senkinek sem szívesen engedte volna át. Pedig ezúttal Miki valóban elhatározta magát és megkérte Zsókat, hogy legyen a felesége. Ő pedig, az alig-keresetével, a nagy bizonytalanságból, amiben létezett – igent mondott neki.

– De hát mit csináljak? – sírta nekünk, mármint Klárinak és nekem – nincs senkim sehol! Én nem mondom, hogy Mikit olyan nagyon szeretném, de jó ember és engem úgy látszik, szeret. Mindenesetre, ha ő sem képes megvédeni, akkor senki.

Mi nem voltunk olyan nagyon meggyőződve a döntés helyességéről, de hát kik vagyunk mi, hogy bele merjünk szólni a más életébe? És tudtuk azt is, hogy az elmúlt év Zsókáé a szenvedés éve volt. Akkor most próbáltuk volna meg lebeszélni? Semmiképpen. Épp ezért még örültünk is, amikor meghallottuk, hogy idősebb Miklós meghívta őket, megbeszélni a legközelebbi jövő részleteit. Azon már csodálkoztunk egy kissé, hogy minket is meghívott az ezredes, de tán minket szánt tanúnak a leendő esküvőhöz.

Azért az igazi meglepetés mégis az volt, hogy Flaviut is ott láttuk feszengeni. Csak ült egy széken és nézte Miklóst, lehet, hogy az érkezésünkig nem is szólt egy szót se. De lehet az is, hogy igen, csak addigra már kifogyott a mondanivalóból.

– Hát itt vagytok, gyermekeim! – kezdte, amikor mindnyájan kényelembe helyeztük magunkat. – Jól van, mert nagyon itt van ám az ideje, mint ahogy a krimikben történni szokott, hogy egy kicsit kimagyarázkodjunk. Flaviu, ne feszengj, mert tudom, hogy mindent tökéletesen értesz, és az irodádban megtanulhattad már, hogy a kisebbik alkalmazkodik. Csakhogy most te vagy a kisebbik. Bár igaz, románul is folytathatom, hisz mindnyájan majdnem anyanyelvi szinten beszéljük. (És ekkor románra váltott át, de most én, a folyamatosság kedvéért mégis magyarul írom le a továbbiakat is). Szóval, krimiket emlegettem, de ez sajnos a való élet, aminek az a kellemetlen tulajdonsága, hogy a bűntények nem mindig kapják meg méltó büntetésüket. Na! Nagyon papos vagyok? Nem baj, lesz ez még olyanabb is.

– Talán ott kellene kezdenem, hogy volt nekem, valamikor régen, a tisztiiskolában, egy évfolyamtársam. Jóes�ű fiú volt, lehettünk volna akár barátok is. De nem lettünk, hanem lettünk ehelyett örök riválisok. Birkás Ioannak hívták ezt a fiút. Ő éppolyan büszke volt az Erdélyi Iskola koráig egyenesen visszavezethető családfájára, mint én a három nemzedéknyi katonai őseimre. Most már belátom, hogy egyik se volt méltó ok a büszkélkedésre. Az ám, csakhogy engem megakadályozott a felfuvalkodásban a kisebbségi állapot. Őt semmi. El is kerültünk egymás közeléből, más-más irányt vett az életünk. Én mérnök lettem, ő belügyes.

Legközelebb már csak Hollóhegyen hallottam róla. Tán akkor se jutott volna el hozzám a hír, ha nem lettem volna katonatiszt.

Hát volt nálunk, Hollóhegyen egy fiatal tanárnő. Olyan fiatal, egyenesen az egyetemről helyezték oda. Akkoriban az egyetemi tanulmányi eredmények még nagyon sokat számítottak a fiatalok munkahelyhez jutásában, és hát ez a Stela az eredményei után ítélve a mi falunknál még sokkal jobbra is számíthatott volna. (Flaviu megrázkódott a név hallatán). De nem jutott neki, mert még egyetemista korában, ott is az utolsó évben, belekeveredett valamibe, olyasmibe, amit abban a rendszerben szigorúan vettek. Nem követett el szegény szinte az égvilágon semmit, pusztán csak tudomása volt valamikről, vagy valakikről(?) akik talán készültek valamire. Hát ez a Ioane volt akkoriban a belügyes azon a vidéken. Persze, jóval többen voltak, de fiatal kora ellenére a döntés legnagyobb részt az ő kezében volt. Hát ez a Ioane megígérte Stelának, hogy minden ellene szóló nyomozást beszüntet, ha ezért cserébe a kislány lefekszik vele. Így mondom, mert ő is így mondta, nem hagyott semmiféle kétséget. Így ment ez akkoriban, de néha még ígybbül is.

Megjegyzem, ennek a Ioanének sohasem lett gyereke, később sem, pedig kétszer is megnősült. Hogy történt, hogy nem, de a természet különös játéka folyamán, éppen Stela, éppen ebben az esetben terhes maradt. No, erre aztán igazán nem lehetett rámondani, hogy „áldott állapot”. Mivel pedig az összes egyenruhások közül engem ismert közelebbről, nekem mondta el a történetét. Tényleg nagyon sajnáltam, mert nagyon jó kislány volt. És a maga nemében bátor is. Az, hogy a hollóhegyi iskola és később a miklósfalvi is, olyan színvonalas lett, amilyennek ti ismeritek, elég nagy részben neki is köszönhető. Ő ambicionálta, hogy azokat a falusi lurkókat megtanítsa románul és meg is tette. Mondom, jó kislány volt. Hát egyszer csak odajön hozzám, hogy mit csináljon most már? Mert né, hogy van.

Mondom neki: „Van valaki, akit nagyon szeretsz és feleségül szeretnél menni hozzá?”

Mondta: „Igen, a vasutas Mare Andrei!”

Kérem: „És ő mit szólna hozzá?”

Mondta: „Ő is szeretné, csak az anyám családjával sehogy sincs kibékülve”.

Mire én: „Az Isten szerelmére, hát nem az anyádat kell elvegye feleségül, mondd meg neki!”

Így lett. És, hogy egy kis nyugalmat biztosítsak a fiataloknak, elszántam magam, és még Ioanét is meglátogattam a barlangjában.

„Engedd el azt a kislányt” mondtam neki.

Erre azt felelte, hogy ő szívesen, sőt, ha akarom, még engem is beprotezsál nála. Köszöntem szépen, de nem kértem belőle. (Flaviu, ne sápadozz! Ez még csak a kezdet!)

Na, az eset után egy időre elvesztettem szem elől úgy a fiatalokat, mint az én Ioane tisztársamat is. Nekik is volt dolguk, nekem is elég, annyit tudtam, hogy Maréék jól megvannak együtt, amit szívből reméltem is. Andrei időközben helyettes állomásfőnök lett Hollóhegyen, amely állomás ma Miklósfalvához tartozik. Ma is ott van.

Na de az idő múlt, az emberek öregedtek és íme, a fiatal Mare egy elkeseredett pillanatában összetalálkozott az idős Birkással. És az öregebb a mentora lett neki, az útját egyengette és szintén a belügy felé irányította. Nem is lett volna semmi baj, ha:

– Mondd, Flaviu! Miért kellett Csabát és Tündét megöletni?

Ekkor jöttem rá, hogy miért voltam én is meghívva. Hiszen én voltam Nagycsabinak az élő rokona, aki a nevét is viseltem. És persze, elérhető is voltam. „Szóval erről van szó!” De még

akkor nem tudtam igazából, hogy az öreg Birkás ölette meg őket, vagy a fiatal Flaviu. Először mindenesetre az öregre gondoltam. De rá kellett jönnöm, hogy ott olyan szervezést kellett kidolgozni, amihez fiatal ész kellett, nem elhasznált szervezet. Ránéztem Flaviura. De nem szólt, így hát Miklós folytatta.

– Igen, meg kellett ötletni, mert körülöttük egy csoport, egy emberi mag kezdett kikristályosodni, amit a ti szervezetetek nem tűrhetett. Hanem az ilyen tervezésbe mindig szokott egy kis hiba is csúszni. Mert ki számított akkor arra a kőgazdag fináncsoportra, amelyik mérhetetlen anyagi ereje tudatában éppen őket volt képes megmenteni? Igaz, akkor már a te köreidet nem zavarták, mert egészen más feladatot kellett teljesíteniük.

– És ha már itt tartunk; miért kellett azt a szerencsétlen Tündét másodszor is megölni? Most már végérvényesen. Mert azt te tetted, saját kezűleg. Na, ezt is megmondom. Azért, mert Tünde, a nemzetközi csoportban végzett munkája során olyan szellemi tulajdonságokra tett szert, ami megint veszélyessé kezdett válni. Annak ellenére, hogy ő soha rosszat nem tett senkinek. És az ilyen toronymagas intellektussal szemben semmi más eszköz nem használ igazán, csak a bunkó. Ami az agyállományt végérvényesen tönkreteszi. És akkor még meg se kérdeztem, hogy hogyan szöktél meg Szentendréről. Nem kérdeztem, mert tudom.

Flaviu fel akart állni és kifelé indult. Miklós még utána szólt:

– Nehogy véletlenül az a gondolatod támadjon ám, hogy végeredményben én is halandó vagyok. Mert megvannak ám ezek az adatok máshol is. Jól elrejtve, bankokban. Aztán – utánad kiabálnak! A fizikai fájdalmat pedig jobban viselem, mint te!!! – De ezt már kiabálva mondta, mert Flaviu, botladozva bár, de ment határozottan a külső ajtó felé. – Aztán, tudod, hogy a nemzetközi bankvilággal nem jó kikezdeni! – kiáltotta még utána.

De akkor már nekem is menni akaródzott. El is köszöntem. Szomorú voltam.

„Ez lett hát a vége a családom egyik ágának! Az értékesebbiknek” gondoltam az úton.

Ezután nem tehettem mást, hazaballagtam. Egyre szomorúbb lettem. A rejtély megoldódott, de senki nem lett tőle boldogabb. Talán nem is lenne már további elmesélnivalóm, ha néhány hét után véletlenül a fülemben nem jutott volna egy hír. Már nem is tudom igazából, Klári mondta, vagy tán Marietta, mindenesetre azt hiszem, érdemes elmesélni.

Már a házasságkötés ideje is ki volt tűzve, amikor egyszer, egy délelőtt meglátogatta Zsókat egy fiatalember. Egyetemistának nézett ki.

– Zsóka vagy, igaz?

– Igen.

– Nagy Gábor vagyok. Nem tudom, hogy emlékszel-e még rám. Örülök, hogy megtaláltalak. Fontos hírem van Barmodról.

– ?

– Édesanyám meghalt. Valami nagy lábost emelt le a tűzhelyről, persze egyedül, hiába mondtuk neki, hogy az veszélyes. Belső vérzése lett a régi sebéből és öt perc alatt... eltávozott. Még annyit volt ideje mondani, hogy téged hívjunk, hogy gyere, ha tudsz, mert édesapám csak téged tudna elviselni most maga mellett. És édesapám is ugyanezt kéri.

Másnap Miki egy borítékban visszakapta a gyűrűt és hozzá egy rövid levélkét:

„Ne haragudj, én visszamegyek Barmodra. Ott nagyon nagy szükség van rám. Itt Neked mindened megvan, szerető édesapád, testvéred. Ott azonban valakinek... de hisz írtam.”

Elmosódott vizes aláírás, hogy Zsóka. És még, hogy: „Mindent köszönök!”

Mihaela

1. Az élet kocsmája

Már időtlen idők óta ott volt. A hegyoldalnak nagyjából a felénél ott, ahol az ösvény kisebb térséggé szélesedik, ott állt a kocsmá. Ott áll most is. Illetve: igazság szerint egyszer egy kicsit odább helyezték. Akkor, amikor a barlang beomlott, amikor megrázkódott a föld, és amikor a barlang vize elöntötte Hollóhegy községet. Vagy kisvárost. Végül is ma már mindegy. Hát akkor a hegyoldalon mindenütt támadtak omlások, s a kocsmá tisztása is instabillá vált. Meg kisebbé is. Akkor a vastag kocsmáros elindult a kocsmájának új helyet találni. Ez vagy három napot vett igénybe, amely idő multával, a kocsmát mindössze valami száz méterrel feljebb költöztette. Maga a költöztetés is igénybe vett valami két hetet. Hogy mi költöztetnivaló volt azon a kis épületen két hétig, holott fából lévén az egész, segítő kezekben meg nem volt semmi hiány, azt nem tudta senki. De ezenkívül még több egyéb dolgot sem.

Például azt, hogy mikor került oda az a kocsmá. Vagy mindig is ott volt? Ennek viszont ellentmond az a tény, hogy a fája mindig újnak látszott. Igaz, ez már a legrégebbi időkben is így volt. És hát ahhoz aztán tényleg senkinek semmi köze, hogy rendesen karban tartja-e valaki a tulajdonát képző házat, vagy elhanyagolja. Hát a kövér kocsmáros igazán lelkiismeretes volt. Legalább is az kellett legyen, mert az intézmény mindig ragyogott a tisztaságtól. Azt ugyan igaz, hogy nem látta senki, hogy ki és mikor takarított olyan lelkiismeretes.

Hát a kocsmá ott volt. És igen érdekes, hogy ugyanez a kocsmá már igen régen megvolt, a nagyapák is emlékeztek rá, és megvolt abban a kellemetlen Ceausescu-időkben is. Ugyanazzal a vastag gazdával. Vajon hogyan tudta elintézni?

Na hát, akkor, amikor a barlang vize elárasztotta a vidék nagy részét, három napra a kocsmá is bezárt. A gazda pedig eltűnt. Arra a három napra. Bár még az is lehetséges, hogy végig a helyén volt, hisz' akkor éppen senkinek se volt kedve, se ideje iszogatni.

Maga az építmény semmiben nem volt különleges. Közepes nagyságú faépület volt, csak a legszükségesebbekkel felszerelve. Szállóvendéget nem fogadtak. Vagy legalábbis én nem tudok róla. Pedig biztosan beszéltek volna az emberek. Azaz... ha valaki nagyon megrészegetett, azt azért nem dobta ki az útszélre a gazda, hanem hagyta, hogy aludja ki a mámorát, s csak akkor bocsájtotta el.

Igen különös volt az is, hogy ugyanúgy, mint az épület, a gazda sem változott az évek folyamán. Sőt, a gazda még kevésbé, mivel a kocsmát, mint mondtam, legalább egyszer mégis csak áthelyezték, ha csak száz méterrel is. De a kövér gazda maradt. És pedig ő is ott volt már a régi idők óta. Mintha csak örökéletű lett volna. Avagy lehet, hogy a mostani talán a fia a réginek. Bár az is minimum kétséges, mivel feleséget nem látott senki. Se most, se régen. Volt ugyan személyzet, két vékony asszonyka, de ők meg éppenséggel nem tudni, mit csináltak, mivel általában maga a gazda szokott felszolgálni. Talán főztek, vagy mi.

Az épületbe az útról/ösvényről lehetett bemenni, s egyenesen az ivóba jutott a vendég. Volt azonkívül még egy ajtó, a konyha felé, egy a gazda szobája felé, egy hátra, a mellékhelyiségekhez, a raktár a gazda szobájából nyílt hátrafelé, volt egy hátsó kijárat is, ahol távozhattak az olyan vendég, aki valamilyen okból nem ott akart kimenni, ahol bejött. És még volt egy ajtó az udvarra is. Amely udvar az épület háta mögött volt, a szakadék határolta. De azért aránylag biztonságos volt, mert a szakadék szélén egy nagy erős kerítés vonult végig. No, az udvarra tudomásom szerint senkit nem engedtek ki. Pedig kár volt olyan nagyon titkolózni, mert ott aztán éppenséggel nem volt semmi. Kopár volt az egész, csak a gyér fű volt rajta, se épület, se pad vagy asztal. Igaz, közvetlenül a változások után – forradalomnak egyre kevésbé merném nevezni –, amikor úgy röpködtek a helikopterek a levegőben, mintha szitakötők

lennének, szóval akkoriban elterjedt a hír, hogy azért nem mindig üres ám az az udvar. Merthogy egy pilóta állítólag valami olyasféle fabódét látott ott, mint a régi falusi illemhelyek voltak. Aztán a másik pilóta ezt megcáfolta. Mivel pedig vendég oda nem tehette be a lábát, a gazda meg hallgatott, mint a sír, hát utóbb ez az egész feledésbe merült. Volt úgyis mivel foglalkozzanak a népek, nem a hegyoldalbeli kocsmával.

Na, a népek. Akkoriban kezdték el azt a helyet „Az élet kocsmájának” nevezni. Egyszer valaki kimondta, a pletyka felkapta, s két hónap múlva már mindenki ezen a néven emlegette.

A név a kocsmárosnak is megtetszhetett, mert néhány hét után táblát csináltatott azzal a névvel.

A vendégek. Kétfélek voltak. Egyrészt olyanok, amilyenek a világ bármelyik kocsmájában szoktak lenni, helybéliek, akik enni, inni mentek oda, de másrészt, és éppen ez a másrészt volt az érdekes, tehát másrészt olyanok, akik azzal a határozott céllal mentek oda, hogy....

Na most zavarban vagyok. Mert mi is volt az a határozott cél? Hogy valamit megtudjanak a jövőről? De hiszen nem volt ott jósnő! Igaz, ha valaki a két vékony asszonykát megkérdezte volna, nem tudom, hogy nem mondta volna el kevesebb hibával, mint az előbb említett. Csak hát általában nem kérdezte őket senki. És nem is mindenki éppen a jövőt akarta fürkészni. Volt olyan, aki épp a jelenben volt eltévedve, volt aki remélt valamit, s nem értette, hogy az miért nem jött be neki, s olyan is, aki már nem remélt semmit, épp azért ment oda, de nem ám, hogy jól leigya magát, inkább tudni akart, mint felejtani. És még sokfélék. Felsorolni se tudnám. Annyi biztos, hogy megfordult ott Nemvaló István is, a költő, de volt gróf is a vendégek között, néprajzkutató, és még sok mindenféle ember. Olyan is, aki inkább marslakónak nézett ki, mint földi lénynek, éppen ezzel bizonyítva a legékesebben, hogy nem az. Ilyenek voltak tehát a másik kategóriájú vendégek. Vagy éppen ők lettek volna az első kategória? Igazából ezt se lehet mondani, mert a többiekre éppúgy szükség volt, mint rájuk. Aztán, hogy végeredményben nekik volt-e igazából szükségük egy ilyen kocsmára, vagy inkább a kocsmának rájuk, erre még élő embernek nem sikerült rájönnie.

Ebben a mostani időben éppen tél eleje volt. Karácsony közeledtével az idő egészen vigasztalanul szürke volt. Hó még nem esett, de az eget teljes egészében vastag felhők takarták el. Olyan vastagok, hogy reggel kilenc órakor még nem akaródzott az embernek felkelni, gondolva, hogy még éjszaka van. Mivel pedig már elég régóta állt fenn ez a helyzet, meg egyéb bajok is voltak országszerte, hát a kocsmá is jobbára üres volt. Néha akadt csak egy-egy kíváncsi ember, aki képes volt felbaktatni a hegyre, megtudakolni a bizonyosságot. Ám de ott is inkább a bizonytalanságot találta. Mit is talált volna egyebet? Mikor maga az intézmény az emberi igazságok megmutatására volt beállítva. És az emberi igazságok között mostanság az egyetlen biztos maga a bizonytalanság volt.

Így volt ez azon a szombat délutánon is, amikor az a nő belépett. Négy óra körül lehetett, mert még nem volt sötét. Mivel szombat volt, mégiscsak tartózkodtak néhányan a teremben. Ez a terem egy különös tulajdonsággal bírt. Azzal, hogy tetszőlegesen összeszűkül, illetve kitágult – legalábbis ez volt a látszat – aszerint, hogy sokan voltak-e benne, vagy kevesen. Ezért soha nem látszott zsúfoltnak, de teljesen üresnek sem. Olyankor, amikor éppenséggel nem volt egyetlen vendég sem, a két vékony kisegítő nő is letelepedett egy-egy asztalhoz, mintha vendégek lennének. Ugyan erre nagyon ritkán volt szükség, hisz’ amikor az iszákosok elmaradtak, a tudnivágyó vendégek se jöttek el. Rendszerint. Néha azért volt kivétel.

A nő tehát bejött és körülnézett. Aligha tetszhetett neki különösebben az, amit látott, mert egy kicsit el is fintorodott. De azért mégis leült egy üres asztalhoz. És amikor már ült, megpróbálta szemügyre venni a többi vendéget. Amíg nézdelődött, megpróbálom leírni, hogy ő maga milyen volt. Tehát szőke volt, vékony és középtermű. Kis rövid bundakabát volt rajta, alatta a hideg ellenére szoknya, nem nadrág. A nő olyan ötven év körülinek látszott – akár megmondhatom, hogy úgy is volt, egész pontosan ötvennégy – és még jól látszott rajta, hogy nem is olyan rég nagyon szép volt. Persze egy nő akármikor szép tud lenni, tehát most is elmondhatjuk, hogy e percben is szépek látta akármely férfiszem.

A kocsmáros várt egy kicsit, hadd nézelődjé ki magát, majd odalépett és udvarias meghajlás kíséretében letett az asztalára egy pohár konyakot.

A nő ránézett és mintegy haragosan összevonta a szemöldökét. Ebből a kocsmáros is megtudta volna, ha még addig nem tudta volna, hogy biz' ez a nő még eddig soha meg nem fordult az élet kocsmájában.

– Idd ki, lányom! Jót fog tenni!

Mindez azért történt éppen így, mivel még a völgyben, a kertek mellett elmenve, a nő leszakított egy fürt fagyott szőlőt.

A hölgy szétnézett, keresve, hogy ki küldhette neki az italt. De senki olyat nem látott, akiről ez feltételezhető lett volna. A kocsmáros? Elég volt ránéznie, azonnal látta, hogy bármilyen jól tartja is magát, sokkal, akár évtizedekkel is öregebb nála. Ő lenne? Dehogy.

A gazda ekkor már visszavonult az edényei, üvegei közé. Ott matatott, csörömpölt valamivel, amire semmi szükség nem volt, csak hogy jelezze, ő mindössze a kötelességét teljesíti.

A szép hölgy elgondolta, hogy őneki mindenhez inkább volna kedve, csak éppen konyakot inni nem. Azért, ha már kapta, és úgy néz ki, minden ellenszolgáltatás elvárása nélkül, hát belekóstolt. Előszörre kissé erősnek érezte, ám aztán azonnal egy olyan érzése támadt, hogy az addigi kizökkent világ hirtelen a helyére billent. Még meg is szédült egy kicsit. De az csak egy fél másodpercig tartott. Aztán – Isten neki – elhatározta magát és megitta az egészet.

A gazda még várt egy kicsit, nem azért volt ősidők óta kocsmáros, hogy ne tudja, mikor mire van szükség, majd éppen a megfelelő pillanatban hozta a nő ebédjét. Amit még meg sem rendelt. De éppen azt, amit rendelni szeretett volna. Vagy volt abban egy kis változás is? Kicsit csodálkozott is, hogy a kocsmáros itt, lám, gondolatolvasó, de aztán elgondolta, hogy ha valaki valóban annyira régen űzi már ezt a mesterséget, hát elképzelhető róla, hogy némely vendégnek el tudja lesni a kívánságát. Még hízelgett is neki egy kicsit az, hogy a kocsmáros figyelmét annyira magára vonta. Ilyen idős ember esetén ez nem csekélység.

Ahogy ott az ebédjével pizmogott – igen jóízű volt, akár be is kaphatta volna gyorsan, csak az előkelőség végett turkált benne – ideje volt arra is, hogy megfigyelje a többi vendéget is.

A terem sarkában egy idős férfi ült egy asztalnál egy fiatal lánnyal. Senki nem mondta, de azonnal tudta, hogy apa és lánya. A férfi már erősen részeg volt, a lány pedig kérlete, hogy ne igyon többet. Aztán a férfi egyszer feldühödött és jól megverte a lányát. A mi hölgyünk csodálkozott, hogy senki nem megy oda annak a lánynak segíteni. Sőt mintha egyáltalán nem is látnának semmit. Aztán rájött, hogy vannak dolgok, amiket csakis ő lát, senki más. Ahogy a kocsmárosra nézett, látta, hogy az alig észrevehetően bólintott a fejével. Mintha helyeselné az ő gondolatát. „Nahát! Tényleg gondolatolvasó?” A kocsmáros igen halványan, alig észrevehetően elmosolyodott. Vagy tán azt is csak ő látta így?

A többi asztaloknál is érdekes emberek ültek. Az egyiknél, a következőnél, amit látott, két férfi ült egy nővel. Az egyik férfi finom, érdekes arcú volt, az arca tele kedvességgel és jóindulattal, a másik pedig egy durva, bárdolatlan valaki, ráadásul döntötte magába az italt. És a nő érdekes módon mind messzibb húzódott az érdekes arcútól, és mind közelebb a másikhoz.

Aztán volt egy másik asztal. Annál meg a durvaarcú férfi ült egy nagyon fáradt nővel. Aztán a fáradt nő egyszer csak felállt és kiment a teremből.

Még egy asztalnál ültek. Megint két férfi egy nővel. Ám az a nő mintha mind messzebb és messzebb húzódott volna tőlük, valami meghatározhatatlan irányba. A két férfi csak vágyakozva nézett utána. Aztán az egyik eltűnt és csak a másik maradt, hogy szomorúan nézzen a nő után.

A mi vendéghölgyünk eközben, akárhogy is lassította, mégis csak végzett az ebédjével. Odaintette a kocsmáros, hogy fizessen.

– Ki van fizetve! – mondta a kocsmáros, majd amikor látta a nő arcán az értetlenséget, románul is megismételte: – Este plátit totul.

– Köszönöm, előszörre is megértettem. De szeretném tudni, hogy ki fizette ki nekem és hogyan? És miket jelentenek azok, amiket láttam? És senki más nem látta.

– Sajnos, nekem csak nagyon keveset szabad beszélni a vendégekkel – mondta a kocsmáros –, de talán egyszer kivételt tehetek, mert látom, hogy először van itt. Hát ön saját maga fizette ki, azzal, hogy megitta a konyakomat. Azt pedig azért hoztam, mert idefelé jövet szőlőt evett. Amiket pedig itt látott, azok a saját életének a fordulópontjai.

Itt látható, hogy míg az elején úgy viszonyult a vendéghez, mintha a lánya lenne, most, hogy már a fogyasztás véget ért, igen udvariasan, mint vendéglátó beszélt. Alighanem akkor mindenképpen rá kellett vegye, hogy igya ki az italát, hiszen anélkül nem látta volna meg a számára megjelenő látnivalókat, míg azután már nem az atyai, hanem a vendéglősi viselkedés vált érvényessé. Különben, nem is tudom...

– De röviden beszél! Miért nem szabad többet mondania?

– Azért, mert ha túl sokat találok beszélni, akkor ön is ideláncolódik, mint ezek ketten szegények – mutatott a két vékony kiszolgáló személyzetre.

– Köszönöm! – A nő felállt és kifelé indult. Majd megint megszólalt: – de sötét lett! Hogy megyek majd le? Erről szabad beszélnie?

– Menjen mindig csak az ösvényen! Hacsak nem akar a felvonó felé....

– Nem, nem! Na, viszontlátásra.

Aztán az ajtóhoz érve megtorpant. Mintha nem akarna, vagy nem lenne képes tovább menni. Kicsit várt, de aztán erőt vett magán és kilépett a sötétbe.

A kocsmáros ekkor hátra ment és az udvarra nyíló ajtón lépett ki. Még hallható volt, hogy egy hatalmasat sóhajtott. És őt is elnyelte a sötétség.

Mihaela még meg is állt egy pár másodpercre, amikor a kocsmából kilépett. Szüksége is volt arra, hogy a szeme hozzászokjon az egyre sűrűsödő sötétséghez, de el is gondolkozott a történeteken. Hogy miket, kiket látott a kocsmában, azon nem volt szükséges gondolkoznia, mert tudta. Még azt is tudta, hogy az életének mely állomásai villantak fel előtte a múltból és a jelenből. A jelenből, amely – ezt most már biztosan tudta, egyben a jövője is lesz. Mert elmegy. A képek is azt mondták a kocsmában, hogy mindenkit el kell hagynia, akihez valamilyen formában kötődött. A szíve nehéz volt, de nem tehetett egyebet. És most nem jutott eszébe Nemvaló Pistának az intelme. Aki elmondta neki, hogy a kocsmában csak az egyik lehetséges jövőképet mutatja meg neki, méghozzá nem is mindig azt, amely neki a leginkább megfelelő. Sőt! Sokszor egyenesen azért mutat képeket, hogy óvja attól, ami be fog következni. Ha hagyja.

Arra viszont gondolt, mert nagyon kíváncsi természetű volt, és valamilyen formában érzekelte is, hogy miért hozott neki ebédet a kocsmáros? Holott mindazoknak, akik szóltak neki, akik egyáltalán tudtak arról a kocsmáról, tehát mindazoknak csak italt adtak ott.

Neki meg ebédet is. Igaz, rendelte. De az is igaz, itt az épület előtt állodogálva egyszerre eszébe jutott, hogy nem éppen azt hozta, amit ő rendelt volna. Nem is valami olyasmit, amiből következtetni lehetett volna az ő életútjára vagy kilétére, esetleg a személyiségére. Inkább olyan ételt hozott neki, amely bizonyos értelemben kevert jellegzetességet hordozott. Nem volt pedig sem rossz ízű, pláne nem ehetetlen, éppen ellenkezőleg. Kellemes volt, tápláló és jóízű. „Vajon mi lehetett a jelentése?”

A kocsmárosnak sem volt valami tulipiros jókedve a Mihaela távozása után. Általában nem látszott meg rajta, de igazából intenzíven érdekelte azoknak a vendégeinek a sorsa, akik nem „tölteléknek” jöttek be hozzá. Mihaela pedig éppenséggel érdekelte, mert meglátta benne azt az értéket, ami pedig igen ritka a mi világunkban, vagyis azt, hogy képes a tőle, a személyiségétől, a neveltetésétől teljesen idegen világban is helytállni. És nem csak helytállni, de otthonosan élni, s tenni is annak a környezetnek, a kapcsolatainak a javításáért is. De kár, hogy így alakult a sorsa!

Állt tehát a kocsmáros vagy két percig a helyén elgondolkozva, aztán megindult az udvarra vezető, állandóan zárva tartott ajtóhoz. Kinyitotta és kilépett az udvarra. Éppen akkor tette azt, amikor odakint Mihaela is egyre határozottabb léptekkel elindult lefelé az egyre sötétebb ösvényen. Odalent már látszott a valamikori Hollóhegy helyén terpeszkedő tó csillogása, a partjaitól nem messze pedig Miklósfalva fényei.

2. Dezső

Nagyon szimpatikus, nagyon értékes társadalom voltak. A kezdeti agresszivitás majdnem teljesen kiveszett belőlük, mire odafejlődtek, hogy úrutazásokra gondolhattak. Igaz, lassú volt a fejlődésük is. Nem csak a törzsfejlődés, de az egyedfejlődés is. Egy-egy egyed például földi léptékkal számolva, általában meghaladta az ötszáz éves kort. És ez csak az átlag. Többen a földi ezer éves kort is megérték. Voltak? Voltak. Hol voltak? Ne keressük! Nincs már meg az a csillag sem, amely körül az általuk lakott bolygó keringett valaha.

És az egészben az volt a legnagyobb tragédia, hogy tudták. Előre tudták.

Volt egy időszak, amikor annak a bolygónak a lakossága is a tízmilliárd felé közeledett. És akkor elkezdett a napjuk rakoncátlanodni. A tudósaik kiszámították, hogy mennyi idejük van még addig, amíg felrobban, és mindent elpusztít maga körül. Rövid idő jött ki eredménynek. Valami kétezer év. Valamivel kevesebb, mint hat nemzedékváltás. Ennyi idő alatt kell a bolygó lakosságának olyan számra csökkennie, amelyet már jó valószínűséggel különböző akkor ismert praktikákkal ki lehet menteni. És jött a halálosan szigorú megszorítás: hogy kiknek lehet gyermeke, és kik azok a párok, akik gyermektelenségre vannak ítélve. Fegyelmeztettek voltak. De a szívük nagyon nehéz lett. Nem csak azoknak, akikre érvényes volt az a szigorítás, hanem azoknak is, akik azt kénytelenek voltak érvényesíteni.

– De hát nem lehet valamiképpen megoldani ezt? – zokogtak azok a fiatal nők, akik anyák szerettek volna lenni.

A tudósok újra számolni kezdtek. És rájöttek, hogy azelőtt hibásan számoltak. Nem vettek tekintetbe bizonyos anyag- és energianyeresi tényezőket. Az eredmény így hibás lett. A végső szám még kisebb volt, mint amit először számoltak. Ekkor az anyák elhallgattak.

Hogy voltak-e lázadók? Olyanok, akik mégis gyermekeket szültek és neveltek fel? Bizony voltak. De azok a gyermekek felnőve szintén ugyanott találták magukat, ahol a szüleik a maguk idejében. És ez így ment nemzedékeken keresztül. És mind emellett nem volt szabad megkeményedni, a szívüknek megkérgesedni. Mert a kérge szívüket eleve nem volt szabad kimenteni. Mit tehettek? Sírtak. Ám amikor elkövetkezett számukra az idők teljessége, akkor a számuk már nem volt nagyobb a remélnél. És akkor sorra kivonták mindegyikből a tudat meghatározó részét, de a teljes tudatát, és betáplálták egyénenként olyan előre elkészített géptestekbe, amelyeknek reményük lehetett a túlélésre. És aztán útnak indították őket a kozmosz ismeretlen mélye felé, keressenek maguknak túlélésre alkalmas helyet, ahol majd valamikor, valakiknek, használhatnak. Ha az lehetséges.

Utoljára maradtak azok, akik az egészet levezényelték. És sokan voltak közöttük olyanok, akik azt mondták:

– Én nem!

És mint a kapitány nem hagyja el a süllyedő hajót, ott maradtak, ott égtek pusztuló bolygójuk maradványai közt.

És akik mentek? Sokfelé próbálkoztak. Néha sikerrel, néha nem. Sokszor megpróbáltak kapcsolatban maradni egymással. Ez néha sikerült is. Sok helyen előretolt állomások létesültek, ahol egyes őslakókkal is kapcsolatba kerültek. Néha csak ideiglenesen, néha állandó jelleggel.

Valósággal megtermékenyítették a galaxist. Ha nem is szó szerint értve, de a tudat, a kollektív és az egyéni tudatok fejlődését tekintve feltétlenül.

A férfi honvédtiszt volt. Százados. A fegyverletétel után elbujdosott, részint szégyenből, részint pedig azért, mert nem akarta, hogy őt, aki egyszer tiszt volt, közönséges bakának sorozzák be az osztrák hadseregbe. Az utolsó harcoló alakulatok egyike volt az ő százada is. Hová mehetett volna Aradról. Elindult északra felé a hegyekbe. A Sebes Körös völgyében vándorolt és még csak nem is gondolt arra, hogy az útjában ellenséges érzelmű mócokkal találkozhat, akik még nem is olyan rég ellene harcoltak. Jól számított egyébként, mert a mócok

is hamar megelégtették a kétes dicsőséget. Annál inkább tartott, és okkal, azoktól a császári csapatoktól, amelyek az útjukban menekülő honvédekre vadásztak. Ám a helybeli nép minden veszély alkalmával kimentette. Utoljára egy hatalmas barlangban húzta meg magát a folyóvölgy közvetlen közelében. Ott már nem volt főút. A barlang jó búvóhelynek bizonyult. Elhatározta, hogy ezúttal már nem menekül tovább. A helyi lakosok ezúttal is segítettek, mindennel, amit csak biztosítani tudtak neki. És az nem volt kevés. Egész kis gazdasága kezdett már lenni. Két év után már nem is szorult a nép segítségére. Felvette teljesen a helyi mőcök életmódját, megtanulta a nyelvüket is. Voltaképpen pont ez maradt a legnagyobb keserősége. Hogy nem tudta az anyanyelvét használni, s lassanként felejtetni kezdte. El is panaszkolt a falu bírójának.

– De hát csak ez a baj, uram? Hozok én neked könyvet amennyit akarsz, hogy olvassál a te nyelveden!

És így lett. Egy jó hét se telt bele és a bíró egy szekérderéknyi könyvet küldött neki. Hogy hol kapta, arra azóta se derült fény. Lehet, hogy hadizsákmány volt még a szabadságharc idején. Akárhogy is, jobb helyre nem is kerülhettek volna azok a könyvek. Hogy, hogy nem, a kapott könyvek között a legtöbb olyan írás volt, amelyet ma „ismeretterjesztő” néven árusítanak. Mivel pedig a mi emberünk már nagyon ki volt éhezve a betűkre, hát falni kezdte a kapott szellemi kincset. Azelőtt se volt ő műveletlen a korához és rangjához képest, ám az elkövetkező tizenhárom évben igen alapos tudásra tett szert a természettudományok terén.

Bizony, tizenöt évet élt abban a barlangban. Amikor pedig elhatározta, hogy most már továbbmegy onnan, egy egész más ember vette ismét kezébe a vándorbotot. Fiatal, hatalmas termetű atléta lépett be oda, s mint ereje teljében levő, igen művelt férfi indult tovább, amikor a falutól elbúcsúzott. A falubeliek még sokáig emlékeztek rá. Még százötven év múltán is, amikor én magam is meglátogattam Klárral azt a barlangot, az idegenvezető „Ungurul Mare”, vagyis „Nagy Magyar” néven emlegette. Tudomásom szerint még ma is az a neve.

„Na de most már merre?”

Emberünk gyorsan rádöbbsent, hogy hiába a nagy műveltség, a világ az utolsó tizenöt év alatt alaposan megváltozott, és azt az új világot ő nem ismeri. Próbálkozott ő sok mindennel. Volt házitanító fiúk mellett, vívómester, néha még napszámos is. Néha már úgy nézett ki, hogy na most végre rámosolyog a szerencse. Hiába! Onnan is tovább kellett menni. Jó messzire került a jó körösmenti falu barátságos barlangjától és a jószívű népétől. Kolozsváron aztán értesült arról is, hogy kiegyezett a magyar nép a császárral, s minden olyan volt honvédtiszt, aki a harcoláson kívül egyebet annak idején nem tett, kegyelemben részesül. Mivel pedig Kolozsváron rokonai is éltek, elhatározta, hogy meglátogatja őket.

Csalódnia kellett. Aki rokonai voltak, azok nagyrészt elhaltak az évek folyamán, vagy elköltöztek. A régi menyasszonya rég férjhez ment, akkor már háromgyerekes családanya volt. Ez még nem is lett volna baj, hiszen nem akart ő megnősülni, azt megtehetette volna rég, ha ez lett volna a vágya. Nagyobb baj volt az, hogy ravaszkodó csavargónak nézték, s se rá nem ismertek, se be nem engedték. Iratai? Ki gondolt azokra tizenöt évi bujdosás alatt? Elvesztek azok rég. Lehet, hogy egy hideg téli napon éppen ő gyűjtött be azokkal.

Hát csak csavargott, mendegélt a városban. Egyszer csak:

– Dezső! Te vagy az?

Emberünket Péternek hívták.

– Tényleg te vagy az, Dezső?

A kérdező valami vele nagyjából egykorú nő volt. Már most mit tegyen? Ha azt mondja, sajnálom, asszonyom, nem én vagyok, tévedni tetszett, akkor becsületes marad és mehet tovább csavarogni, amerre a szeme lát. Köztes megoldást választott.

– Én vagyok, asszonyom. De – elnézést, kihez van szerencsém?

– Szegény Dezső! Nem is csoda, ha nem ismeresz rám! Mennyi ideje is már annak? Tizenhét év. Vagy tizennyolc? Hogy repül az idő! Hát merre voltál olyan rengeteg sok ideig?

Na, szerencséje van. A kérdezett Dezső is nagyjából akkortájt kellett eltűnjön, amikor ő. Hát kiderült, hogy szintén honvédtiszt volt, ki tudja, miről lehetett majdnem húsz év után is ráismerni egy ilyen volt katonára. A beszélgetés során azt is megtudta, hogy azt a Dezsőt is a fegyverletétel után vették el. Így aztán, ha a hölgy – akiről kiderült, hogy udvarolhatott neki az a másik – a harcok utáni életéről kérdezte, elég volt akár az igazat is mondani. Élt is a lehetőséggel.

A hölgy aztán elmondta, hogy ő bizony férjhez ment öt év után, de nem volt boldog. Gyermek se született, és a férjét újabb öt év után csak elvitte a tüdővész.

– De hát te mit csinálsz ennyi év után?

Az időközben megdezsőült Péter bevallotta, hogy ő bizony semmit. Nincs senkije, még laknia sincs hol.

– És miért nem költözől hozzám? Most már nem kell félned a császáriaktól! Illetve, nem. Jobbat tudok. Van nekem egy kis kocsmám fent a Szamos völgyében, de már a hegyen túl. Nem akarsz ott kocsmáros lenni? Várj! Ne válaszolj! Ma gyere hozzám, holnap pedig pénzzé teszek mindent, beköltözünk abba a házba és leszünk kocsmárosok! Mit szólsz hozzá? Istenem, de örülök, hogy megtaláltalak!

És úgy is lett. A nő egynéhány nap alatt eladta kolozsvári vagyontárgyai legnagyobb részét és felköltöztek a hegyháti kocsmáépületbe. Rövid időre össze is házasodtak. Igaz, a férfi nagyjából egy év után bevallotta a kis feleségének, hogy aligha ő az a bizonyos Dezső, akit olyan nagyon várt vissza. Ám a felesége szerint ez egyáltalán nem számított, mert akkor már régen mint boldog házasok éltek együtt. És végül is a férfi most már véglegesen megmaradt Dezsőnek, más lehetősége nem lévén. Kevés idő telt el és a munkájuk után a kocma is kezdett felvirágozni. Odaszoktak a népek a völgyben megbújó falvakból, leginkább természetesen a legnagyobbikból, Hollóhegyről.

A villámlások a második évben kezdődtek. Először mindössze azt gondolták, hogy semmi különös, egy olyan elektromosságban bővelkedő év jött el. Ám, amikor megkérdezték a hollóhegyiektől, mindenki azt mondogatta vállvonogatva, hogy „itt, uram? Itt semmi olyasmi! Még távoli villámot se látott senki!” Legalább is azokban az időkben, amelyekre rákérdeztek.

Rászánták tehát magukat, hogy most már utána járjanak a dolognak.

És látták bizony, hogy nem csak villámok csapdosnak a hátsó udvar területén, hanem időről időre minthogyha egy épület körvonalai is megjelennének ott. Igaz – haloványan, áttetszően. Történt pedig mindez éppen a villámlások idején.

Dezső – nevezzük most már így, nem mintha nem lenne mindegy – ugyan egy idő múlva mintha napirendre tért volna a jelenség fölött (elég sok természeti könyvet olvasott el annak idején, barlanglakó korában, hogy ne csodálkozzon rajta, lehet, hogy valami a föld alatt rejtőző nagyobb fémtömeg vagy ilyesmi vonzza magához a légköri elektromosság ilyen jeleit), ám Anikót nagyon izgatta.

Aztán egyszer, egy tavaszi, májusi napon – mindig tavasszal meg ősszel volt intenzívebb az ilyen tevékenység – kijelentette, hogy ő biz’ kimegy és közelebről is megnézi.

Azon az estén özvegyen maradt Mihályfi Dezső kocsmáros. Valami történt, amikor Anikó a közelébe ment annak a halvány házikónak, a körvonalai megváltoztak, kidudorodott a közeli oldala, egészen addig, amíg Anikót nagy csattanással érintette. A nő csak sóhajtott egy hangosat és azonnal megszűnt élni.

Az élet azonban minden körülmények között menni szokott tovább a maga útján. Most is így történt, akárhogy fájlalta is a kocsmáros. A vendégek jöttek, ki is kellett őket szolgálni, az Anikó örökségét sem lett volna jó, nem is illett az ebek harmincadjára hagyni. Volt hát munka bőven, s azzal valahogy a fájdalom is enyhült.

Ami viszont érdekes volt, a haláleset után a villámlások hosszú időre abbamaradtak. Nem csak akkor, hanem ősszel sem jelentkeztek, s a rá következő tavaszon sem.

Dezső szinte nem is vette észre. Idő kellett neki, míg az Anikó elvesztése fölött érzett bánat annyira csillapodott, hogy rájött, a villámok nem látogatják már. De még akkor nem kezdett ezen gondolkozni. Inkább már csak akkor jutott eszébe, amikor a másik év őszén valami újra elkezdődött. Valami, mondom, mert ez már nem volt ugyanaz a jelenség. Vagy két vékony villám, inkább szikra, lecsapott ugyan a hátsó udvarba, de semmiképpen se lehetett azokat az egy-két évvel azelőttiekkel összehasonlítani. Ugyanakkor az a kis... ház vagy mi újra megjelent. Az sem olyan volt mint a régi, hanem gömb alakú. Mint egy buborék vagy üveggömb. Megjelent, a helyén maradt egy ideig, majd eloszlott a levegőbe. Dezső sokáig nem tudta mire vélni ezt a jelenséget. Egészen addig, amíg egyszer, véletlenül, éppen akkor dolga nem akadt a hátsó udvaron, amikor állott az a bizonyos gömb. Bár más alkalommal néhány perc – talán három – alatt széteszlott, ezúttal majdnem egy félóráig állt a helyén. Ugyanez másnap is megismétlődött és harmadnap is. Dezső rájött, hogy az a valami esetleg éppen tőle vár el egy jelet, egy cselekvést. A szívébe nyilallott akkor az Anikó értelmetlen halála és undorral elfordult a gömbtől. „Akármi vagy is, akármit akarsz is, én azt nem akarom!” gondolta magában. Elindult befelé az ivóba. Akkor meghallotta a hangot. Ezt mondta: „Ne haragudj rám! A feleséged halála véletlen baleset volt! Hidd el!”

Ám nem az elmondott szavak értelme volt az, ami megállásra és visszafordulásra készítette, hanem az a hang, amelyen ezt elmondta. A hang... az Anikó hangja volt. Visszafordult hát. A gömbben volt valami. De mintha nem az a valami szólt volna, ő a hangot a saját fejében hallotta. Az, amit a gömbben látott, leginkább egy hatalmas, ám tömzsi rovarra hasonlított. Fekete volt és akkora, mint egy kisebb hokedli. Olyan konyhai szék. Dezső szemei a csodálkozástól nagyra nyíltak.

– Ne csodálkozz! És ne is undorodjál a külsőmtől! Nem én vagyok a te feleséged. Sajnos! Jó lenne visszacsinálni, de nem lehet. EZT nem lehet. Sok mindent lehet, de ezt nem. De ha már megszoktad azt, hogy itt vagyok, akkor majd beszélgethetünk még. Most mennem kell.

Dezső már sokszor hallott, olvasott is olyat, hogy a gyermekmesékben vannak ilyenek, hogy egy békát kell megcsókolni és az királyfivá vagy királykisasszonnyá változik. De ilyet most tapasztalt először életében.

„Vajon ez is olyasmi lenne?”

„Nem! Ez egészen más dolog!” Ezt még utánakiáltotta a „rovar” az Anikó hangján, aztán a gömbbel együtt széteszlott.

Ezután Dezső legalább három napig nem ment ki a hátsó udvarba. Voltaképpen félt is egy kicsit, de nem is akadt ott semmi dolga. A negyedik napon viszont már annyira furdalta a kíváncsiság, hogy amikor úgy látta, a gömb éppen összeállni készül, azonnal kiment.

A rovar meg is jelent, mintha hívták volna. Ámbár tényleg akarta, hogy jöjjön. Isten tudja, mit képes az megorrontani ott, valahol abban a gömbben.

Megint az Anikó hangján szólt. Sok mindent elmondott, részben saját magáról, hogy kik is ők, ő és a hozzá hasonlók szerte a világban, hogy egy olyan világból jöttek, amely sajnos azóta már elpusztult, és hogy közülük azok, akik ide az emberek földjére érkeztek, azt a feladatot szeretnék elvégezni, hogy amiben csak lehet, segítsék az emberiséget jobbra, okosabbá lenni, ami nem lesz egy könnyű dolog. A kérdésre, hogy már régen itt vannak-e az emberek között, azt válaszolta, hogy elég régen, de nem mindig ő volt az, aki a munkát végezte. Merthogy ők is éppúgy egyéniségek, mint a Földön élő emberek, bár általában kisebbek közöttük a különbségek. Ez éppen a felvett gépi alakjuk miatt van így, mert az valamennyire egyformává is teszi őket.

– És nem lehetnétek kissé hasonlóbbak mihozzánk? Így nagyon feltűnők vagytok. Az emberek félni fognak tőletek. Lehet, hogy meg is ölnek majd emiatt.

– De lehetnének hasonlóbbak. Leszünk is majd, amikor elegendő energiánk lesz ahhoz. Légy egy kissé türelmesebb, kérlek! És azt se hidd, hogy olyan könnyű lenne minket elpusztítani. Ezt a testet úgy terveztük, hogy nagyon ellenálló legyen. Majd meg fogod látni, ha

itt lesz az ideje. Addig kérek csak türelmet. Végül is nálatok szokás udvariasnak lenni egy nővel szemben...

– Te nő vagy?

– Igen, a saját hazámban nő voltam. És a mi férfaink szerint szép is. Ha még számít valami egy ilyen géptestben. Mindenesetre akkor, amikor lehetőségem lesz egy emberi alakot felvenni, akkor női alakom lesz.

„Hát mégis a békakirálykisasszony?” gondolta Dezső magában.

A „rovar” nevetett az Anikó hangján.

– Igen. Tudok erről a meséről és tetszik is nekem. És örülök is, hogy művelt, olvasott férfi vagy, de mellett szíved is van. Igaz, éppen azért választottalak ki. Többek között.

Ettől kezdve majdnem naponta megjelent a „rovar” és sokat beszélgettek. Dezső ekkor már rég tudta róla, hogy nő az illető, de igen nehezen tudta nőnek elképzelni. Azt se igazán tudta, hogy náluk az ilyesmi mit is jelent. Náluk, mivel nem földi eredetű lényel beszélgetett nap mint nap. A nagy változás akkor jött el, amikor a lény megkérdezte, hogy:

– Mondd, mi az, hogy rovar? Szerinted.

– A rovar olyan lény, amely hat lábbal közlekedik. Van olyan, amelyik mászik, van, amelyik repül, van köztük hasznos és van, amelyik kárt okoz nekünk. Embereknek. Sokféle van.

– És okosak azok a „rovarok”?

– Nem mondhatnám.

– Akkor megkérlek, ne gondoldj úgy rám, mint rovarra! Meg tudod tenni?

– Éppenséggel meg. Ámbár nagyon hasonlítasz rájuk.

– Nem tudsz úgy gondolni rám, mint nőre?

– Dehogynem. Az eszemmel igen.

– De az érzéseiddel, azt nem. Igaz?

Dezső szomorúan ingatta a fejét.

– Sajnos így van. De te mindig belelátsz a gondolataimba?

– Meg tudnám tenni. De csak akkor teszem, ha úgy érzékelem, hogy nincs szándékodban eltitkolni azt a gondolatot. Márpedig eddig nem titkoltál semmit. De eltértünk a lényegtől. Van egy kérésem. Segítesz?

– Persze. Ha tudok.

– Tudsz. Én nő akarok lenni! Olyan, mint amilyenek itt vannak nálatok.

– És ahhoz az én segítségem kell?

– Valamilyen formában igen. Olyan akarok lenni, amilyen neked is tetszik.

– Mondjam el, hogy milyen az? De hisz tudod.

– Nem. Én nem akarok egy második Anikó lenni! Hanem inkább azt kérem, hogy amikor kimész az emberek közé, vagy amikor ők jönnek ide inni, akkor engeddd meg, hogy lássam a gondolataidat, hogy ki tetszik neked, olyan akarok lenni. Azt hiszem, tudnék is.

Így lett. Dezső néhány napig egyedül járt-kelt a világban, elment Kolozsvárra, el a Körös völgyébe, még Hollóhegyre is elment, meg az azon negyven kilométerrel túl eső városba, V.-be is. És főleg a nőket nézte. Elgondolta őket mindenképpen, hogy ez tetszik, az nem, tehette. Férfi volt, hát úgy gondolkozott. Hogy az ő szemén keresztül látott-e az ismeretlen is, vagy nem, arra pillanatnyilag nem is gondolt. Csak jött, ment, legeltette a szemét. Ebből néha kisebb kellemetlenségek is alakultak, néhány megnézett nőnek férje volt vagy bátya, egyszer majdnem párbajoznia is kellett, de ezek a nehézségek azért rendre elsimultak.

Aztán visszament a kocsmába, mert már várták a vendégek. Az idegent ekkor már majdnem egy hete nem látta. Sem szóban, sem gondolatban nem jelentkezett. Dezső azt vette észre, hogy... hiányzik. Szerencsére, vendég volt bőven, dolog tehát akadt, csak estére volt ideje rágondolni. Vajon hol lehet?

Ekkoriban szokott odajárni egy magányos nő is. Szép volt, legalábbis neki tetszett. Talán azért, mert olyan ruhát viselt, amilyen annak idején Anikónak is tetszett. Szép alt hangja is

volt, az is tetszett benne. Elgondolta, hogy ha rászánná magát, akkor egy ilyen nőt el is tudna venni feleségül. Mert nem volt fiatal a hölgy. Azért nála körülbelül öt vagy hat évvel fiatalabb lehetett. Anikó akkor már három éve halott volt.

Az a nő, mindig egyedül jött. Nem rendelt italt, csak ebédet, amivel kezdetben jó sokáig elpiszmogott, de később aztán – mintha elkezdett volna sietni.

„Vajon dolgozik valahol? És ha igen, hol? Vagy rokonai élnek a hegyen?” Nem merte megkérdezni.

Már vagy tíz napja ment ez így, amikor a hölgy egyszer későn jött. Későig is maradt. Már elment az utolsó vendég is. Akkor, szokásával ellentétben italt is rendelt. Igaz, csak olyan gyűszűnyi női italt, de akkor is azt. És akkor a nő megkérdezte:

– Nem ismersz meg? De hát milyen szemed van neked? Vagy nem sikerült olyanná lennem, mint ahogyan te szeretted volna?

Dezső csak hebegni tudott.

– Elnézést kérek! Nem gondoltam volna...

Hát persze, hogy az ismeretlen volt. A „rovar”.

Dezsőnek igen furcsa gondolatai támadtak. Hogy teljesen maguktól-e, vagy valaki szuggerálta esetleg neki?

A nő ekkor igen kedvesen elmosolyodott.

– Nem, kedvesem. Ezek a gondolatok a tied. Egyedül csak a te gondolataid. Nem is mertem volna beleavatkozni. Na, hát elfogadsz most már nőnek?

Nem volt szükség válaszolni erre. Ha az ismeretlen nem bírt volna is olyan erővel, mint amilyen pedig volt neki, ha csak egyszerű, valódi nő lett volna, akkor is látta volna a Dezső arcán az összetéveszthetetlen választ.

– Hát akkor ideköltözhettek hozzád? Akkor talán a gömböt ne is használjuk, csak akkor, amikor tényleg szükség lesz rá. Mert azért olyan is lesz. Nagy terveim vannak. Veled. Ha megengeded.

Dezső mindent megengedett volna. Még a halálos ítéletét is aláírta volna, pedig attól egyszer már évtizedekig menekült.

Nemsokára aztán ki is derült, hogy mit is jelentenek azok a bizonyos „nagy tervek”. Legalábbis részben. És azokban benne volt a kocsmának magának részbeni megváltozása is. Igaz, ez alig volt érzékelhető. Inkább csak bennfentesek számára jelentette azt, amit egy idő után úgy kezdtek nevezni: „az élet kocsmája”. A legtöbb ember számára azért mégis csak közönséges vendéglő volt és csak akkor, amikor valami nagyon különlegeset akartak megtudni, vagy dönteni két vagy több lehetőség közül, akkor került előtérbe a helyiség szellemi jellege.

Aztán volt még egy másik dolog is. A Dezső életének meghosszabbodása. Ezt nem ő akarta így, hanem Melinda.

– Nem lehet az, hogy én olyan sokáig élek, te meg gyorsan megöregszel és meghalsz mellettem!

Ezt a témát egyébként eredetileg valóban Dezső vetette fel, de korántsem kívánság formájában. Ő nagyon jól meg volt elégedve a saját életével. Negyvenhét éves volt akkor és egy kis hasat leszámítva, amely mint kocsmárosnak szinte kötelező volt, igen jó kondícióban volt. A téma csak és szigorúan kérdés formájában merült fel. Úgy történt, hogy Dezső érdeklődni kezdett a Melinda – ez lett a neve az ismeretlen nőnek az emberek között – világáról. Hogy milyen volt, kik lakták, stb.

A nőnek először elvizesedett a szeme. Sokáig nem is tudott a kérdésre válaszolni. Aztán elmondta, hogy az ő világukban is éltek mozgásra képtelen lények, mint a Földön a növények, valamint mozgásra képesek, vagyis állatok. És közöttük is kifejlődött egy faj, amely képes volt az elvont gondolkodásra.

– Csak hát az élőlények diverzitása távolról sem volt olyan nagyfokú, mint nálatok. Tudod, a mi világunk sokkal lassabban fejlődött, mint a tiétek. Hosszabb volt az egyének élete is. Én

például most ott kétszázötven évesnek számítanék földi években. De mivel átlagosan legalább ötszáz földi évet élhetnek, inkább többet, hát ottani mértékben fiatalnak számítok. Nem tudom, mi az oka annak, hogy ez annak idején így alakult, de valóban sokkal kevesebb faj volt nálunk. Most már semmi sincs – fejezte be elcsukló hangon.

Innen indult tehát a téma, hogy jó lenne, ha Dezső is olyan hosszú életű lenne, mint ő.

– Meg tudom csinálni. Igazán kevés változtatással. Te észre se vennéd.

Még vitáztak egy keveset, de a vége valóban az lett, hogy Melinda beállította Dezsőt a gömbbe, maga is beállt mellé, és megtörtént az a bizonyos „kevés változtatás”.

Később más munkákra is sor került. Megesett például, hogy Melindának el kellett utazni, néha hosszabb időre is, kollégáival találkozni, velük megbeszélni teendőket, vagy éppen fordítva, hozzá jöttek el azok a munkatársak, nők és férfiak is akadtak köztük, és ott beszéltek meg a jövő dolgait. Dezső megfigyelte, hogy összesen hétnél többen sose voltak.

– Igen, jól látod. Heten vagyunk. Nyolcan voltunk eredetileg ideküldve, de a nyolcadik egy kozmikus tragédiában meghalt. Ezért van az is, hogy több köztünk a nő, mint a férfi. De ez voltaképpen semmit nem jelent a munka szempontjából. A számunk igazából túl is van méretezve. Tudod? Telik egy egész bolygó lakosságából. Igen, és nem csak a Földre jutott belőlünk, hanem más bolygókra is, ahol értelmet vettünk észre a lakókban. És vannak olyanok is, akik éppenséggel kint maradtak a kozmikus űrben. Együttesen alkotnak egy nagyobb intellektuális egységet, amelyhez folyamodhatunk, ha például energiára van szükségünk. Vagy ha úgy látjuk, hogy valahol nagyon rossz irányba mennek a dolgok, és mi túl kevesen vagyunk, túl erőtlenek ahhoz, hogy változtassunk rajta.

– És mi az, ami ITT a legnagyobb gondokat okozza?

– Kedves vagy! Mint mindig. Itt voltaképpen nincs olyan megoldhatatlan problémánk. Az ember ugyan meglehetősen agresszív, de ez később még változhat és mi éppen ezt próbáljuk elősegíteni, de úgy, hogy emellett ne menjen az életöszön kárára. Nem könnyű feladat, de megbirkózunk vele. Valódi gondot eddig még csak egyetlen jelenség okozott nekünk és okoz továbbra is.

– És mi az?

– Nem hiszem, hogy hallottál volna róla. Bár vannak már, akik sejtik. Egy váradi püspök például. Majd később könyvet fog kiadni a kutatásairól s abban ez a jelenség is helyet kap. Hogy ne csigázzam a kíváncsiságot, hát van egyes embereknek egy egészen különös tulajdonsága. Nem örökre volt, az idők folyamán fejlődött ki. Úgy volt, hogy az értelmes lények sok esetben rendelkeznek a megsejtéseknek a tulajdonságával. Ez valamikor az ősember számára létfontosságú is volt. Aztán elenyészett. Később aztán, az ókor végétől kezdve, egyes népeknél bizonyos nőknél, ez feltámadt. Ez a tulajdonság. Sőt nem csak felújult, de tovább is fejlesztették. Egészen magas szintre némelyik. Ők ilonáknak nevezik magukat. Valami keleti népnél indult meg a fejlődés, de mostanra már sok helyen van. Persze ez még nem volna baj, akár segítség is lehetne, de még nem tudjuk, hogy végeredményben mire is akarják használni. Eddig semmi rosszra. De vajon nem interferál-e a mi gondolkodásunkkal? Látod, egyelőre semmi konkrét. De mindenre számítanunk kell. És persze, emellett ott vannak a hétköznapi gondok is. A sok nép, a sok egymásnak feszülés. Ami még motorja is lehet a fejlődésnek, de állandóan vigyázni kell rá. Rajta is tartjuk a szemünket. Főleg a nagy népeken. De kettőn a kicsik közül is. Akiktől többet várunk. A jövőben.

És nagyjából így állt a helyzet abban az évben is, amikor Mihaela az élet kocsmaját meglátogatta az ő nagy gondjával.

3. Mihaela

Csendes Józsefet egy idő óta mindenki mint „az öreg Csemetét” ismerte. Én magam is így emlékszem rá. Pedig például Csabánál, a nagybátyámnál több évvel is fiatalabb volt. És akkoriban, amikor ez a történet elkezdődött, még tényleg fiatal és legényes volt. Mivel pedig felesége akkoriban nem volt neki – csak egész későn nősült meg – hát sűrűn előfordultak körülötte a nők.

Csaba volt annak idején Hollóhegyen a rendelőintézet vezető orvosa. Össze is barátkoztak elég hamar. Csemetének már volt egy másik állomása is azelőtt, de nem volt ott sokáig. Kedves, vidám ember volt, hamar megszerették az emberek. Azelőtt egy öreg fogorvos bácsi volt ott, aki azonban nyugalomba vonult, s akiről azt is rebesgették, hogy alkoholista. Vagy igaz volt ez, vagy nem.

Csemetével együtt két fogtechnikus is érkezett Hollóhegyre. Vagyis persze nem együtt érkeztek, csak nagyjából egyszerre. Egy szőke bombázó, aki aztán elég hamar el is pályázott valami néptánc-együttessel, meg egy komoly, szomorkás kislány, akit Mihaelának hívtak.

Na, ez a Mihaela nagyon tehetségesnek bizonyult. Csemete egykettőre megszerette. Meg is lepődött nagyon, amikor megtudta – egy akkora helyen alig van valami, amit titokban lehet tartani –, hogy Mihaelának egy alkoholista mozdonyvezető az apja, aki az egész családot terror alatt tartja. Hát, sajnálnivaló volt a kislány. Így állt a helyzet körülbelül egy évig, amikor is Mihaela egyszer csak eltűnt. Egy jó hétre tűnt el, s amikor előkerült, már a rendelőintézet adminisztrátorával járt. Össze is házasodtak hamar. Igaz, Csemete ezt se nézte valami jó szemmel, mert nem szerette azt az adminisztrátort, de végeredményben semmi köze nem volt hozzá. A Mihaela munkája mindenesetre nem szenvedte meg azt, hogy időközben Dorunak (így hívták az adminisztrátort) lett a felesége. Ez a Doru kis izgága ember volt, örökké ott nyüzsgött, ahol semmi dolga nem volt, de szemmel látható kárt, úgy néz ki, nem csinált senkinek. Csak Orosz bácsi, egy idős szanitéc pletykálgatta róla, hogy szekus meg hogy impotens. „Hogy miért kellett feleség az ilyennek!” morgolódott az öreg, de azzal maradt. Mivel azonban Dorut senki nem szerette igazán, hát ez a morgolódás senkinek nem tűnt fel, és nem is vette komolyan senki.

Csemete egyébként eléggé jól megvolt Doruval (néha Darunak hívták, ami egyáltalán nem volt helyénvaló, mert a daru egy büszke nagy madár, míg az említettől ezek egyikét sem lehetett elmondani), szóval Csemete vagy nem látott tovább az orránál, vagy nem is akart tovább látni.

Különben a munka sok volt, a pihenés kevés, hát senkinek ideje se nagyon maradt egymás magánéletével foglalkozni. Olyan is volt, hogy Csemete a végzett munka után jól megérdemelt délutáni álmát aludta, amikor egyszer csak megjelent Doru és:

– Gyere már Csemete, mert Nusi már két órája húz egy fogat és még mindig nem akar kijönni!

Hát sokszor, nagyon sokszor menni kellett. Akkor is, amikor nem volt szolgálat. Az előbb említett Nusi egyébként, a barátunk kolléganője egyáltalán nem volt ügyetlen hölgy, csak hát éppen akkor úgy látszik, indiszponált volt, vagy ki tudja, mi volt a baja? Azért akadt szórakozás is. Amíg fiatal az ember, vidám az élete és sok minden történik is vele. Csemete például egy fiatal tanárnő után járdogált, aki a szomszéd faluban tanított, és csak mint munkatársra gondolt néha Mihaelára. Pedig ki tudja, milyen irányt vettek volna a későbbi események, ha kezdettől fogva jobban figyel rá?

Az idő mindenesetre telt és nem hogy megoldotta volna az összevissza bonyolódott emberi gondolatokat, hanem inkább még jobban összevissza bonyolította őket.

Aki dolgozik, az szabadságot is szokott kapni. Legalább is akkoriban ez még így volt. Sok kellemetlen és idióta dolog volt abban a bizonyos kommunizmusban, de ez véletlenül egy jó dolog volt. Elment hát Csetete szabadságotni valamire az akkori barátnőjével, s mikor visszajött, csak feltűnt neki, hogy sehol se látja Dorut.

– De mi van vele? – kérdezte Árpától, a családorvos kollégától.

– Te nem tudsz semmit?

Csetete bevallotta őszintén, hogy nem.

– Két napja meghalt. Fogadott valakivel, hogy megiszik együztében két liter pálinkát. Valamivel több mint a felére volt képes, aztán rosszul lett, kórházba került és meghalt. Csodálom, hogy Mihaela nem mondott semmit.

– Nem beszéltem vele – motyogta Csetete az orra alatt. Az igazság az volt, hogy igyekezett minél kevesebbet beszélni Mihaelával. Ki tudja, a lelkiismerete szólalt-e meg, minek(?), vagy csak feszélyezve érezte magát a hűség, szinte kutyaszemek láttán. Ám ekkor már nem odázhatta tovább. Igen, de mit mondjon neki? Vagy mit kérdezzen tőle? Amit már úgyis tud? Hát csak annyiban maradt. Igyekezett maximálisan udvarias lenni, de érdemben nem mondott és nem kérdezősködött.

Aztán... elmúlt az alkalom. Minden folyt tovább, mint addig, s két év múlva Csetete elérkezettnek látta az időt arra, hogy Hollóhegyről V.-be költözzön.

Azon az őszön – a dokik költözése általában ősszel zajlott abban az időben – még nem is igazán volt kész az a munkahely, amelynek elfoglalására feljogosította Csetetét egy versenyvizsga. A megyeszékhelyen tartózkodása eszerint azzal kezdődött, hogy műszerek után szaladgált. El is tartott az a következő tavaszig. Aki még emlékszik arra, hogy mit jelentett a kommunizmus idejének vége felé egy rendelőt felszerelni, tudja, hogy az nem volt egyszerű. Pedig Csetetének még szerencséje is volt. Mivel személyesen ismerte az egyik megyei főnököt.

„No, ha már lúd, legyen kövér!” gondolta magában vérszemet kapva, és megpróbált még két embert odacsábítani, ahol ő dolgozni akart. Egy fiatal fogász hölgyet, akinek volt éppen munkahelye a városban, de gyanította, hogy nem lévén orvosi diplomája, amolyan mindig láb alatt tartózkodó fölösleges embernek könyvelték volna el. Kár lett volna pedig szerinte, mert tehetségesnek, s rendesnek látszott. És két technikust, Mihaelát és Sandát (Szándá olvasandó. Egyébként az Alexandra rövidítése). Sanda azonban akkorra már elpályázott néptáncolni, hát maradt Mihaela. Neki aztán éppenséggel semmi kötődése nem volt Hollóhegyhez. Hát szívesen ment, egy kis rábeszélés után.

Aztán – megint ment minden a régiiben. Csetetének megint sok volt a dolga, nemigen ért rá odafigyelni a körülötte élő emberekre. Bár tetszett neki Mihaela, de végül is így könyvelte el. Tetszik, hát tetszik. Más nő is tetszik. Így megint meglepetésként érte, hogy a hölgy újra férjhez akar menni. Ezúttal egy másik fogtechnikushoz. „No, ha igen, jól van” zárta le magában a gondolatot. Azontúl nem is nagyon törődött a dologgal. Neki magának is itt lett volna az ideje a nőülésre. De azt meg nem tehette. Ennek az oka az volt, hogy sok év után megint találkozott Babuval. Ez a Babu volt pediglen az ő örök szerelme, aki után ácsingózott már egész fiatal korától. Babunak volt valami irtózatoss emléke még fiatal korából, aminek következményeképpen sokáig egyedül élt. Később aztán volt neki férje is, de csak egészen rövid ideig. Majd megint társ nélkül maradt, de akkor már a kislányával. Csetetére soha nem gondolt úgy, mint esetleges társra.

Időközben bukott Ceausescu, és, majdnem azt mondtam, hogy vele bukott a rendszere. Ám nem lenne igaz, mert csak a kondukátor bukott, sőt ki is végezték, gondolom, hogy beszélni ne tudjon, de a rendszer később kezdett magához térni. Hiszen éppen azért kellett a vezetőtől megszabadulni, hogy a keletkezett vákuumot minél szebben be tudják tölteni az epigonjai.

A változások levegőjében sok minden benne volt, a szabadság ígéretével együzt, de ha jól utánanézzünk, a mi Cseteténk életében nem sok változás akadt. Azért érdekes kettősségek

lettek volna láthatók, ha odafigyelt volna rájuk. Először is: Lavínia, az ifjú fogász kolléganő elhatározta, hogy befejezi az egyetemet, hogy orvosi diplomát szerezzen. Ennek az elhatározásnak a megszületésében komoly szerepe volt a Csemete rábeszélő képességének. Alig egy év telt el és Mihaela is egyetemre ment.

– Ejhaj, kedves Mihaela, ezúttal a dolognak a szegényesebbik oldalát választottad! – mondta neki a doki barátilag.

Utólag fel nem foghatom, hogy miért volt az, hogy a Vini (ő amerikaiasan írta úgy, hogy „Vinny”, amiből aztán az embernek azonnal a vinnyogás jutott az eszébe) döntését miért fogadta olyan kitörő örömmel, s miért fanyalgott a Mihaelától. Illetve, dehogyis nem! Mint addig is sok esetben, akkor sem figyelt az embertársaira. Mert ha figyelt volna, akkor legalábbis fel kellett volna tűnjön neki, hogy milyen kevés idő telt el a két fiatalasszony elhatározása közt. Voltaképpen az egyik követte a másikat. És ha figyelt volna, talán az is megfordult volna az eszében, hogy miért követte.

Vannak az életben éppúgy, mint hosszabb időszakban a történelemben is, olyan periódusok, amikor szinte nem történik semmi. És vannak olyanok, amikor vadul követik egymást az események, az ember szinte meg sem érti az egyiket, máris a nyakán van a másik.

A Csemete életében az előbb leírtak után csendes periódus következett. Ennek oka egyebek mellett alighanem az is volt, hogy a Nemvaló Pista lakodalmán összeakadt Babuval, aki hosszas oda-vissza táncolás után végre elhatározta, hogy hozzámegy feleségül. Fiatal házassoknak pediglen nem szokott kalandos lenni az életük. Tudta persze, mert mondták neki, hogy előbb Vinny, azután pedig Mihaela is elvégezte az egyetemet. Vinnynek szerencséje volt, a munkáját ott folytatta, ahol addig, ám Mihaela másképp döntött. Elhatározta, hogy házat vesznek a férjével a város szélén, s ott rendez be magának rendelőt. Ehhez komoly kölcsönt is felvettek, s éppen Csemetét kérték meg, hogy legyen a kezesük. No, ennek egyáltalán nem örült a mi dokink, de kitérni alóla semmiképpen nem lehetett. Végül megúsza, semmit senki helyett nem kellett kifizessen. De addig... szóval reszketett egy kicsit. Bár igaz, bízott is Mihaelában. A férjét nem ismerte olyan jól.

Az elkövetkező néhány évben azért nem szakadt meg teljesen az ismeretség fonala közöttük. Igaz, leginkább arra korlátozódott, hogy a nehezen megoldható eseteket rendszeresen elküldték neki. Nem is bánta igazából, legalább hallott róluk, s tudta, hogy megvannak még.

Aztán? Aztán jött az, hogy Babu mégsem tudta túltenni magát azon a nagyon régen elszenvedett testi-lelki traumán és egyszer, egészen váratlanul, megölte magát. Majd a többi bajok jöttek. Csemete sehogy se tudott egyezni a nevelt lányával. Pedig akkor már csak ketten voltak. És nagyon rövid idő alatt fehérhajú bácsi lett belőle. És attól kezdve mindenki csak „az öreg Csemete”-ként ismerte Csendes Józsefet.

4. Interferencia

Az Élet Kocsmájából távozó Mihaela sehogy se értette, mit is akart vele közölni a kocsmáros azzal, hogy ebédet is adott neki. És éppen azt, amit adott. Ment lefelé az ösvényen, tapogatta a lába, hogy merre van, s gondolkozott. Valami azért derengett neki. Valami, ami még akkor történt, mielőtt Csemete elvette volna Babut feleségül.

Akkor egyszer véletlenül együtt voltak valami kongresszuson vagy micsodán, s a komoly munkát megelőző fogadáson még vidámak is voltak. Akkor kérdezte tőle a férfi:

– Aztán mit válaszoltál volna te akkor, ha itt, V.-ben kikötve megkérték volna, hogy legyél a feleségem.

Akkor Mihaela egy darabig nem válaszolt, majd ezt mondta:

– Azt hiszem, hogy nagyon tudtalak volna szeretni, de nem lettem volna a feleséged.

- És miért?
- Nagyon őszintén?
- Igen. Itt van az ideje.
- Jó. De aztán meg ne haragudj!
- Nem fogok.

– Tudod, én román vagyok, te meg magyar. És amikor férjet, feleséget vesz az ember, rokonokat is vesz hozzá. És jobb, ha tőlem tudod meg, aki sokat vagyok a konyhában. Ha többféle kaját összekevernek, akkor abból általában csak moslék lesz. Az pedig nem embernek való, hanem csak a disznóknak. És ez nem csak a konyhában van így. Most haragszol?

- Nem.

Csetete tényleg nem haragudott. Talán képtelen is volt haragudni. Most azonban Mihaela, lefele egyensúlyozva a keskeny ösvényen nem tudott nem gondolni arra, hogy a vendéglős éppen azt akarta közölni vele az ebédjével, hogy nem éppen minden esetben lesz moslék abból, ha valakinek többféle olyan ételt szolgálnak fel, ami addig nem volt szokásban. Igen, sokszor moslék lesz belőle. A legtöbbször. De nem minden esetben, mert vannak kivételek.

És ezért csak ment lefelé és közben folytak a könnyei.

Mert azt is tudta, hogy ő mégis el fog menni és Csetetét soha nem látja többé. Mert számára így van megírva a sors könyvében.

El is ment az országból. Kétlem, hogy egyáltalán értesült volna arról, hogy egy idő múlva Csendes József is meghalt. Talán még ma sem tudja.

Mihályfi Dezső ma is a helyén van. Most is ő vezeti az Élet Kocsmáját. Az elmúlt száz év alatt nem sokat öregedett, most olyan hatvan-hatvanöt évesnek látszik. Igaz, megvastagodott, ma már igazi kocsmáros kinézése van. De Melinda azt mondja, neki így tetszik. Pocakkal.

Most is azt kutatják, hogy vajon az ilonák közös tudata interferálni fog-e az ő közös tudatukkal? Mert addig nem sokat tudnak lendíteni. Legutóbb Melinda még egy segítőt is hozott, szintén az ő közösségükből. Az a segítő is éppen olyan vékony, mint ő.